Stenografični zapisnik

devetnajste seje

deželnega zbora kranjskega

v Ljubljani

dne 10. oktobra 1913.

Navzoči: Prvosednik: Deželni glavar dr. Ivan Šusteršič. — Vladni zastopnik: C. kr. deželni predsednik ekscelenca baron Teodor Schwarz in c. kr. dvorni svetnik Viljem vitez Laschan pl. Moorland. — Vsi člani razen: Knezoškof dr. Anton Bonaventura Jeglič in Adolf Ribnikar. — Zapisnikar: Dr. Fran Novak in Franc Demšar.

DNEVNI RED:

1. Naznanila deželnozborskega predsedstva.
2. Priloga 143. — Poročilo upravnega odseka glede zakonskega načrta o varstvu ptic (k prilogi 93.).

3. Priloga 145. — Poročilo šolskega odseka o samostalnem predlogu poslanca E. Gangla o izpremembi točke 3. § 23. zakona z dne 23. oktobra 1912, dež. zak. št. 66, o šolskem nadzorstvu (št. XXXIII.).

4. Poročilo upravnega odseka:
   a) o samostalnem predlogu poslancev Dularja, Hladnika in tovarišev za napravo mostu čez Krko pri Cerkljah (št. XLI.);
   b) o samostalnem predlogu poslanca Hladnika in tovarišev radi naprave mostu čez Krko pri Mršečji vasi (št. XLIV.);
   c) o samostalnem predlogu poslanca Hladnika in tovarišev za napravo deželne ceste II. vrste od Št. Ruperta čez Hom na Gradišče (št. XLV.);

   č) o samostalnem predlogu poslanca pl. Schollmayer-Lichtenberga in tovarišev glede izpremembe § 11. cestnega zakona z dne 26. septembra 1874, dež. zak. št. 27 (št. XLVII.);
   d) o samostalnem predlogu poslanca Pirca in tovarišev glede podržavljenja c. kr. poštnega urada v Kranju (št. LIV.).
5. Poročilo ustavnega in občinskega odseka:
   a) glede izpremembe zakona o občinskih taksah (k prilogi 118.);

Stenographischer Bericht

der neunzehnten Sitzung

des krainischen Landtages

in Laibach

am 10. Oktober 1913.

Anwesende: Vorsitzender: Landeshauptmann Dr. Ivan Šusteršič. — Regierungsvertreter: K. k. Landespräsident Exzellenz Theodor Freiherr von Schwarz und k. k. Hofrat Wilhelm Laschan Ritter von Moorland. — Sämtliche Mitglieder mit Ausnahme von: Fürstbischof Dr. Anton Bonaventura Jeglič und Adolf Ribnikar. — Schriftführer: Dr. Franz Novak und Franz Demšar.

TAGESORDNUNG:

1. Mitteilungen des Landtagspräsidiums.
2. Beilage 143. — Bericht des Verwaltungsausschusses betreffend den Gesetzentwurf über den Vogelschutz (zur Beilage 93).
3. Beilage 145. — Bericht des Schulausschusses über den selbständigen Antrag des Abgeordneten E. Gangl über die Abänderung des Punktes 3 des § 23 des Gesetzes vom 23. Oktober 1912, L. G. Bl. Nr. 66, betreffend die Schulaufsicht (Nr. XXXIII).
4. Bericht des Verwaltungsausschusses:
   a) über den selbständigen Antrag der Abgeordneten Dular, Hladnik und Genossen inbetreff Baues einer Brücke über die Gurk bei Cerklje (Nr. XLI);
   b) über den selbständigen Antrag des Abgeordneten Hladnik und Genossen inbetreff Baues einer Brücke über die Gurk bei Mršečja vas (Nr. XLIV);
   c) über den selbständigen Antrag des Abgeordneten Hladnik und Genossen inbetreff Ausbaues einer Landesstraße II. Klasse von St. Ruprecht über Hom nach Gradišče (Nr. XLV);
   č) über den selbständigen Antrag des Abgeordneten von Schollmayer-Lichtenberg und Genossen inbetreff Abänderung des § 11 des Straßengesetzes vom 26. Sept. 1874, L. G. Bl. Nr. 27 (Nr. XLVII);
   d) über den selbständigen Antrag des Abgeordneten Pirc und Genossen inbetreff Verstaatlichung des Postamtes in Krainburg (Nr. LIV).
5. Bericht des Verfassungs- und Gemeindeausschusses:
   a) betreffend die Abänderung des Gesetzes über die Gemeindetaxen (zur Beilage 118);

b) glede združitve občine Spodnja Šiška z mestno občino ljubljansko (k prilogi 114.);

c) glede razdružitve krajevne občine Selca in ustanovitve samostojne občine Češnjica (k pril. 133.);

č) o odobritvi sklepa občinskega sveta ljubljanskega glede brezplačne prepustitve poslopij c. kr. državne obrtne šole v last c. kr. erarju (k prilogi 129.);

d) o načrtu zakona, s katerim se za zdravilišče Bled deloma izpreminja zakon z dne 1. avgusta 1897, dež. zak. št. 29, in ustanavljajo posebna določila (k prilogi 130.)

e) o dopolnitvi sklepa deželnega zbora z dne 16. februarja 1912 glede razdružitve krajevne občine Sv. Gregor in ustanovitve nove občine Dvorska vas (k prilogi 141.);

f) o načrtu zakona, s katerim se razveljavlja § 33. ubožnega zakona z dne 28. avgusta 1883. dež. zak. št. 17 (k prilogi 144.);

g) glede pobiranja kanalske pristojbine v deželnem stolnem mestu Ljubljani (k prilogi 146.);

h) o zvišanju dosedanje naklade od dohodkov najemščin v deželnem stolnem mestu Ljubljani (k prilogi 147.).

6. Poročilo finančnega odseka:

a) glede podpore k ustanovitvi stalne strežniške šole v Ljubljani (k prilogi 137.);

b) o prošnji podpornega društva za dijake na realki v Idriji za podporo (124/Pet.);

c) o prošnji »Slovenskega planinskega društva« za podporo (134/Pet.);

č) o prošnji društva »Angel varuh« v Spodnji Šiški za stalno podporo (136/Pet.);

d) o prošnji »Muzejskega društva« v Ljubljani za sanacijo gmotnega stanja in zvišanje letne podpore (142/Pet.);

e) o prošnji občine Spodnja Šiška za podporo k zgradbi kanalov (153/Pet.);

f) o prošnji »Slovenskega delavskega stavbnega društva« v Ljubljani za podporo (172/Pet.);

g) o prošnji župnika Jakoba Kleindiensta v Begunjah za podporo k popolnitvi ribogojnih naprav (193/Pet.);

h) o prošnji občine Križe pri Tržiču za odpis prispevka interesentov pri uravnavanju Tržiške Bistrice (211/Pet.);

i) o prošnji »Glasbene Matice« v Ljubljani za letno podporo (144 in 212/Pet.);

j) o prošnji občine Novo mesto za odpis višjih stroškov pri zgradbi vodovoda (127/Pet.);

k) o prošnji »Mense academica« na Dunaju za podporo (191/Pet.);

l) o prošnji filharmoničnega društva v Ljubljani za podporo (118/Pet.);

m) o prošnji strokovnih učiteljev meščanske šole v Krškem za vštetje provizornih let v pokojnino (138/Pet.);

n) o prošnji društva »Narodna šola« v Ljubljani za podporo (216/Pet.);

o) o prošnji vodstva uršulinske šole v Mekinjah za podporo (217/Pet.);

p) o prošnji županstva občine Draši̇či glede odpisa posojil vinogradnikom (203/Pet.);

r) o prošnji vpokojenega učitelja Avgusta Arzelina za podporo (219/Pet.).

7. Poročilo personalnega odseka:

a) o prošnji Henrika Lindtnerja, deželnega računskega svetnika (140/Pet.);

b) betreffend die Inkorporierung der Gemeinde Unteršiška in die Stadtgemeinde Laibach (zur Beilage 114);

c) betreffend die Trennung der Ortsgemeinde Selce und Errichtung einer selbständigen Gemeinde Češnjica (zur Beilage 133);

č) betreffend die Genehmigung des Gemeinderatsbeschlusses der Stadt Laibach bezüglich der unentgeltlichen Überlassung der Gebäude der k. k. Staatsgewerbeschule in das Eigentum des k. k. Ärars (zur Beilage 129);

d) betreffend den Gesetzentwurf, mit welchen für den Kurort Veldes das Gesetz vom 1. August 1897, L. G. Bl. Nr. 29, teilweise abgeändert wird und besondere Bestimmungen erlassen werden (zur Beilage 130);

e) über die Ergänzung des Landtagsbeschlusses vom 16. Februar 1912 betreffend die Trennung der Ortsgemeinde St. Gregor und Errichtung einer neuen Gemeinde Höflern (zur Beilage 141);

f) über den Gesetzentwurf, mit welchem der § 33 des Armengesetzes vom 28. August 1883, L. G. Bl. Nr. 17, außer Wirksamkeit gesetzt wird (zur Beilage 144);

g) betreffend die Einhebung der Kanalgebühren in der Landeshauptstadt Laibach (zur Beilage 146);

h) betreffend die Erhöhung der bisherigen Auflage von den Mietzinserträgnissen in der Landeshauptstadt Laibach (zur Beilage 147).

6. Bericht des Finanzausschusses:

a) betreffend die Subvention zur Aktivierung einer ständigen Krankenpflegeschule in Laibach (zur Beilage 137);

b) über das Unterstützungsgesuch des Studentenunterstützungs-Vereines an der Realschule in Idria (124/Pet.);

c) über das Unterstützunggesuch des Vereines »Slovensko planinsko društvo« (134/Pet.);

č) über das Gesuch des Vereines »Angelj varuh« in Unteršiška um ständige Unterstützung (136/Pet.);

d) über die Petition des Musealvereines in Laibach um Sanierung seiner Finanzen und um Erhöhung der Jahressubvention (142/Pet.);

e) über das Unterstützungsgesuch der Gemeinde Unteršiška für Kanalbauten (153/Pet.);

f) über das Unterstützungsgesuch des Vereines »Slov. del. stavbno društvo« in Laibach (172/Pet.);

g) über das Unterstützungsgesuch des Pfarrers Jakob Kleindienst in Vigaun für die Vervollständigung der Fischzuchtanstalten (193/Pet.);

h) über das Gesuch der Gemeinde Kreuz bei Neumarktl um Abschreibung der Interessentenbeiträge für die Regulierung der Neumarktler Feistritz (211/Pet.);

i) über das Subventionsgesuch der »Glasbena Matica« in Laibach (144 und 212/Pet.);

j) über die Petition der Gemeinde Rudolfswert um Abschreibung der höheren Ausgaben beim Baue der Wasserleitung (127/Pet.);

k) über die Petition der »Mensa academica« in Wien um Unterstützung (191/Pet.);

l) über das Subventionsgesuch der Philharmonischen Gesellschaft in Laibach (118/Pet.);

m) über die Petition der Fachlehrer an der Bürgerschule in Gurkfeld um Einrechnung der provisorischen Jahre in Pension (138/Pet.);

n) über das Unterstützungsgesuch des Vereines »Narodna šola« in Laibach (216/Pet.);

o) über das Unterstützungsgesuch der Direktion der Ursulinenschule in Münkendorf (217/Pet.);

p) über die Petition des Gemeindeamtes Draši̇či um Abschreibung der Reblausdarlehen (203/Pet.);

r) über die Petition des pensionierten Lehrers August Arzelin um Unterstützung (219/Pet.).

7. Bericht des Personalausschusses:

a) über die Petition des Heinrich Lindtner, landschaftlichen Rechnungsrates (140/Pet.);

b) o prošnji Jakoba Kralja, deželnega stavbnega risarja (Pet. 137 in 210.);
c) o prošnji Jožefe Vrisk, bivše kuharice na kmetijski šoli na Grmu za podporo (161/Pet.);
č) o prošnji Uršule Zanoškar, vdove deželnega kanc. oficiala, za podaljšanje miloščine (169/Pet.);
d) o prošnji Helene Šelko, vdove deželnega oficiala, za pokojnino (187/Pet.);
e) o prošnjah Antona Osterca, nadpaznika v pokoju, Viljema Horvata, Antona Zajca, revidenta, in Ivana Femca, blagajnika pri nadzorništvu deželnih naklad; dalje Jakoba Pajka, vpokojenega cestarja, in Ane Štrukelj, paznikove vdove, glede pokojnin, oziroma plač (Pet. 141, 157, 158, 159, 160, 171.);
f) o prošnji Viktorja Šege, kurata v prisilni delavnici (196/Pet.);
g) o prošnjah Uršule Kristan, Marije Ahčan, Barbare Siard, Ane Oblak, Marije Vrančič, Marije Pečenik, pazniških vdov in Franca Krašovica, deželnega cestarja v pokoju za zvišanje pokojnin (Pet. 145, 146, 147, 148, 149, 150, 156.);
h) glede sistemiziranja nekaterih službenih mest pri deželnem odboru (k prilogi 136.).

8. Poročilo kmetijskega odseka:
a) o nujnem predlogu poslanca Ribnikarja in tovarišev radi ustanovitve deželne živinske zavarovalnice (št. LXI.);
b) o nujnem predlogu poslanca I. Pibra in tovarišev radi nezadostnega ograjenja železniških prog ob skupnih pašnikih (št. LXVII.);
c) o načrtu zakona glede dopolnitve določil o provokaciji v kranjskih agrarnih zadevah (k prilogi 110.);
č) o samostalnem predlogu poslancev Lavrenčiča dr. Kreka in tovarišev glede živinozdravnika v kamniškem okraju (št. L.);
d) o samostalnem predlogu poslanca Hladnika in tovarišev glede osuševanja travnikov ob Bistrici in Mirni v občini Št. Rupert (št. XLIII.);
e) o samostalnem predlogu poslancev Povšeta, Vehovca in tovarišev v zadevi pokončevanja kmetijstvu škodljivih mrčesov (št. XL. in št. XXXIX.);
f) o samostalnem predlogu poslancev Dularja, Hladnika in tovarišev za povzdigo sadjarstva (št. XLII.);
g) o samostalnem predlogu poslancev Povšeta, Kobija in tovarišev v zadevi namestitve živinozdravnika na Vrhniki (št. LXIX.);
h) o samostalnem predlogu poslanca Hladnika in tovarišev glede uravnave potoka Bistrica pri Št. Rupertu (št. LVII.).

9. Poročilo šolskega odseka: o nujnem predlogu poslanca Ribnikarja in tovarišev radi javne slovenske ljudske šole v Kočevju (št. XLIX.).

10. Poročilo upravnega odseka:
a) glede neopravičenega tarifa, s katerim je Radovljica oškodovana — in premembe voznega reda (št. LXII.);
b) o nujnem predlogu deželnih poslancev dr. Karla Trillerja in tovarišev radi telefonske mizerije v stolnem mestu Ljubljani (št. LXV.);
c) o samostalnem predlogu poslanca Vehovca in tovarišev glede preskrbe vasi Smuka z vodo (št. LIII.);
č) o nujnem predlogu poslanca dr. Trillerja in tovarišev v zadevi prezidave južnega kolodvora v Ljubljani (št. LXIV.);

b) über die Petition des Jakob Kralj, landschaftlichen Bauzeichners (Pet. 137 und 210);
c) über die Petition der Josefa Vrisk, gewesene Köchin an der Ackerbauschule in Stauden, um Unterstützung (161/Pet.);
č) über die Petition der Ursula Zanoškar, landschaftlichen Kanzleioffizialswitwe um Verlängerung der Gnadengabe (169/Pet.);
d) über die Petition der Helene Šelko, landschaftlichen Offizialswitwe um Pension (187/Pet.);
e) über die Petition des Anton Osterc, Oberaufsehers i. R., des Wilhelm Horvat, Anton Zajc, Revidenten und des Johann Femc, Kassiers beim Inspektorat der Landesauflagen; weiter des Jakob Pajk, pension. Straßeneinräumers und der Anna Štrukelj, Aufseherswitwe, inbetreff der Pensionen resp. Gehalte (Pet. 141, 157, 158, 159, 160, 171.);
f) über die Petition des Viktor Šega, Zwangsarbeitshaus-Kuraten (196/Pet.);
g) über die Petitionen der Aufseherswitwen Ursula Kristan, Maria Ahčan, Barbara Siard, Anna Oblak, Maria Vrančič, Maria Pečenik und des Straßeneinräumers i. R. Franz Krašovic um Erhöhung der Pensionen (Pet. 145, 146, 147, 148, 149, 150, 156.);
h) inbetreff Systemisierung einiger Dienstesstellen beim Landesausschusse (zur Beilage 136.).

8. Bericht des Landwirtschaftsausschusses:
a) über den Dringlichkeitsantrag des Abgeordneten Ribnikar und Genossen inbetreff Gründung einer Landes-Versicherungsanstalt (Nr. LXI);
b) über den Dringlichkeitsantrag des Abgeordneten I. Piber und Genossen inbetreff der mangelhaften Umzäunung der Eisenbahnstrecken längs der gemeinschaftlichen Hutweiden (Nr. LXVII);
c) über den Gesetzentwurf, betreffend die Ergänzung der Bestimmungen wegen der Provokation in krainischen Agrarangelegenheiten (zur Beilage 110);
č) über den selbständigen Antrag der Abgeordneten Lavrenčič, Dr. Krek und Genossen, betreffend den Tierarzt im Steiner Bezirke (Nr. L);
d) über den selbständigen Antrag des Abgeordneten Hladnik und Genossen, betreffend die Entwässerung der Wiesen längs der Feistritz und Mirna in der Gemeinde St. Ruprecht (Nr. XLIII);
e) über den selbständigen Antrag der Abgeordneten Povše, Vehovec und Genossen inbetreff Vertilgung des der Landwirtschaft schädlichen Insekten (Nr. XL und XXXIX);
f) über den selbständigen Antrag der Abgeordneten Dular, Hladnik und Genossen inbetreff Hebung der Obstzucht (Nr. XLII);
g) über den selbständigen Antrag der Abgeordneten Povše, Kobi und Genossen inbetreff Bestellung eines Tierarztes in Oberlaibach (Nr. LXIX);
h) über den selbständigen Antrag des Abgeordneten Hladnik und Genossen, betreffend die Regulierung des Feistritzbaches bei St. Ruprecht (Nr. LVII).

9. Bericht des Verwaltungsausschusses:
über den Dringlichkeitsantrag des Abgeordneten Ribnikar und Genossen inbetreff der öffentlichen slowenischen Volksschule in Gottschee (Nr. XLIX).

10. Bericht des Verwaltungsausschusses:
a) betreffend den ungerechtfertigten Tarif, mit welchem Radmannsdorf geschädigt ist — und Änderung des Fahrplanes (Nr. LXII);
b) über den Dringlichkeitsantrag des Abgeordneten Dr. Triller und Genossen inbetreff der Telephonsmiserie in der Hauptstadt Laibach (Nr. LXV);
c) über den selbständigen Antrag des Abgeordneten Vehovec und Genossen inbetreff Versorgung der Ortschaft Smuka mit Wasser (Nr. LIII);
č) über den Dringlichkeitsantrag des Abgeordneten Dr. Triller und Genossen, betreffend den Umbau des Südbahnhofes in Laibach (Nr. LXIV);

d) o nujnem predlogu poslanca Gangla in tovarišev o podržavljenju poštnega urada v Idriji (št. LXIII.);
e) o samostalnem predlogu deželnega poslanca A. Ribnikarja in tovarišev glede pomaknitve deželnega stolnega mesta Ljubljane v prvi razred aktivitetnih doklad državnih uradnikov (št. LV.);
f) o nujnem predlogu poslancev Povšeta, dr. Lampeta in tovarišev v zadevi onesnaženja Save po tovarnah in premogovnikih (št. LXVIII.);
g) o samostalnem predlogu poslanca Vehovca in tovarišev glede oskrbe vasi Korito z vodo (št. LVIII.);
h) o nujnem predlogu poslancev dr. Novaka, dr. Tavčarja in tovarišev radi odškodnine delničarjev dolenjskih železnic (št. LXVI.);
i) o samostalnem predlogu poslanca Gangla in tovarišev glede zgradbe uradnega poslopja v Idriji (št. XXXIV.).

d) über den Dringlichkeitsantrag des Abgeordneten Gangl und Genossen inbetreff Verstaatlichung des Postamtes in Idria (Nr. LXIII);
e) über den selbständigen Antrag des Abgeordneten A. Ribnikar und Genossen inbetreff Einreihung der Landeshauptstadt Laibach in die erste Aktivitätsklasse der Staatsbeamten (Nr. LV);
f) über den Dringlichkeitsantrag der Abgeordneten Povše, Dr. Lampe und Genossen, betreffend die Verunreinigung der Save durch die Fabriken und Kohlenbergwerke (Nr. LXVIII);
g) über den selbständigen Antrag des Abgeordneten Vehovec und Genossen, betreffend die Versorgung der Ortschaft Korita mit Wasser (Nr. LVIII);
h) über den Dringlichkeitsantrag der Abgeordneten Dr. Novak, Dr. Tavčar und Genossen inbetreff Entschädigung der Aktionäre der Unterkrainer-Bahnen (Nr. LXVI);
i) über den selbständigen Antrag des Abgeordneten Gangl und Genossen, betreffend den Bau eines Amtsgebäudes in Idria (Nr. XXXIV).

Začetek seje ob 10. uri 15 minut dopoldne. — Beginn der Sitzung um 10 Uhr 15 Minuten Vormittag.

Deželni glavar
(pozvoni — das Glockenzeichen gebend):

Otvorjam sejo in konštatiram sklepčnost.

1. Naznanila deželnozborskega predsedstva.

Kot zapisnikarja današnje seje bosta poslovala gospod poslanec dr. Novak in gospod poslanec Demšar.

Za odgovor na nekatere interpelacije ima besedo gospod poslanec dr. Lampe.

Poslanec dr. Lampe:

Gospod deželni glavar mi je izročil neke interpelacije, na katere naj odgovorim.

Gospodje poslanci Piber in tovariši so vložili interpelacijo na deželnega glavarja radi ceste Kovor—Leše—Tržič, ceste Radovljica—Ribno—Bled in vodovoda Kovor—Križe—Podbrezje.

Na to interpelacijo se usojam odgovoriti sledeče:

1. Cestno zvezo Brezje—Piračica—Kovor s posebno varijanto na vas Leše je trasiral letos deželni stavbni urad.

Ker bi zahtevala zgradba te 8·5 odnosno 9·5 km dolge proge vsled zelo neugodnih terenskih razmer nenavadno visoke stroške, bo stavbni urad izdelal do spomladi le generelne načrte in aproksimativni proračun, katere bo deželni odbor dal cestnima odboroma v Radovljici in Tržiču v izjavo, ali priporočata graditi cesto kot deželno in sta li pripravljena nositi stroške oziroma, da uvažujeta napravo krajše in cenejše občinske cestne zveze.

2. Cesto Radovljica — Ribno — Bled je že trasiral deželni stavbni urad, ki izdelujejo sedaj načrte. Po dogotovitvi načrtov bo deželni odbor vse potrebno ukrenil, da se zagotovi gradbena potrebščina in izvršijo gradbena dela.

3. Za zgradbo vodovoda Kovor—Podbrezje —Križe že obstojajo načrti.

Deželni stavbni urad bo še letos presodil te načrte na lici mesta, nato pa bo deželni odbor stopil v zvezo z interesenti, da se zasigura gradbena potrebščina in omogoči čim prejšnja izvršitev vodovoda.

Glede na interpelacijo gospoda poslanca Pirca in tovarišev v zadevi zgradbe mostu čez Sušico z dne 2. oktobra 1913 odgovarjam sledeče:

V tiru nove deželne ceste Škofja Loka—Trata se gradi čez potok Sušico most iz železobetona. Po zmislu določil c. kr. ministrstva za javna dela je poslalo stavbno vodstvo za zgradbo mostu namenjeni cement in beton c. kr. tehnologičnemu muzeju na Dunaj, da ta materijal na trdnost preizkusi.

Ker je izvršena preizkušnja pokazala, preizkušnjo vzorcev namreč, da beton nima predpisane jakosti, fundamenti in stebri pa so bili iz tega betona že dovršeni, je deželni odbor o zadevi poročal c. kr. deželni vladi, da zavzame svoje stališče z ozirom na vloženo prošnjo za izposlovanje državne podpore.

C. kr. deželna vlada je nato odredila komisijonelen ogled na lici mesta, in tehniška komisija je določila potrebna ojačenja posameznih konstrukcijskih delov, da se zajamči solidnost in stabiliteta zgradbe.

Hkrati so se poslali c. kr. obrtnemu muzeju novi vzorci betona, ki so se izsekali iz dosedaj izvršenih delov mostne zgradbe, da se dožene jakost dejansko uporabljenega betona in paralizira morebitna pomota pri preizkušnji poizkusnega betona.

O resultatih te nove preizkušnje od c. kr. obrtnega muzeja še ni uradnega poročila. Pač pa sem dobil ravnokar telefonično privatno poročilo, da je ta preizkušnja ugodno izpadla, torej da ni nobene nevarnosti za zgradbo.

V vsakem slučaju pa bo deželni odbor vse potrebno ukrenil, da se zgradba dovrši povsem solidno, ne da bi se vsled nedostatnosti materijala povečali gradbeni stroški, ali da bi dežela trpela vsled tega kako drugo škodo.

Gospodje poslanci Bartol, dr. Pegan, Jaklič in tovariši so interpelirali gospoda deželnega glavarja, kako stoji zadeva glede zgradbe ceste Laze—Starikot—Novikot.

Na to interpelacijo odgovarjam sledeče:

Deželni odbor je dal že ogledati teren, ampak treba je, da se zagotovi tudi financiranje te ceste, ali naj se zgradi kot deželna cesta ali kot občinska cesta. Te obravnave so torej v tiru in bo deželni odbor skušal jih čimpreje izvesti.

Potem je interpeliral gospod poslanec Jaklič s tovariši gospoda deželnega glavarja zaradi zgradbe ceste Rob—Lužarji.

Na to interpelacijo se usojam odgovoriti sledeče:

Načrte izdeluje privatni tehnik in ko bodo ti načrti odobreni od deželnega stavbnega urada in od okrajnocestnega odbora in ko bo okrajnocestni odbor zagotovil nam pripadajoči znesek, bo deželni odbor takoj pričel z zgradbo.

Gospodje poslanci Vehovec in tovariši so vložili sledeči samostalni predlog, ki ga je pa pravzaprav smatrati za interpelacijo (bere — liest):

»Pred dvema letoma zgradila se je cesta Žvirče—Hinje. Prepotrebna in velikanskega pomena je ta cesta za Suhokrajino. Da bode pa ta cesta dosegla višek svojega cilja ter da bode vsestranskim željam ustreženo, predlagamo:

»Visoki deželni zbor skleni oziroma naroči deželnemu odboru, da se cesta iz Hinj naprej v Žužemberk čimpreje zgradi, ker je že tra-

Smuka preložita dva klanca ter se naj po tej izvršitvi ta občinska pot uvrsti v deželno cesto druge vrste.«

Glede na to poročam, da se je naprava tozadevnih načrtov morala oddati privatnemu tehniku, ker je deželni stavbni urad z delom preobložen. Ko bodo ti načrti od deželnega stavbnega urada pregledani in odobreni, jih bo dobil okrajnocestni odbor v sklepanje, in ko jih bo okrajnocestni odbor tudi odobril in zagotovil svoj prispevek, se bo zgradba razpisala in oddala.

Deželni glavar:

Prehajamo k drugi točki dnevnega reda, to je:

2. Priloga 143. — **Poročilo upravnega odseka glede zakonskega načrta o varstvu ptic** (k prilogi 93.)

Prosim gospoda poročevalca!

Poročevalec Hladnik:

Visoka zbornica! Ljubljanski okoličani so se od nekdaj radi bavili z lovom na cipe. Po zakonu z dne 20. julija 1910 jim je ta lov zabranjen. Da bi pa dobili vendar nekako izjemno dovoljenje zanj, obrnili so se na deželni odbor, in deželni odbor je, v svesti si, da bi tiste cipe, ki so ptice selivke, tako in tako polovili Italijani, stavil lansko leto na deželni zbor predlog, da naj se napravi zakonski načrt, kateri bi dovolil cipe loviti. Visoka osrednja vlada je pa izjavila v svojem dopisu, da vsled mednarodne pogodbe, sklenjene v Parizu 19. marca 1902, ne more dovoliti, da bi se cipe izvzele iz vrste onih ptic, ki se morajo varovati. Da bi pa vendar zakon postal zakonski načrt, kakor je bil sklenjen lansko leto dne 14. februarja, ki je popolnejši in ugodnejši za koristi kmetovalcev, kakor oni od leta 1910., zato se je upravni odsek posvetoval v tej zadevi in je prišel do tega-le sklepa:

»Visoki deželni zbor skleni:

1. Zakonski načrt glede varstva ptic, kakor je bil sklenjen v seji dne 14. februarja 1912, se v toliko izpremeni (Dodatek A), da se uvrsti med ptice, ki naj se varujejo, tudi cipa (die Pieper [Breivogel], Anthus corydala).

2. Deželnemu odboru se naroča, da izposluje izpremenjenemu zakonskemu načrtu Najvišje potrjenje.«

Prosim, da visoka zbornica vzame na znanje, da se nahajata v poročilu deželnega odbora, priloga 143., dve tiskovni pomoti. Prvič se mora datum pariškega mednarodnega dogovora namesto »19. marca 1912« glasiti »19. marca 1902«, in drugič se ima v 1. predlogu latinsko ime za cipo glasiti »Anthus corydala« namesto »Anthus borydala«.

Deželni glavar:

Otvarjam razpravo. Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, je debata zaključena in bomo glasovali.

Gospodje, ki se strinjate s predlogom upravnega odseka, izvolite vstati!

(Zgodi se. — Geschieht.)

Sprejeto in s tem je rešena ta točka dnevnega reda.

Na vrsto pride točka:

3. Priloga 145. — **Poročilo šolskega odseka o samostalnem predlogu poslanca E. Gangla o izpremembi točke 3. § 23. zakona z dne 23. oktobra 1912, dež. zak. št. 66, o šolskem nadzorstvu** (št. XXXIII.)

Prosim gospoda poročevalca!

Poročevalec Ravnikar:

Visoka zbornica! Poročati mi je o predlogu gospoda poslanca Gangla in tovarišev o izpremembi točke 3. § 23. zakona z dne 23. oktobra 1912, dež. zak. št. 66, o šolskem nadzorstvu.

Šolski odsek je pri razmotrivanju samostojnega predloga poslanca E. Gangla prišel do zaključka, da je nasvetovana izpremememba, po kateri smejo biti izvoljene v okrajni šolski svet tudi veščakinje-učiteljice, stvarno upravičen ter je zato sklenil, da je točko 3. § 23. zakona z dne 23. oktobra 1912, dež. zak. št. 66, v tem zmislu prenarediti. Priloženi zakonski načrt odgovarja temu sklepu.

Šolski odsek torej predlaga:

»Visoki deželni zbor skleni:

1. Priloženi zakonski načrt se ustavno odobri.

2. Deželnemu odboru se naroča, da zakonskemu načrtu izposluje Najvišje potrjenje.«

Deželni glavar:

Otvarjam debato. Želi kdo besede?

Gospod poslanec Gangl ima besedo — pro ali contra?

Poslanec Gangl:

Pro, in sicer v tem zmislu, da bi se ta določba tudi za mestni šolski svet ljubljanski uveljavila, da bi tudi za volitve v mestni šolski svet ljubljanski dobile učiteljice pasivno volilno pravico.

Deželni glavar:

Prosim, gospod poslanec Gangl stavlja tukaj formalni predlog. Prosim potem, da se ta predlog formulira in meni izroči.

(Zgodi se. — Geschieht.)

Predlog gospoda poslanca Gangla (bere — liest):

»Pasivna volilna pravica se prizna analogno tej izpremembi tudi učiteljicam v mestni šolski svet ljubljanski.«

Torej to pa še vedno ni nobena formulacija, ker se mora citirati paragraf šolskega zakona. Sicer se pa ta formulacija lahko prepusti deželnemu odboru, če deželni zbor to sklene. »Formulacija se prepusti deželnemu odboru« — to bi še prišlo zraven kot dodatek.

Poslanec Gangl:

Dobro, to se še zraven pripiše.

Deželni glavar:

Torej te besede se pripišejo.

Želi še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, je debata zaključena in ima gospod poročevalec besedo.

Poročevalec Ravnikar:

Se pridružujem predlogu gospoda poslanca Gangla.

Deželni glavar:

Bomo torej glasovali.

Gospodje, ki pritrjujejo prvemu predlogu šolskega odseka s tem pristavkom, ki ga je predlagal gospod poslanec Gangl, pri čemer se formulacija prepusti deželnemu odboru, prosim, da izvolijo vstati

(Zgodi se. — Geschieht.)

Sprejeto.

Sedaj prosim glasovati o drugi točki odsekovega predloga, in prosim tisto gospodo, ki se strinja s to drugo točko, da blagovoli vstati!

(Zgodi se. — Geschieht.)

Je tudi sprejeta in s tem je rešena ta točka dnevnega reda.

Na vrsto pride točka:

4. Poročilo upravnega odseka:

a) o samostalnem predlogu poslancev Dularja, Hladnika in tovarišev za napravo mostu čez Krko pri Cerkljah (št. XLI.)

Prosim gospoda poročevalca!

Poročevalec Košak:

Visoki zbor! Poročati mi je o samostalnem predlogu gospodov poslancev Dularja, Hladnika in tovarišev za napravo mostu čez Krko pri Cerkljah.

Okrajna cesta od Krškega skozi Cerklje čez brod na Krki do Bušeče vasi v Sv. Križ— Kostanjevico postane po novem cestnem zakonu deželna cesta II. vrste. V obče je pa javni promet po tej progi že samosebi velik. Stalno rabijo cesto, oziroma brod občani iz Cerkelj, Sv. Križa pri Kostanjevici in Čateža ob Savi. Domačini obeh obrežnih strani Krke vozijo svoje pridelke le čez brod. Ves ta promet bo šel potem na ta most, če se pa zgradi enkrat železnica iz Novega mesta na Brežice, bo postal še važnejši.

Upravni odsek se je s to zadevo bavil ter predlaga:

»Visoki deželni zbor skleni:

Deželnemu odboru se naroča po strokovnjakih izdelati načrt in proračun za most čez Krko pri Cerkljah.«

Deželni glavar:

Otvarjam debato. K besedi se je oglasil gospod poslanec Dular.

Poslanec Dular:

Most pri Cerkljah čez Krko bi bil velikega gospodarskega pomena. Ljudstvo ima na drugi strani Krke vinograde, veliko gozdov in njiv in zato je treba, da se v najkrajšem času zgradi ta most, tembolj ker postane cesta deželna cesta II. vrste. Zaraditega toplo priporočam predlog upravnega odseka in le želim, da se most zgradi v najkrajšem času.

Deželni glavar:

Ker ni nihče več oglašen k besedi, je debata zaključena in bomo glasovali.

Prosim tiste gospode, ki se strinjate s predlogom upravnega odseka, da blagovolite vstati!

(Zgodi se. — Geschieht.)

Sprejeto.

Na vrsto pride točka:

b) o samostalnem predlogu poslanca Hladnika in tovarišev radi naprave mostu čez Krko pri Mršečji vasi (št. XLIV.)

Prosim gospoda poročevalca!

Poročevalec Košak:

Visoki zbor! Pri Mršečji vasi, občina Raka, je bil nekdaj most čez Krko. Ta most je pa pred nekako 80 leti odnesla voda in sedaj je na dotičnem mestu brod, ki veže okrajno cesto iz Št. Jerneja na Rako. Tega brodu se ne poslužujejo samo posestniki iz Mršečje vasi, ki imajo svoja zemljišča na desnem bregu Krke, ampak ga rabijo tudi vaščani iz Št. Jerneja, Brusnic na eni strani in iz Rake, Bučke in Studenca na drugi strani Krke. Brod pa promet jako ovira, zlasti ob semanjih dnevih in v ponočnem času. Ob povodnjih pa brod niti

voziti ne more in promet več dni zastane. Z ozirom na to, da se ta most lahko napravi, ker zid na desnem bregu še stoji in je tudi nekaj denarja pripravljenega, upravni odsek predlaga (bere — liest):

»Visoki deželni zbor skleni:

Deželnemu odboru se naroča, naj proučuje, kako bi se mogla napraviti zveza čez Krko pri Mršečji vasi, da bi se promet na tej deželni cesti mogel vršiti neovirano.«

Deželni glavar:

Želi kdo gospodov besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, bomo glasovali.

Prosim tiste gospode, ki pritrjujete predlogu upravnega odseka, da blagovolite vstati!

(Zgodi se. — Geschieht.)

Sprejeto.

Na vrsto pride točka:

c) o samostalnem predlogu poslanca Hladnika in tovarišev za napravo deželne ceste II. vrste od Št. Ruperta čez Hom na Gradišče (št. XLV.)

Prosim gospoda poročevalca!

Poročevalec Košak:

Velik del obširne občine Št. Rupert na Dolenjskem je brez vsake zveze s Št. Rupertom in z železnico. Posestniki na Homu, Selih, Vihru in na Gradišču imajo tako slaba kolovozna pota, da morajo na primer 300 kg umetnega gnoja voziti s štirimi voli. Za kubični meter trdih drv pa ne dobijo na licu mesta niti 1 krono. Vsled tega je nemogoč vsak napredek v gospodarstvu, in da se tudi za te kraje odpre svet in da se omogoči več kot sto davkoplačevalcem v hribovitih legah občine Št. Rupert spravljati svoje pridelke na svetovni trg, se je upravni odsek s to zadevo pečal in sklenil sledeči predlog:

»Visoki deželni zbor skleni:

Deželnemu odboru se naroča izdelati po svojem strokovnjaku načrt za cestno zvezo Št. Rupert, Hom, Gradišče, ki bi se potem nadaljevala do ceste, ki drži od občine Dule na Radeče.«

Deželni glavar:

Nihče ni oglašen k besedi, torej je debata zaključena in bomo glasovali.

Prosim tiste gospode, ki pritrjujete predlogu upravnega odseka, da blagovolite vstati!

(Zgodi se. — Geschieht.)

Sprejeto.

Na vrsto pride točka:

č) o samostalnem predlogu poslanca pl. Schollmayer - Lichtenberga in tovarišev glede izpremembe § 11. cestnega zakona z dne 26. septembra 1874, dež. zak. št. 27 (št. XLVII.)

Prosim gospoda poročevalca!

Poročevalec Povše:

Visoki zbor Gospod poslanec pl. Schollmayer-Lichtenberg je stavil samostalni predlog, da bi se zakon iz leta 1874., ki urejuje, kako imajo biti osobito tovorni vozovi na cestah urejeni, odnosno da se § 11. tega zakona primerno prenaredi. Namen njegovega predloga je, da bi se za vse težke vozove, ki vozijo po neeraričnih cestah, sedaj po deželnih in okrajnih cestah, predpisala širina platišč. Gotovo je, da če so kolesa ozka, osobito v deževnem vremenu, zelo poškodujejo cestišče in vsled tega ceste silno trpijo. Njegov predlog torej meri na to, da se § 11. tako izpremeni, da bi se zakonitim potom uredila širina platišč za vse težke vozove, in sicer na 12 cm. Osobito danes, ko imamo sklep deželnega zbora, da se prevzamejo okrajne ceste v vrsto deželnih cest, je jasno, da je treba misliti na to in na ono, kar bo zamoglo pripomoči, da vzdrževanje cest ne bo predrago. Sedaj, ko bodo po novem cestnem zakonu morali biti voljeni vsi okrajnocestni odbori, bo imelo zastopstvo ljudstva priliko izražati svojo željo glede cest sploh, zato je upravni odsek sklenil predlagati sledeče:

»Visoki deželni zbor skleni:

Predlog poslanca pl. Schollmayer, ki meri na to, da se § 11. zakona z dne 26. septembra 1874, dež. zak. št. 27, v toliko izpremeni, da se za težke tovorne vozove določi, da imajo kolesa z večjo širino platišč, se odstopa deželnemu odboru z naročilom, da zasliši vse okrajne cestne odbore o tej predlagani zadevi ter potem deželnemu zboru predloži svoj predlog v posvetovanje in sklepanje.«

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, bomo glasovali.

Prosim tiste gospode, ki se strinjate s predlogom upravnega odseka, da blagovolite vstati!

(Zgodi se. — Geschieht.)

Sprejeto.

Na vrsto pride točka:

d) o samostalnem predlogu poslanca Pirca in tovarišev glede podržavljenja c. kr. poštnega urada v Kranju (št. LIV.)

Prosim gospoda poročevalca!

Poročevalec Povše:

Visoka zbornica! Le z malo besedami naj utemeljujem ta predlog, ki se je stavil upravnemu odseku. Gospod predlagatelj je utemeljeval svoj predlog s tem, da je v Kranju samo denarnega prometa do 15 milijonov, in če navajamo, da je tam tudi državna višja gimnazija, potem je ta predlog, ki meri na to, da se poštni urad v Kranju vendar že enkrat podržavi, gotovo upravičen in zato mi je upravni odsek naročil, da predlagam:

»Visoki deželni zbor skleni: C. kr. deželna vlada se pozivlja, da napravi pri c. kr. osrednji vladi brez odloga vse potrebne korake, da se podržavi c. kr. poštni urad in brzojavni urad v Kranju.«

Deželni glavar:

Otvarjam debato. K besedi se je oglasil, in sicer pro gospod poslanec Pirc.

Poslanec Pirc:

Visoka zbornica! V Kranju imamo pač že to posebno srečo, da se moramo za uresničenje vsake važnejše zahteve in najsi bo ta še tako opravičena, leta in leta boriti. Z izrednimi žrtvami se je po večletnem trudu posrečilo pridobiti državno višjo gimnazijo. Skoraj 12 let smo se pehali za toliko potrebni vodovod, ki je sedaj pravi blagoslov za mesto in okolico. Nič boljše ni bilo z novim mostom čez Savo. In sedaj je ravno 17 let, to je nekak razveseljiv jubilej, kar je kranjska občina prvič prosila za podržavljenje poštnega urada. Na tem trdem orehu glodamo še danes in žalibog tudi brez uspeha. Ne gre tukaj za kake kaprice ali zahteve, ki ne bi bile utemeljene v dejanskih razmerah. Že leta 1898., ko se je občina začela potezati za erarizovanje poštnega urada, so bili podani vsi pogoji za to, tako glede realnih dohodkov, kakor glede razsežnosti prometa. Ker je bil prvi korak brezuspešen, je kranjska občina vedno iznova ponavljala svoje prošnje, tako l. 1898., 1899., 1900., 1901. in zadnjič pred dvema letoma. L. 1898. in 1899. so se vršila pogajanja s poštno direkcijo v Trstu v svrho preskrbitve primernega lokala za državno pošto. Trgovska in obrtna zbornica je vedno z vso vnemo podpirala težnje kranjske občine, pošiljale so se poštni direkciji deputacije, o podržavljenju kranjske pošte se je pred leti že opetovano razpravljalo tudi v državnem zboru, ampak kljub temu, da ravnateljstvo v Trstu vedno pravi, da toplo podpira prošnjo kranjske občine, je vedno še prišel stereotipen odgovor, da »mit Rücksicht auf die vom k. k. Finanzministerium erhobenen Bedenken« ni mogoče prošnji ugoditi. Visoka zbornica! Splošno je znano, da je Kranj trgovsko mesto par excellence. V dokaz, kako se razvija trgovina in obrt in kako narašča promet, navedem suho dejstvo, da je postaja Kranj, kar se tiče osebnega, tovornega in denarnega prometa, ena najmočnejših štacij izmed vseh, ki spadajo v področje tržaškega ravnateljstva. Vzporedno s prometom na železnici pa raste tudi promet na pošti in na brzojavnem uradu. Da si visoka zbornica stvar vsaj nekoliko predoči, kakšen promet mora obvladati neerarična pošta v Kranju, hočem podati tukaj nekoliko statističnega materijala. Nedržavna pošta v Kranju sprejme in odda vsako leto približno 300.000 navadnih pisem, 150.000 časopisov, 150.000 priporočenih pisem in zavojev, 15.000 brzojavk, 31.000 poštnih nakaznic, 27.000 hranilničnih pošiljatev, znamk se proda za 53.000 K in samo porto od paketov znaša 8000 K. Denarni promet znaša okrog 15 milijonov, in pri tem še ni vpoštet tranzitni promet. Kranjska pošta je za ljubljansko pošto najmočnejša v deželi in glede prometa visoko nadkriljuje pošto v Idriji, v Novem mestu, v Tržiču in državne pošte v drugih kronovinah in je sploh najmočnejša do sedaj še nepodržavljena pošta v monarhiji.

Visoka zbornica, če se je že pred 17 leti občutila potreba za podržavljenje, če so že takrat govorili tehnični razlogi za erarizovanje tega važnega prometnega zavoda, kaj naj rečemo šele danes, ko promet še vedno rapidno raste. Nevzdržljive razmere na kranjski pošti naravnost kriče in nujno zahtevajo, da se pošta v Kranju podržavi, kajti sedanja neerarična ali razredna pošta sploh ne more več obvladati poštnega prometa. Sam priznavam, da se poštni urad trudi, da bi ugodil upravičenim zahtevam strank, ali kaj pomaga, če na razredni pošti ni na razpolago gmotnih sredstev, zlasti pa ne potrebnega osobja. Zaradi te mizerije na kranjski pošti se občinstvo čimdalje bolj pritožuje, ker ne more pojmiti, zakaj poštno ravnateljstvo ne napravi konca tej nerednosti. Podržavljenje kranjske pošte je neizogibna potreba v interesu trgovstva in obrtništva in sploh prebivalstva kranjskega mesta, v interesu pa tudi poštnega uradništva, ki mora jamčiti za sigurnost in točnost prometa.

Ker kranjska občina zopet namerava sprožiti akcijo v svrho podržavljenja poštnega in brzojavnega urada, se mi je zdelo umestno spraviti to zadevo pred deželni zbor. Prosim tedaj cenjene gospode tovariše, da glasujejo za moj predlog, oziroma za priporočilni predlog upravnega odseka. Morda bo vplivna beseda visoke zbornice vendar pripomogla v to, da prošnja kranjske občine ne bo ostala glas vpijočega v puščavi. Obenem se pa obračam na Njega ekscelenco gospoda deželnega pred-

sednika z nujno prošnjo, da tudi on pri c. kr. centralni vladi vpliva na to, da se bo poštni urad v Kranju že enkrat podržavil. (Živahno odobravanje in ploskanje — Lebhafter Beifall und Händeklatschen.)

Deželni glavar:

Nihče ni več oglašen k besedi, torej bomo glasovali.

Prosim tiste gospode, ki se strinjate s predlogom upravnega odseka, da blagovolite vstati!

(Zgodi se. — Geschieht.)

Sprejeto in s tem je rešena ta točka dnevnega reda.

Prehajamo sedaj k nadaljnji točki, k poročilom ustavnega in občinskega odseka, in sicer:

5. Poročilo ustavnega in občinskega odseka:

a) glede izpremembe zakona o občinskih taksah (k prilogi 118.)

Prosim gospoda poročevalca!

Poročevalec Jarc:

Poročilo ustavnega in občinskega odseka imate v rokah in zato v imenu odseka predlagam:

»Visoki deželni zbor skleni:

1. Od deželnega odbora predloženi načrt zakona o občinskih taksah se odobri.

2. Točka 11. tarife k taksnemu zakonu se naj izpremeni sledeče: ...razen če gre za vročbe, ki se imajo v javnih zadevah izvršiti na zahtevo drugih oblastev, uradov in občin . . .,

v nemškem besedilu: »außer für Zustellungen, welche über Verlangen anderer Behörden, Ämter und Gemeinden in öffentlichen Angelegenheiten stattzufinden haben . . .

3. Deželnemu odboru se naroča, da temu zakonskemu načrtu izposluje Najvišje odobrenje.«

Deželni glavar:

Otvarjam debato. K besedi se je oglasil gospod poslanec Višnikar.

Poslanec Višnikar:

Jaz bi stavil na gospoda poročevalca samo vprašanje, če velja ta tarifa tudi za Ljubljano, ker za Ljubljano imamo po mestnem štatutu drugo tarifo, ki določa vse drugačne pristojbine za sprejetje v občinsko zvezo, kakor so tukaj navedene. Če velja ta zakon tudi za Ljubljano, se morajo izpremeniti tarifi pod 1. in 2. točko.

Deželni glavar:

Nihče ni več oglašen k besedi, debata je zaključena in prosim gospoda poročevalca!

Poročevalec Jarc:

Po mojem mnenju velja ta zakon tudi za mesto Ljubljana in s tem se seveda izpremeni tudi dotični paragraf (Poslanec — Abgeordneter dr. Triller: »Ljubljana bo potem oškodovana!«) Če ste prisiljeni sprejeti koga v domovno zvezo po domovinskem zakonu, itak ne morete zahtevati od njega kake takse, če ga pa prostovoljno sprejmete, mu pa lahko stavite pogoj, koliko naj Vam plača. To je odvisno od sklepa občinskega sveta.

Deželni glavar:

Ker vidim, da so gospodje v dvomu, prekinem sejo za 10 minut, da se bodo lahko medseboj natančno informirali.

(Seja prestane ob 12. uri opoldne in se zopet nadaljuje ob 12. uri 10 minut popoldne. — Die Sitzung wird um 12 Uhr mittags unterbrochen und um 12 Uhr 10 Minuten nachmittags wieder aufgenommen.)

Deželni glavar

(pozvoni — das Glockenzeichen gebend):

Seja je zopet otvorjena.

Poročevalec Jarc:

Po dogovoru, ki se je sedaj izvršil, predlagam, da se prvi točki tarife še pristavi točka c) v Ljubljani v slučaju a) in b) do »200 K«.

Deželni glavar:

Bomo torej glasovali, in sicer o zakonu in tarifi k taksnemu zakonu skupaj z izpremembo, katero je predlagal odsek in z nadaljnjo izpremembo, katero je ravnokar predlagal gospod poročevalec.

Prosim tiste gospode, ki se s tem strinjate, da blagovolite vstati

(Zgodi se. — Geschieht.)

Sprejeto in s tem je rešena ta točka dnevnega reda.

Na vrsto pride točka:

b) glede združitve občine Spodnja Šiška z mestno občino ljubljansko (k prilogi 114.)

Prosim gospoda poročevalca!

Poročevalec Jaklič:

Visoka zbornica! Lansko leto so nekateri stanovalci v Spodnji Šiški vložili prošnjo na deželni odbor, da se napravi zakon za to, da se priklopi Spodnja Šiška mestni občini ljubljanski. Enako prošnjo je vložilo tudi društvo tobačnega delavstva. Deželni odbor je najprej vprašal obe prizadeti občini, kakšno stališče da zavzameta napram temu. Obe občini ste zavzeli odklonilno stališče, in sicer je občina ljubljanska zavzela odklonilno stališče iz tega razloga, da bi bila ta priklopitev za ljubljansko občino veliko predraga, ker bi imela s tem izdatne stroške za kanalizacijo, razsvetljavo cest itd. Občina Spodnja Šiška se je tudi izrekla proti priklopitvi, in navaja, da bi vsled priklopitve bilo življenje v Šiški veliko dražje in da sploh nima nobene posebne koristi od priklopitve k Ljubljani.

Deželni odbor je preko teh ugovorov prišel do prepričanja, da bi bila združitev teh dveh občin koristna in potrebna, in zaraditega je napravil tak predlog za deželni zbor.

V upravnem odseku smo se o tem posvetovali in sklenil se je sledeči predlog:

»Visoka zbornica sklene:

1. Občina Spodnja Šiška se na podstavi § 1. b) občinskega reda za deželno stolno mesto Ljubljana združi z mestno občino ljubljansko.

2. Deželnemu odboru se naroča, da izposluje temu sklepu Najvišje potrjenje.

3. Pred izposlovanjem Najvišjega potrjenja naj deželni odbor vpraša c. kr. deželno vlado, ako iz javnih ozirov ne ugovarja združitvi.«

Deželni glavar:

Otvarjam debato. K besedi sta oglašena, in sicer contra gospoda poslanec dr. Tavčar in gospod poslanec dr. Novak. Prvi dobi besedo contragovornik gospod poslanec dr. Tavčar.

Poslanec dr. Tavčar:

Visoka zbornica! Jaz se hočem v razpravi o tej stvari, ki je usodepolnega pomena za mesto Ljubljana, vzdržati, kolikor mi bo temperament dopuščal, vsakih osebnih napadov in vzdržati se tudi kolikor mogoče vsake trpke opazke, moram pa odločno ugovarjati, da bi se morda iz tega mojega nastopa kovalo kako očitanje, da skušam zopet in zopet na različne strani lesti v kaka čreva in se delati na vse strani lepega ter igrati kakega hinavca.

Gospoda moja, če imate veselje mi v obraz metati take napade, imejte veselje, ampak resnica ostane, gospodje, da smatram jaz kot župan ljubljanski za svojo nalogo, kolikor mogoče pomirjevalno vplivati na javno življenje v Ljubljani, in če se to smatra kot hinavščino, potem rad prenesem tudi to očitanje. Priznati moram, da v tej svoji pomirjevalni nakambi dostikrat od poklicane strani nisem dobil nikake ali pa silno malo podpore, in ravno današnji predlog je tak, da mora doseči namen, da bo vznemirjeno prebivalstvo v Ljubljani, da bo občutilo, da se mu hoče delati krivica. (Poslanec — Abgeordneter Dr. Triller: »Tako je!«) Gospoda moja, jaz predvsem že zategadelj ugovarjam tej predlogi, ker se je storila od strani deželnega odbora na prošnjo štirih davkoplačevalcev v občini Spodnja Šiška. Vsi drugi občani so pa odločno proti temu, tudi ljubljanska občina je proti temu, a vzlic temu, gospoda moja, hočete obema občinama oktroirati zakon, katerega skleniti ne smete. Če je to oportunno in če more vlada molče sedeti tukaj, je pomisleka vredno, in jaz z zanesljivostjo pričakujem, da bo v tem položaju, ko ni nobena občina s to predlogo zadovoljna, da se bo oglasila tudi naša vlada in povedala, kake misli ima o tej zadevi. Gospodje, to je en argument, katerega navajam proti tej predlogi; drugi argument je pa pač ta, da take reči ni mogoče zlomiti kar čez koleno. Saj je absolutno nemogoče, če hočete pravično postopati, čez noč skleniti: Šiška bodi del naše Ljubljane, ne da bi se razpravljalo, kako je s premoženjem in z dolgovi Spodnje Šiške in Ljubljane. Take stvari se pač ne morejo kar čez noč določiti, in priznati mi morate vsi, da je treba določiti gotov čas, da bo mogoče stvar pametno izvršiti. Ta eksperiment bo mogoč morda čez tri leta, mogoč je, ampak ta stvar je mogoča samo v takem položaju, ko je na eni strani Ljubljani mogoče absolvirati to občino brez lastne škode in ko se razmere tako izpremene, da bodo občani v Šiški sami izprevideli, da je njih usoda taka, da pridejo enkrat v Ljubljano. Ampak delati to nalašč, ker so se štirje somišljeniki Slovenske Ljudske Stranke kapricirali, da morajo priti takoj v Ljubljano, to pa napravlja vtise, o katerih danes raje ne govorim, da se ne bo razburjal nad menoj častiti gospod deželni glavar.

Po teh obpripomnjah dovolite, gospodje, da izpregovorim nekoliko o položaju, v katerem se nahaja danes naša Ljubljana. Gospoda moja, saj ima morda ta-le predloga namen spraviti mene z ljubljanskega magistrata in me nadomestiti s kašnim komisarjem, ki Vam bo vodil volitve v Spodnji Šiški in Ljubljani. (Poslanec — Abgeordneter Jarc: »Ne bojte se!«) Govori se, gospod profesor Jarc, da ima predloga namen razpustiti oba občinska zastopa in v Ljubljani postaviti komisarja. (Poslanec — Abgeordneter Dr. Pegan: »Ne verjemite takim fantazijam!«) Ampak v kolikor pride v poštev moja oseba, jaz za ljubljanskim županstvom nikdar jokal ne bom.

Ampak, gospodje, vzemite, kak mora postati položaj Ljubljane, če danes tudi Šiška postane del Ljubljane in postane deležna vseh tistih ustavnih dobrot, katere uživajo ljubljanski občinarji dandanes. Gospodje, jaz sem dal na magistratu, dasiravno nisem tehnik, mislim pa, da so izkazi, ki sem jih dal napraviti, pravilni, in po teh izkazih bo stala samo beraška kanalizacija nekaj čez 600.000 K. To je jasno, to mora biti jasno tudi lajikom in to se bo končno moralo izpeljati. Gospodje, pri tem izdatku je treba vpoštevati sanitarne razloge. Kadar nastopi, bodisi deželni odbor, bodisi vlada z zdravstvenimi razlogi, potem se bo Ljubljana težko mogla upirati, tudi če bi se hotela. Take stvari morajo biti napravljene. Spodnja Šiška bo rekla: Vi imate kanale, mi jih moramo tudi imeti, in po obstoječih zakonih ima k temu popolno pravico. Potem pride razsvetljava in razširjenje vodovoda, ki bo stalo, v najponižnejših mejah izvršeno, 132.000 K. Razširiti se pa mora, glede tega vodovoda se nočem spuščati v razgovor, ampak želeti je, da se važno vprašanje reši v tisti pravični smeri, kakor sem jaz predlagal deželnemu odboru, in gotovo je, če hoče vodovod izvršiti tiste funkcije, kakor v Ljubljani, se bo moral razširiti, in to bo stalo, ponižno računano, 132.000 K. Potem je pa razsvetljava. Glede razsvetljave smo seveda v velikem boju s tehniki dežele, in kakor imam jaz občutek, ga nič ne skrivam, bo mestna občina propadla, ker je žalibog pri nas vse politično in se bo prejkone električno vprašanje Ljubljane rešilo tudi s političnega stališča. Torej na to smo pripravljeni. Iz obstoječe mestne elektrarne ni mogoče oddati v Spodnjo Šiško nobenega toka. (Poslanec — Abgeordneter Jarc: »To je res!«) To je gotovo tudi, ako bi gospod profesor Jarc ne pritrjeval tej nemogočnosti. Če bi Ljubljana dobila tisto ponižno malo električno centralico ob Gruberjevem kanalu, potem bi že lahko tudi Spodnji Šiški pomagala z električno razsvetljavo. Torej ostane le še plin, katerega pa tudi ne bo mogoče veliko razširiti. Tehniki so izračunali, da bo ta razsvetljava stala, ponižno računano, 110.000 K.

In, gospodje, saj veste, kakšne so razmere dalje. Trotoarji v mestnem svetu, poje se neprestano pesem o novih trotoarjih, vsak dan pride kdo k županu in hoče imeti nove trotoarje. V Šiški bo to ravno tako in deželni odbor bo energično zahteval, da se ti trotoarji izvrše. Tudi o tem se je napravil ponižen izkaz, iz katerega sledi, da bi tisti trotoarji, katere je treba takoj napraviti, stali 65.000 K. Gospodje, dalje pa tudi ne moremo tajiti, da se Šiška razvija, imajo cel regulačni načrt, vedno bolj se zazidava, tako da smemo pričakovati, da bo v malo letih vse zazidano in zaraditega, ker bodo zazidane nove ulice, se bo pomnožila dolžnost občine, skrbeti za trotoarje, razsvetljavo, vodovod itd. Ti stroški, kateri so natančno specificirani v izkazih, ki jih hočem itak predložiti visoki vladi, ti stroški bodo znašali v malo letih 351.000 K in nekaj čez. Torej, gospodje, položaj je tak, ako se Spodnja Šiška meni nič tebi nič brez vsakega daljšega raziskavanja priklopi k mestu Ljubljani, da bo moralo to mesto vzeti na posodo najmanj en milijon kron, ako bo hotelo zadostiti zahtevam in dolžnostim, ki jih bo imelo nasproti novim občanom, in ako bo hotelo storiti mesto vse tisto, kar se od deželnega stolnega mesta lahko pričakuje. No, gospodje, jaz mislim, da zasluži Ljubljana nekoliko več pozornosti od strani deželnega odbora in od strani deželne vlade in da se moremo pri tem položaju postaviti na stališče, če se Ljubljana z nekakimi štriki okrog in okrog zavozlja in oplete, da to ni nobena prava politika. Gospodje, Vi se lahko postavite nasproti Ljubljani z gotovo pasivno resistenco na stališče izstradanja, Vi jo lahko sekirate, kakor se Vam poljubi, ker imate večino v rokah, ampak jaz Vam končno le povem, da taka politika, ki ima namen Ljubljani napravljati zapreke, končno ni zdrava in vsak razsoden človek mi bo pritrdil, da je taka politika obsodbe vredna in tudi zastopnik deželne vlade se mora postaviti na stališče, da mora Ljubljana imeti zrak, če hoče dihati. Torej, gospodje, dajmo mirno presoditi položaj, v katerem se Ljubljana danes nahaja. Gospodje, zadnjič se je od strani nekega deželnega poslanca navajalo, da delajo v Ljubljanici pravzaprav bogat dar, ki ga je Ljubljana prejela od cele dežele. Jaz se ne spuščam v nobeno kritiko teh izvajanj, ampak izrazim samo svoje mnenje, da je ta regulacija tako draga postala, da se mora smatrati, da je to za Ljubljano dar, ki jo bo krvavo izsesal. Ljubljana bo krvavela na eni strani vsled tega, ker je morala, če je hotela napraviti tiste keje v takem slogu, da ne bo žaljena estetika, globoko poseči v žep, brez ozira na tisto, kar je že plačala in kar bo morala še plačati. Proračun za osušenje barja bo menda prekoračen za kaka dva milijona kron, Ljubljana sama bo pa morala globoko seči v žep in doplačati kakih 300 do 400.000 kron za tiste izpremembe na kejih, ki se delajo po Kellerjevih načrtih.

Potem pridejo izdatki za mostove. Trije mostovi se morajo nanovo napraviti in čisto malo je rečeno, če pravim, da bo pri teh mostovih mesto moralo doplačati do 200.000 K. To so izdatki, ki so jako ponižno računani, ampak to bo moralo biti, denar za to se bo moral dobiti in naj ga župan ali pa njegov namestnik, vladni komisar iz tal izkoplje. Dobiti se bo moral, a kje se bo dobil, o tem

sedaj še ne vem in me je še samega groza misliti na to.

Gospodje, če že govorim o kanalizaciji, je čisto gotovo, da jo Spodnja Šiška potrebuje, pritrdili mi boste pa, da je kanalizacija vprašanje, ki se tiče v prvi vrsti Ljubljane. Torej če že govorim o kanalizaciji, se danes ne bom brigal za kanalizacijo v Šiški, ampak za vprašanje, ali je Ljubljana tako popolna v tem pogledu, da je vsak pomislek odstranjen. Jaz pravim, da je kanalizacija za Ljubljano v velikem obsegu še nerešena. To vprašanje je dandanes še nerešeno, ampak to vprašanje je tako, da bo moralo biti rešeno v kratkem. To so, gospodje, stvari, katerih Ljubljana ne bo mogla odlašati, in če se inkorporirajo Ljubljani vse občine gori do Medvod, bo morala vendarle Ljubljana misliti v prvi vrsti na svojo lastno kanalizacijo. Gospodje, vzemimo samo nabiralnike. Nabiralniki so proračunani na 1 in pol milijona kron in posojila je bilo dovoljenega 500.000 K. Jaz bi rad poznal župana ali komisarja, ki bo mogel izhajati. Kumerni milijon se mi je posrečilo dobiti pri deželni banki, ampak s tistim živimo iz roke v usta. Nabiralniki sami bodo stali 800.000 K in položaj je tak — jaz opozarjam na to gospoda deželnega predsednika — da bo ta znesek moral biti plačan, dolžni ne moremo ostati, ker tvrdka mora dobiti denar, in tukaj mi že manjka 300.000 K. In če bo šlo to tako naprej, ne vem, odkod bo prišel denar. Gospodje, napraviti so se morali samo veliki kanali. Samo kanal od tobačne tovarne je stal okrog 100.000 K. Nekaj je plačala država, ampak ostalo nam je še vedno 80.000 K, ki jih moramo plačati. Ta kanal bo prišel v dobro tudi prijateljem na Marmontovi cesti, ampak v prvi vrsti se je moral graditi radi tobačne tovarne. Gospodje, obrnite se dalje na Prule. Saj se morajo človeku lasje ježiti, če pomisli, da cela Karlovska cesta nima nobenega kanala. To se bo moralo odstraniti, in ker se nabiralniki napravljajo, bode moral vsakdo, ki je župan, skrbeti za to, da se kanalizacija Karlovske ceste izvrši. Dejstvo je, da bodo ti kanali stali 150.000 K.

Vzemimo dalje Martinovo cesto. Gospodje, glede Martinove ceste me že nekoliko preganja častiti deželni odbor, jaz sam tukaj oponiram, ampak sam priznavam, da se bodo kanali na Martinovi cesti morali napraviti, in sicer ne toliko zaradi Martinove ceste same, ampak zaradi sosedne občine in zaradi tiste tovarne, ki stoji tamkaj in okužuje zeleno jamo. To je nekaj, kar se ne bo dalo odložiti in stroški bodo znašali zopet čez 100.000 K.

Gospoda moja, če vse to vzamete v pretres, pridete do sklepa, da Ljubljana potrebuje, če hoče svojo kanalizacijo tako rešiti, kakor vsak pameten človek od nje pričakuje, poldrug milijon kron. Iz artiljerijske vojašnice ni nobenega kanala, južni kolodvor nima tudi nobenega kanala ter so se že dotični faktorji name obrnili, če jim bomo napravili te kanale. Ako hočemo vojaštvo obdržati v Ljubljani, se bodo morali napraviti kanali od te vojašnice in ravnotako tudi od južnega kolodvora. Koliko bo pa to stalo, o tem niti ne izpregovorim. (Poslanec — Abgeordneter Jarc: »To so stari grehi!«) Prav, gospod profesor Jarc, če so to stari grehi, je pa treba poklicati zdravnika, in ta zdravnik je denar. Kje ga bomo dobili, to pa ne vem. Torej jaz prosim gospoda deželnega predsednika in gospoda deželnega glavarja, o katerih obeh sem prepričan, da sta pravična gospoda, da naj blagovolita vpoštevati, da kanali v Ljubljani spadajo med javne ozire, in če bo vlada vzlic temu rekla, da se Šiška lahko priklopi Ljubljani, potem sem prepričan, da se tukaj ni oziralo na javne potrebe in interese, katere ima ljubljanska občina že danes.

Gospodje, napravimo korak dalje. Vzemimo šolstvo. Saj nisem nikdar tajil in hvaležno priznam, da ima Ljubljana v Lichtenthurnovem zavodu in v Uršulinski šoli suplement, katerega moramo s hvaležnostjo priznavati, ampak, gospodje, jaz bi Vas povabil samo v našo šentjakobsko šolo. Ta šola ima 22 razredov, in či bi Vi videli, kako so deklice nabasane v tistih prostorih, bi morali priznati, da je to nekaj nečloveškega pri tej edini dekliški šoli, ki jo ima mestna občina, in priznati bi morali tudi, da se ta stvar ne dá naprej vleči. To je jasno, da mora Ljubljana brez ozira na Lichtenthurnov zavod in brez ozira na Uršulinsko šolo graditi v dveh do treh letih novo dekliško šolo. In, gospodje, ena šola je pa že sklenjena. Z veliko težavo smo dosegli to, beračili smo okrog vseh oblastev in končno se nam je dovolilo, da se sme zidati na mestna mestnem svetu. Načrti za to šolo se nahajajo še pri deželnem šolskem svetu, ampak sklenjena je pa že. Torej gradite ti dve šoli, pa imate zopet stroškov 700.000 K. Gospoda moja, dasiravno se mi očita hinavščina, vendar ne iščem nikjer nobenega ovinka, ali da ne bi hotel izpregovoriti kake besede, ki mi pride iz srca. Gospodje, po postavi ima naša občina skrbeti za dve nemški šoli. Če je postava vpeljana, sta tukaj in potem je dolžnost mestne občine, da ti šoli nastani v takih prostorih, ki odgovarjajo zdravstvenim in drugim potrebam. Ne bojim se nobenih javnih napadov in pravim, občina ima dolžnost skrbeti za dve nemški šoli, in v prostorih, v katerih se nahajati ti šoli do zdaj, ne bodeta mogli ostati. Občina bo morala skrbeti za druge prostore, in če bo šlo po gotovih načrtih, bo to združeno z znatnim zneskom. Torej gospodje, vzemite

samo šolstvo, pa imate zopet 1 milijon, ki ga bo treba v kratkem času skupaj spraviti.

Sedaj pa pridejo še druge stvari, ki so tudi neodložljive. Gospodje pri deželnem odboru veste, kako se nas jaha zaradi nove mrtvašnice. Napraviti se bo morala ta mrtvašnica, ki bo stala zopet pol milijona kron. Mislim, da mi bo vsak razsoden meščan pritrdil mnenju, da je že čas, napraviti tudi pri nas nekaj takega, kar se drugod imenuje »Leichenhalle«. Naj se ljudje navadijo, da ne bodo imeli mrličev doma. Koliko neprilik je, če mrlič leži doma in gotovo je, da je veliko estetičnejše in čednejše, če se ga spravi v mrtvaško vežo, se ga tamkaj dene na pare, koder ga sorodniki ravno tako lahko obiskujejo. Gospodje, to vprašanje, katero se ne bo dalo dalje odlašati, sem že razmotrival s kanonikom Sušnikom tudi s cerkvenega stališča in tudi s cerkvenega stališča proti temu ni nobenega ugovora. Torej tukaj je zopet pol milijona kron, ki jih bo mestna občina potrebovala.

No in končno kar bi tudi priporočil in na srce položil Nj. ekscelenci, gre tukaj za stvar, katere javno razpravljati skoraj ne smem, ampak mislim, da se mestni občini mora priznati, da kolikor mogoče kulantno postopa nasproti vojaškim zahtevam in da ji nobeden ne more očitati, da se na tem polju ni storilo, kar se je moglo storiti. Položaj je tak, v detajle se spuščati ne morem, da bo prišla v Ljubljano v kratkem nova vojašnica, ampak če Ljubljani roke vežete s tem, da ji naložite s priklopitvijo Šiške nova bremena, potem je Vaša dolžnost, da Ljubljani obenem pokažete pot, po kateri naj pride do tistih milijonov, katere v prvi vrsti potrebuje sama zase.

No, gospodje, kar najbolj očitam tej predlogi — pustimo politiko na strani, saj bo prišla še na vrsto — je to, da prihajate z njo ravno v teh kritičnih časih, ko še veliko močnejše komune v Avstriji, kakor je Ljubljana, ne morejo dobiti nobenega posojila. Vi pa pridete s tako predlogo in hočete Ljubljano še bolj financijelno zadušiti, kakor je že zadušena. Gospodje, vsi veste, kakšen je položaj v Ljubljani, pa pridete s tako predlogo. Zakaj ne bi tega odložili za par let, ko se financijelne razmere v naši deželi izpremene in ko bo mogoče tudi komuni, kakor je Ljubljana, dobiti posojilo, kajti to morate vsi priznati, da takih stvari, kakor se od Ljubljane zahtevajo, ne bo mogoče izvršiti brez posojila. V takih časih pa priti s takimi rečmi in Ljubljani še bolj otežkočiti breme, ki ga mora že sedaj nositi, to, moja gospoda, ni nobena zdrava gospodarska politika. Recite, kar hočete, brez ozira na to, ali se kaže ljubezen do Ljubljane ali ne, ampak po moji sodbi mora vsak, ki razmere v Ljubljani pozna, in naj bo stvar še tako dobra, reči, da je čas, v katerem ste prišli s svojo predlogo, tak, da Vaše predloge ni mogoče sprejeti.

No, gospodje, stvar ima pa tudi neko politično stran. Jaz se ne spuščam v nobeno daljšo polemiko, ampak kot mož izjavljam danes, da je moje prepričanje, da je takrat, ko smo mi sklepali in delali kompromis, naša stranka se postavila čisto na isto stališče, kakor stranka veleposestva, namreč, da mi dovolimo reformo, ampak pod pogojem, da morajo naši mandati popolnoma nedotaknjeni ostati za toliko časa, dokler mi ne dovolimo kake izpremembe ali pa na podlagi stare volilne pravice svoje večine. Gospodje, zapisati najbrž nismo dali ničesar, zdi se mi pa, da se je vodil en zapisnik, za gotovo tega sicer ne vem, ampak en občutek imam, da sem v tem pogledu svojo stranko bolj površno zastopal. Ampak, gospodje, tega mi ne morete tajiti, da se je vsaj toliko pripoznalo pri tistem kompromisu, da nimate pravice brez kvalificirane večine izpremeniti volilnega okraja mesta Ljubljane, da nimate pravice teritorijalno razširiti mesto Ljubljana.

No, gospodje, in kaj se hoče s to predlogo doseči? Mi smo takrat stali na stališču, ko nam je bila v ustavnem odseku vzeta tista linica od občinskega volilnega reda in se je dobila tista špranja, s katero se je razširila volilna pravica po naših mestih z osebami, ki ne spadajo vmes, mi smo bili takrat mnenja, če se občinski zakon izpremeni, morate imeti v tistih točkah, ki zadevajo volilni red za deželo, kvalificirano večino. To smo mi takrat zastopali. Upravno sodišče pa sedaj pravi, zakon je sankcijoniran, kaj nas briga, mi nimamo nobene pravice se dotakniti vprašanja, kako je bil sklenjen in ali obstoji na Kranjskem nov občinski red, ali ne glede na to, ker ni bil sprejet s kvalificirano večino. (Poslanec — Abgeordneter Jarc: »To je res judikata!«) Jaz se moram podvreči, ampak gospod profesor Jarc mi ne bo štel v zlo, če ga kot previden mož vprašam, ali hočete sedaj ravno tak naskok napraviti na Ljubljano. Po § 3. ne morete teritorija izpremeniti brez strogo kvalificirane večine. 42 poslancev mora biti navzočih in toliko jih mora glasovati. To je strogo in natančno predpisano, a danes boste pa rekli: za ta sklep, da se Spodnja Šiška priklopi ljubljanskemu mestu in da se ljubljansko prebivalstvo pomnoži za 6000 ljudi, ni treba kvalificirane večine. Jaz že kar vidim, da se bo tako zgodilo, in potem, ko bo Šiška del Ljubljane, ali se hočete potem postaviti na stališče, da Šiška za deželni zbor nima nikjer voliti? Potem, ko bo enkrat Spodnja Šiška priklopljena k Ljubljani, boste rekli: volilno pravico pa ustanovimo z drugim zakonom. Upravno sodišče bo pa reklo: mogoče, da je bila za ta sklep potrebna kvalificirana večina, ampak ker je zakon

sankcijoniran, mi ne moremo ničesar storiti. Ampak gospodje, jaz se na tako stališče tolmačenja zakonov ne morem postaviti, volilnega okraja Vi ne smete oktroirati brez postavne podlage, in če se ta sklep predloži v sankcijo, potem teptate z nogami po javnem zakonu. § 46. naravnost zahteva: Izpremembo § 3. je mogoče skleniti le ob navzočnosti najmanj dvainštirideset poslancev in ob pritrditvi najmanj tri četrtine navzočih zbornicnih članov.

Jaz danes nočem razpravljati nobene daljše opazke, ker nočem, da bi si pri sklepu deželnega zbora bili zopet v laseh, ampak jaz le prosim gospoda deželnega glavarja, da naj, ko se bo glasovalo, konštatira, kaka večina se je dobila za sklep, koliko je bilo navzočih poslancev in koliko jih je glasovalo za in koliko proti. Jaz mislim, da mi bo to vljudnost prečastiti gospod deželni glavar že napravil. Prejkoslej pa pravim, da to ni prava politika, če hočete na vsak način vsiliti Ljubljani razširjenje volilnega okraja brez postavne podlage. (Živahno odobravanje in ploskanje v središču — Lebhafter Beifall und Händeklatschen im Zentrum.)

Deželni glavar:

K besedi pride sedaj gospod poslanec dr. Eger.

Abgeordneter Dr. Eger:

Hohes Haus! Es handelt sich im vorliegenden Falle darum, die Gemeinden Laibach und Unter-Šiška in eine Gemeinde zu vereinigen, obwohl sich beide Gemeinden auf die Anfrage des Landesausschusses in sehr ausführlichen Darlegungen gegen die Vereinigung ausgesprochen haben. Ich will nun hier nicht untersuchen, wie weit diese Ausführungen richtig sind oder nicht; ich will mich auch nicht in eine Prüfung einlassen, wie weit die Momente, welche von den Gemeinden ins Treffen geführt werden, stichhältig sind oder nicht; ich will auch nicht dem Herrn Vorredner folgen, der die juristischen Momente sehr schön ausgearbeitet hat; — ich erkläre nur, daß wir gegen die Vorlage stimmen aus prinzipiellen Gründen. Die gesetzliche und natürliche Vertretung der Gemeinden sind die Gemeindevertretungen, und die Beschlüsse der Gemeindevertretung bringen jedenfalls regelmäßig die Anschauungen der Majorität der Gemeindeinsassen zum Ausdruck. Wenn man nun sonst das Mehrheitsprinzip respektiert, so ist es nicht abzusehen, warum gerade hier gegen den Willen, gegen die Anschauungen einer Mehrheit von Tausenden der Bewohner von Unter-Šiška und Laibach dem Wunsche und Willen von einzelnen Parteien Folge gegeben werden soll. Wie der Herr Vorredner angeführt hat, handelt es sich um vier Personen, und es ist nicht abzusehen, warum der Wille dieser Personen zur Geltung gebracht werden sollte.

Hohes Haus! Von diesem Gesichtspunkte aus, der sich mit der Wahrung der Gemeindeautonomie deckt, müßen wir uns gegen die Vereinigung von Unter-Šiška mit Laibach und demzufolge gegen den Antrag des Verfassungsausschusses aussprechen. (Odobravanje v središču. — Zustimmung im Zentrum.)

Deželni glavar:

Gospodje, sedaj bom jaz sejo prekinil do 4. ure popoldne.

(Seja prestane ob 1. uri popoldne in se nadaljuje ob 4. uri 10 minut popoldne. — Die Sitzung wird um 1 Uhr nachmittags unterbrochen und um 4 Uhr 10 Minuten nachmittags wieder aufgenommen.)

Deželni glavar:

Seja je zopet otvorjena. K besedi pride nadaljni kontragovornik gospod poslanec dr. Novak.

Poslanec dr. Novak:

Visoka zbornica! Prvi gospod govornik v današnji predmetni debati motril je vprašanje združitve občine Spodnja Šiška z mestno občino ljubljansko s stališča mestne občine ljubljanske, dotaknil pa se je pri tem tudi razlogov, ki govore proti tej inkorporaciji, razlogov, ki se deloma nanašajo ali se dajo uporabljati tudi za stališče Spodnje Šiške, ki se ravno tako, kakor mestna občina ljubljanska brani te, če smem rabiti ta izraz, nasilne inkorporacije. Ti razlogi, ki dovajajo občino Sp. Šiška, da se brani te inkorporacije, so vsaj deloma političnega značaja in teh razlogov se hočem še pozneje nekoliko dotakniti. Po predmetnem poročilu deželnega odbora bi človek mislil, da so za to inkorporacijo merodajni nekaki oportunitetni razlogi. (Poslanec dr. Pegan: »To je res!«) Ta oportuniteta se poudarja v poročilu deželnega odbora. Dvomil bi pa, da ta oportuniteta v istini obstoja, ta dvom je saj toliko časa upravičen, dokler prizadeta občinska odbora občine Spodnja Šiška in ljubljanske občine te oportunitete ne priznata.

Visoka zbornica! Znano mi je, da je letos v zimskem času, kmalu potem, ko je deželni odbor sprožil vprašanje te inkorporacije, občina Sp. Šiška razposlala vprašalne pole hišnim posestnikom, trgovcem in obrtnikom v Sp. Šiški s pozivom, naj se izjavijo, ali so za, ali proti inkorporaciji. Uspeh teh vprašanj je bil ta (Poslanec dr. Pegan: »Tak je bil, kakor so ga hoteli imeti!«), da se je oglasilo za inkorporacijo 20 strank, Šiška pa ima prebivalcev,

kakor pravi poročilo 4903 in 271 hiš. Od vseh teh hišnih posestnikov se jih je menda oglasilo za inkorporacijo 5 ali 6, med katerimi so pa tudi tisti štirje, ki so to vprašanje sprožili z vlogo na deželni odbor. Če je torej prebivalstvo občine Sp. Šiška in zakoniti zastop proti tej inkorporaciji, tedaj boste že dovolili, da dvomim, da obstojajo taki oportunitetni razlogi, ki govore za to inkorporacijo. Ti ljudje, ki so v Sp. Šiški, bodo poznali svoje koristi in se jih zavedali saj toliko, kakor gospod dr. Pegan in jaz ne najdem nobenega vzroka, zakaj naj bi bil deželni odbor bolj papeški, kakor je papež sam, to je občina Sp. Šiška sama. Isto je povdarjal gospod dr. Tavčar glede mestne občine ljubljanske. Poročilo pravi, Sp. Šiška že itak ni več kmečka občina, marveč je občina mestnega značaja. Med drugim pravi, da se tamkaj nahaja le še 15 polgruntarjev, ali gospoda moja, toliko več se pa nahaja tam manjših posestnikov, ki imajo poleg hiše vrtove, kake njive ali malo polja in imajo torej več ali manj kmečki značaj. Torej je ta trditev poročila deželnega odbora, da je občina Sp. Šiška že zadobila mestni značaj, vsaj v gotovem pomenu pretirana. Jaz ne tajim, da utegne dozoreti to vprašanje inkorporacije Sp. Šiške z mestno občino ljubljansko, ali dokler občini sami, ena kakor druga, ne uvidevata, zakaj naj bi se združile, toliko časa se mi ravno iz oportunitetnih razlogov ne vidi umestno, teh občin siliti v skupno upravo.

Gospodje, že takrat, ko se je vršila debata o občinskem redu za vojvodino Kranjsko, že takrat so povdarjali zastopniki naše stranke, da so nasprotniki vsaki nepotrebni sili, ki jo naj izvršuje nad posameznimi občinami deželni odbor ali katerakoli oblast. In mi smo takrat smatrali, da je nepotrebno siliti dve samostojni občini v združitev ali eno občino v razdelitev v več delov. In tega stališča tudi danes ne zapustimo. Torej že iz tega principijelnega stališča, ki ga imamo proti zakoniti določbi in katero stališče je danes povsem pravilno poudarjal tudi zastopnik veleposestnikov, ugovarjamo proti tej inkorporaciji Sp. Šiške k mestni občini ljubljanski.

Drugi razlog, ki ga navaja poročilo deželnega odbora, češ, da življenje v Sp. Šiški ni cenejše kakor v Ljubljani in da se razmere zaradi inkorporacije ne bodo nič poslabšale, se mi ne zdi povsem resničen. Vprašal sem v tem oziru šišensko občino in sem dobil odgovor, da je življenje v Sp. Šiški izdatno cenejše kakor v Ljubljani. S čim more deželni odbor pokriti svojo trditev, ni razvidno, gola trditev pa še ni resnica. Stanovanja v Šiški so cenejša (Poslanec dr. Triller: »Pa še dosti!«), živila so tudi cenejša, ne pa, kakor pravi poročilo deželnega odbora, da so deloma še dražja. Istina pa je, kakor hitro dobi Sp. Šiška z inkorporacijo mestni značaj, v tem trenutku se bo ves milieu tako spremenil, da se ne bodo samo živila, stanovanja, ampak vse potrebščine znatno podražile. To je naravna posledica mestnega značaja, ki ga dobi Sp. Šiška v tem trenutku, ko se siloma priklopi Ljubljani.

Kar se tiče šolstva, najde poročilo v tem pogledu nek beneficium za Sp. Šiško, češ, da ima občina Sp. Šiška za šolstvo že sedaj take stroške, da bi višjih ne mogla zmagovati. Dosedanja šola po mnenju deželnega odbora nič več ne zadošča in bo treba v kratkem novo šolo. Stvar glede prenapolnjenja te šole in stalnega naraščanja otrok ima svoje posebne vzroke. Te šole ne posečajo samo otroci iz Sp. Šiške, marveč tudi otroci iz Zg. Šiške. (Poslanec Jarc: »Koliko pa je teh otrok? — Poslanec Zajec: »Petnajst!«) Naj bi torej deželni šolski svet sporazumno z deželnim odborom vse potrebno ukrenil, da se šola v Zg. Šiški razširi v štirirazrednico, potem otroci iz Zg. Šiške ne bodo več hodili v šolo v Sp. Šiško in ta šola potem ne bo več prenapolnjena. Kar se tiče drugih šol, ki jih ima v mislih to poročilo, ja ne boste mislili, da bo Šiška kaj pridobila. Prebivalci v Sp. Šiški imajo pravico posečati ljubljanske srednje šole in obrtno šolo, visoke šole pa še Ljubljani ne priznavate s kakim posebnim veseljem. Torej ne vem, kake koristi bi občina Sp. Šiška pridobila glede šolstva sploh, če se priklopi Ljubljani.

Kar se tiče tržnih razmer, je v Šiški vse pravilno urejeno. Imajo tam poseben tržni odsek in posebnega tržnega stražnika, kaj hočete potem Šiškarjem koristiti s tem, ko ti sami ne morejo v tem oziru kake posebne koristi pričakovati od mestne občine.

Ravnotako pravite, da tudi stavbni red za Šiško več ne zadostuje. Kar se tiče stavbnega reda je že mogoče, da za Sp. Šiško ne zadostuje, kakor tudi za druge občine naše dežele ne. Ali s tem, da bo za Sp. Šiško veljal isti stavbni red, kakor za Ljubljano, se bodo pa podražile nove stavbe in naravna posledica je, da se bodo podražila tudi stanovanja. Tedaj je trditev, ki jo ima poročilo deželnega odbora v tem pogledu, precej deplacirano.

Druge dobrote, ki jih kakor zvezde z neba obetate, naj bi bile razsvetljava, kanalizacija itd. Ja gospoda, če se bo v Sp. Šiški izvršilo vse to, kar se ima izvršiti, se bo izvršilo na tak način in s takimi stroški, kakor je to označil dopoldne gospod dr. Tavčar. Takih dragih stroškov pa Ljubljana ne bo zmogla tudi tedaj, če ji Šiško priklopite, kakor jih ne zmore tudi sama. Če pa občino v sedanjem času prisilite v te kolosalne, katastrofalne izdatke, boste s tem utegnili podražiti življenje v Ljubljani in v Spodnji Šiški na tak način, da je danes težko o tem govoriti, ker človeka

že naprej boli tisto stokanje pri dokladah in nakladah, katere utegnemo svoj čas plačevati.

Gospodje, milijoni, ki jih utegnemo plačevati za kanalizacijo, ti milijoni bodo boleli Šiško kakor tudi Ljubljano. Pri vseh teh razmerah odpade v veliki meri vsaj tisti argument deželnega odbora, da plača občina Sp. Šiška danes 30%no občinsko doklado, poleg tega pa še 29 % v okrajno blagajno za cestne, zdravstvene in druge namene, dočim ima Ljubljana samo 35%no doklado. Pri tem pa popolnoma prezrete, da Ljubljana plačuje vodarino, gostaščino in kanalsko pristojbino. Na drugi strani pa tudi prezrete, da se bodo doklade za Sp. Šiško zvišale, kakor hitro hočete vsa ta dela izvršena imeti in last not least pridejo še prispevki za ceste, ki jih bo morala občina ljubljanska plačevati in s katerimi bo participirala tudi Sp. Šiška.

Gospodje, po pravici povem, da od vseh tukaj navedenih bonitet, kakor jih obeta poročilo deželnega odbora, v istini niti ena ne obstoja. Želja par prebivalcev, povsem opravičeno rabim to besedo, pa ne more biti merodajna za tak zakon, kakor ga hočete skleniti.

Je pa ta predloga po mojem mnenju še v drugem oziru tako pomanjkljiva ali vsaj ne odgovarja drugod določenim določbam, da bi mogli zanjo glasovati. Že dopoldne je bilo rečeno, da se z vso gotovostjo izpremeni s tem deželni volilni red. Po deželnem volilnem redu tvorijo za volitev poslancev mest in trgov: 1. deželno stolno mesto Ljubljana dva volilna okraja:

a) volilni okraj mesto Ljubljana 1,

b) volilni okraj mesto Ljubljana 2.

Volilni okraj mesta Ljubljana 1 tvorijo mestni okraji II., III. in V. (Jakobski okraj, dvorski okraj. Predkraji: Hauptmanca, Hradeckijeva vas, Ilovica, Karolinska zemlja, Orlova ulica, Črnavas, Dolenjska cesta.)

Volilni okraj mesto Ljubljana 2 tvorijo mestni okraji I., IV. in VI. (Šolski okraj, kolodvorski okraj, Vodmat.)

Gospodje, s tem, da priklopite sedaj Šiško mestni občini ljubljanski, ustvarite nov volilni okraj, ki v deželnem volilnem redu do zdaj ni označen. Na ta način bi morali pri eventualnih volitvah za slučaj, da je zakon med tem že sankcijoniran, Šiško pustiti voliti z Ljubljano, kar je v nasprotju z deželnim volilnim redom, ali jo pa pustiti brez zastopnika, ker spada med okoličanske občine. (Poslanec — Abgeordneter Dr. Pegan: »Odgovornost le nam prepustite!«)

Gospod dr. Pegan, vem, da je Vam vse lahko, pa ne zamerite, da Vam jaz ne morem tako lahko slediti, kakor Vi želite. Po § 70. občinskega reda za vojvodino Kranjsko, ki se glasi (bere — liest): »Če sta se združili dve ali več podobčin ali tudi občin v eno samo občino tako, da si je pridržala vsaka svojo lastnino, naj se s prihodki iz posebne lastnine ravna tako, kakor se je uganilo pri združbi; če se pa ni nič uganilo, naj bodo ti prihodki za tiste stroške, ki pridejo na vsako občino posebej.«

§ 2. pa pravi (bere — liest): »Premoženja in imovine posamnih občin pa proti njihovi volji v takem slučaju ni združiti. Glede uporabe dohodkov izločenega premoženja velja, ako ni bilo dogovora, določba § 70. občinskega reda.«

Posledica teh zakonitih določb bi bila ta, da utegne občina Spodnja Šiška zahtevati, da obdrži svojo imovino v nadaljni svoji lasti. Občinski red za deželno stolno mesto pa nima nobenega sličnega predpisa, kaj naj se zgodi takrat, če se Ljubljani priklopi kaka občina, ki ni pritrdila, da bi se njena imovina združila z ljubljanskim imetjem. (Poslanec — Abgeordneter Dr. Pegan: »Niste prav povedali!«) § 70. občinskega reda za vojvodino Kranjsko čisto gotovo misli, da se morata zediniti obe občini glede premoženja, če ne obdrži vsaka občina zase svoje premoženje. Šiška bi torej do gotove meje dobila ime mesta Ljubljane, premoženje bi pa upravljala po svoje. Kakšen dobiček bi imela torej Ljubljana od Šiške ali Šiška od Ljubljane, meni ni znano. Morda dobimo od gospoda poročevalca ali pa od druge strani kakšno natančnejše pojasnilo.

Manjka mi pa tudi posebno prehodno določilo pri tej predlogi. Funkcijska doba občinskih odbornikov v Spodnji Šiški se ne krije s funkcijsko dobo občinskih svetnikov v Ljubljani. Če zakon sprejmete in če bo sankcijoniran, bi bila potem stvar ta, če je tudi občina Spodnja Šiška zastopana po svojih mandatih, da funkcija občinskih svetnikov ene občine prej ugasne, kakor druge in tako bo ostala Spodnja Šiška nekaj časa brez zastopstva v občinskem svetu ljubljanskem ali pa nasprotno. Znano mi ni, ali pustite potem občino ljubljansko biti zastopano po Šiški ali pa narobe. Torej teh določb ni posneti iz poročila deželnega odbora. Če pa obstoja na katerikoli strani visoke zbornice ali pa na strani visoke vlade namen, vpostaviti vsled tega zakona kake nenormalne razmere, potem, častita gospoda, proti temu namenu kar najodločneje protestiramo. Izpremememba meja mestne občine ljubljanske z inkorporacijo Spodnje Šiške k Ljubljani, ne sme biti pretveza za to, da se vpostavi v Ljubljani ali v Šiški po našem mnenju povsem nepotrebno gerentstvo. Stvar deželnega odbora, pa tudi deželne vlade je, da skrbi za to, da se zakoni, ki ne odgovarjajo ustavnim in drugim določbam, ne predlože v sankcijo. Visoke deželne vlade menda ne smejo zapeljati tiste šance, ki jih ima pri državni policiji, za katero naj mestna občina plača toliko več

tisočakov, za kolikor bo naraščalo njeno prebivalstvo. (Veselost — Heiterkeit.)

Torej ta argument ne bo veljal. Druge okoliščine, ki sem jih navedel, so pa take, da ta zakon ne sme biti nikdar sankcijoniran v tej obliki, kakor je predložen. Izjavljam, da bomo glasovali proti predlogom. (Živahno odobravanje in ploskanje v središču — Lebhafter Beifall und Händeklatschen im Zentrum.)

Deželni glavar:

K besedi se je oglasil, in sicer pro, gospod poslanec dr. Pegan.

Poslanec dr. Pegan:

Visoka zbornica! Z ozirom na obilni program, ki ga imamo še danes rešiti, bom čisto kratko odgovoril na izvajanja gospoda predgovornika. Gospod predgovornik je pri združitvi selske občine Spodnja Šiška z mestno občino ljubljansko vzel v roke občinski red za deželo. (Poslanec — Abgeordneter Dr. Novak: »Šiška je kmečka občina!«) Ni pa prebral § 2. od začetka, ki govori o združenju dveh ali več »selskih« občin, in je tudi čisto popolnoma pozabil na neko okoliščino, namreč na § 1. občinskega reda za mesto Ljubljano. § 1. b) pravi (bere — liest): »Združitev doslej samostojnih občin z mestno občino ljubljansko se more, ako ne ugovarja iz javnih ozirov politično deželno oblastvo, izvršiti po sklepu deželnega zbora, ki potrebuje Najvišjega odobrenja.«

Torej ta paragraf govori o združitvi samostojnih občin z občino ljubljansko, o premoženju pa govore posebne določbe, oziroma je to stvar dogovora. Počakajte, sedaj se boste vendar lahko pomenili s Spodnjo Šiško, če ste z njo enake barve. Mene čisto nič ne skrbi, da ne bi skupaj prišli. Gospodu predgovorniku bi svetoval, da natančno prebere to predlogo, ki se čisto jasno sklicuje na § 1. občinskega reda za deželno stolno mesto Ljubljana.

Da pa gospodje ne bodo v skrbeh, da Šiškarji ne bi izgubili volilne pravice, stavljam sledeči predlog (bere — liest): Besedilo sklepa ad 1. bodi:

Občina Spodnja Šiška se na podstavi §§ 1. in 16. občinskega reda za deželno stolno mesto Ljubljana združi z mestno občino ljubljansko ter se priklopi IV. (kolodvorskemu) okraju.

Na ta način bodo Šiškarji imeli v IV. (kolodvorskem okraju) volilno pravico.

Torej je gospod doktor Novak lahko popolnoma potolažen. (Poslanec — Abgeordneter Dr. Novak: »Sedaj je jasno vse!«)

Deželni glavar:

Predlog gospoda poslanca dr. Pegana stoji v debati. K besedi se je nadalje oglasil, in sicer kontra, gospod poslanec dr. Triller.

Poslanec dr. Triller:

Visoka zbornica! Tudi jaz hočem čisto na kratko dodati dva stvarna razloga k temu, kar sta že navedla dva moja tovariša. Predvsem naglašam, da se nas popolnoma napačno razume, ako se misli, da smo načelni nasprotniki arondiranja ljubljanskega mesta. Popolnoma umevamo, da čaka tudi ostale okoliške občine in kraje, kakor so Glince, Vič itd. priklopljenje k Ljubljani. (Poslanec — Abgeordneter Dr. Pegan: »Ampak socialnih demokratov se bojite!« — Poslanec — Abgeordneter Dr. Tavčar: »Teh se Vi bojite!«) Ampak, moja gospoda, taka velepomembna in velepotezna akcija se ne da čez koleno zlomiti, in vrhutega v najbolj nesrečnem in najneugodnejšem času. Če bi se predlog ustavnega in občinskega odseka glasil, da se deželni zbor izreče principielno za pridružitev Spodnje Šiške k Ljubljani in da se nalaga deželnemu odboru, da to vprašanje preštudira in vse potrebno izpelje, bi tudi mi lahko glasovali za to, ampak iz dejstva, da spravljate stvar v zbornico v tako nepriličnem času brez vsakih potrebnih predštudij in predpriprav, da se omejujete le na en predkraj, dasi veljajo za Rožno dolino in Glince isti razlogi, kakor za Šiško, to nas navdaja s prepričanjem, da pri tem predlogu niso bili merodajni stvarni razlogi. Moja gospoda, če se vzame v roko s pomočjo deželnega odbora in visoke vlade to velepotezno akcijo, bo treba rešiti še neko drugo jako važno vprašanje, namreč pravično ureditev carinske meje. Še danes morajo na primer prebivalci na Karlovski cesti plačevati užitnino od vina in mesa, na Bleiweisovi cesti so pa te užitnine prosti. To je anomalija, ki se mora prej ali slej odpraviti. Namesto da bi se pa ta anomalija odpravila, se bo pa še povečala s tem, da bo ostala Šiška izven užitninske meje. To je tako važno vprašanje, da se ne sme puščati v nemar. To, moja gospoda, so pa tudi razlogi javnopravnega značaja, katerih visoka vlada ne bo smela prezreti, in če bo prišla vlada na podlagi predloga ustavnega in občinskega odseka in na podlagi današnje debate, in zlasti na podlagi preciznih izvajanj našega župana, da so iz javnih razlogov, ne iz principielnih razlogov pomisleki ne zoper inkorporacijo, ampak zoper nepripravljeno inkorporacijo, potem bo visoka c. kr. deželna vlada vedela, kaj ima storiti, in Vaš sklep bo ostal na papirju.

Deželni glavar:

K besedi pride sedaj oglašeni progovornik gospod poslanec dr. Lampe.

Poslanec dr. Lampe:

Visoka zbornica! Pomisleki, ki so se izrekli v tej debati, me silijo, da kratko reasumi-

ram vse, kar se je izreklo pro in kontra glede te inkorporacije in da s stališča svoje stranke in s stališča deželnega odbora pojasnim, kateri nagibi so nas dovedli do tega, da smo prišli s tem predlogom pred deželni zbor. Predvsem moram povedati, da so nasprotstva proti združitvi Šiške z ljubljansko mestno občino izšla od raznih strani, zlasti od strani raznih strank. Jaz tukaj lahko in odkrito povem, da vlada najhujše nasprotstvo ravno pri somišljenikih S. L. S., ki niso posebno veseli novih tovarišev, s katerimi se bodo morali eventuelno udariti pri volitvah. Gospoda moja, ako bi nas vodili strankarski motivi, bi ravno iz strankarskih motivov govorili proti inkorporaciji. (Poslanec — Abgeordneter Dr. Novak: »Bomo videli, kako boste danes glasovali!«) V deželnem odboru, gospoda moja, so bili merodajni izključno samo stvarni motivi za naš predlog. Moram takoj spočetka poudariti, da nas je naravnost presenetilo, ko je danes gospod župan ljubljanskega mesta izjavil, da se namerava nekak atentat na osebo ljubljanskega župana in da se namerava ustanoviti nek komisarijat za to prehodno dobo. Mi smo bili vsi presenečeni, zakaj kaj takega nikomur niti na misel ni prišlo. (Klici na levi — Rufe links: »Gotovo ne!«) Nas so vodili pri tem samo stvarni razlogi komunalnega značaja. Gospoda moja, poglejte razvoj vseh modernih mest v Avstriji, povsod se združijo predmestni okraji z mestom iz popolno stvarnih razlogov. (Poslanec — Abgeordneter Dr. Tavčar: »O pravem času!«) Kako se je n. pr. razširil Dunaj, (Poslanec — Abgeordneter Dr. Tavčar: »Pa so bili tudi Dunajčani za to!«), edino samo v Ljubljani naj bi ta razvoj izostal, in sicer sedaj, ko je prišel pravi čas za to. Tega ne more nihče tajiti, moja gospoda, da je danes Šiška faktično že en del Ljubljane, in sicer se je to zgodilo po naravnem razvoju, ki je prišel sam po sebi, in prišel bo tudi čas, ko bodo tudi druga predmestja ljubljanska zrela za inkorporacijo.

Omenilo se je vprašanje kanalizacije. Kanalizacija mora biti izpeljana po enotnem sistemu. Po krajevnih razmerah imamo odtok proti reki Savi in tak odtok je torej mogoče urediti samo po enotnem sistemu. Kar je omenil gospod dr. Tavčar, da je potrebna kanalizacija za Šiško v zdravstvenem oziru, je to tudi nekaj, kar ljubljansko občino zlasti interesira. Razsvetljava, razširjenje vodovoda, to so vendar stvari, ki se morajo izpeljati po enotnem sistemu iz ene centrale. Ravno vprašanje vodovoda, katero je gospod dr. Novak včeraj sprožil, kaže v kako korist bo to za Šiško takoj spočetka, ako se Šiška združi z Ljubljano, in pri državni policiji se je tudi pokazalo, da se morajo večji rajoni združiti pod enim poveljstvom. Gospod dr. Triller je omenil, da je potrebna ureditev užitninske meje. Vidite gospodje, tudi to je eden razlogov, da ustvarimo večji administrativni aparat, kakor je sedaj.

Gospod dr. Tavčar je pa prišel z ugovorom, češ, ako priklopite Šiško k Ljubljani, bo Ljubljana tako silno obremenjena, da ne bo več mogla vzdrževati teh bremen, in takoj na to je pa gospod dr. Novak dokazal, da bo Šiška tako silno obremenjena. Ja gospoda moja, mi moramo to tako izpeljati, da ne bo Ljubljana Šiške požrla in ne Šiška Ljubljane. Mi moramo to reč tako izpeljati, da se bo vse racijonelnejše in vsled tega tudi cenejše izvršilo.

Gospoda moja, gospod župan ljubljanskega mesta je danes dopoldne v svojem govoru, ki se mu ne more odrekati odkritosti, razvil sliko ljubljanskega gospodarskega stanja, ki nas je, lahko rečem, vse silno deprimirala. (Poslanec — Abgeordneter Dr. Zajec: »Če pa mi kaj rečemo o njihovem gospodarstvu, so pa hudi!«). Kar naenkrat se je razgrnila pred nas slika, ki je bila veliko razsežnejša, kakor smo jo sami pričakovali. Prej je bilo vse drugače. Mi smo morali občudovati sijajno gospodarstvo ljubljanskega mesta, ki se je v Hribarjevi dobi vedno hvalilo v sijajnih govorih. Ako je kdo kaj dvomil o tem, ali če je temu časopisju ugovarjal, potem je bil pa tožen, je prišel pred porotnike in je bil obsojen. Tako je bilo včasih, gospoda moja, sedaj je pa gospod župan ljubljanskega mesta sam razvil sliko, nekako perspektivo v bodočnost, ki je grozna in temna, da, naravnost obupna. (Poslanec — Abgeordneter Dr. Zajec: »Še mi nismo tako slabi!«) Ja, gospoda moja, stvar je resna, zakaj te zahteve, ki jih je našteval gospod dr. Tavčar, bodo mestno občino silovito obremenile, obremenile vseeno, ali je združena Ljubljana s Šiško ali ne, ampak Šiška, ki bo postala del ljubljanskega mesta, bo morala ravnotako bremena nase prevzeti, kakor Ljubljana, kajti prebivalstvo je istega značaja in istih potreb, kakor mestno prebivalstvo. Ravno to, gospoda moja, me zopet nagiblje k prepričanju, da je skupni upravni organizem samo v korist Ljubljane.

Gospod dr. Tavčar je tukaj proti deželnemu odboru izrekel očitanje, češ, še tisto malo, še tisto brezpomembno elektrarno ob Ljubljanici nam odvzamete. Ja gospoda moja, deželni odbor se ni postavil in tudi naša stranka se ni postavila na tisto stališče, na katerem je včasih stal ravno gospod ljubljanski župan dr. Ivan Tavčar. Torej recimo pred desetimi leti. Takrat je bila neka doba, ki je podobna današnji. Bila je končana neka volilna doba in takrat je gospod dr. Tavčar na shodu v Vipavi leta 1901 govoril: Če ne bodete volili Božiča, ne bodete dobili nobene podpore za trtne nasade, za vodovod itd. (Klici na levi

— Rufe links: »Čujmo, čujmo!« — Poslanec — Abgeordneter Dr. Tavčar: »Kaj ste pa Vi že govorili!«) Vidite, leta 1901. po razpuščenem deželnem zboru, takrat ste, gospod dr. Tavčar, govorili o nas in o naši stranki, in sicer ste, gospod dr. Tavčar, takrat govorili o klerikalizmu, in sicer ste rekli: Pripisujem (Poslanec — Abgeordneter Dr. Tavčar: »Kje pa! To je gotovo samo »Slovenec« poročal!« — Poslanec — Abgeordneter Hladnik: »Jaz sem sam slišal, ko ste rekli v županovi hiši, liberalcem groš, klerikalcem knof!«)

Deželni glavar

(pozvoni — das Glockenzeichen gebend):

Gospodje, pustimo stare reči.

Poslanec dr. Lampe:

(nadaljuje — fortfahrend):

Jaz to citiram samo zaradi spomina. Ko je bila končana volilna doba, takrat je gospod dr. Tavčar rekel o klerikalizmu: Pripisujem minolemu deželnemu zboru v največjo zaslugo, da je šest let pristrigal perutnice temu nevarnemu tiču (Poslanec — Abgeordneter Dr. Triller: »To spada k debati o inkorporiranju Sp. Šiške k Ljubljani!«), ki je končno v našem deželnem zboru frfotal okrog, kakor obstreljen vrabec. Tam ni jedel vsak dan ocvrtih piščet, pač pa smo mu dali zobati ovsenjak. (Poslanec — Abgeordneter Dr. Tavčar: »Menda citirate to iz »Slovenca«, ali je to v stenografičnem zapisniku?!«) Torej gospod dr. Tavčar, o tem se bova privatno zmenila. (Poslanec — Abgeordneter Dr. Tavčar: »Prav nič privatno!«) Naglašam, da se naš deželni odbor v minoli dobi ni nikdar postavil na tako stališče, naša stranka ni nikdar zašla tako daleč v strankarskih ozirih. Poglejte gospoda moja, (Poslanec — Abgeordneter Dr. Tavčar: »Grabec piške je!« — Veselost — Heiterkeit. — Deželni glavar pozvoni — Landeshauptmann gibt das Glockenzeichen.), gospoda moja, v istem trenotku, ko je ljubljanski župan razgrnil tako resno sliko ljubljanskih gospodarskih razmer, je pa podžupan ljubljanskega mesta nam napovedal boj na nož. (Poslanec — Abgeordneter Dr. Triller: »Nasprotno je res, jaz sem rekel, žalibog se bo moral nadaljevati!«) Gospoda moja, ravno ta predlog, ki ga imamo danes v zbornici, Vam kaže, da ima rešitev komunalnih zadev v prvi vrsti gospodarski značaj, (Poslanec — Abgeordneter Dr. Tavčar: »Ocvrte piške!«), in ravnotako tudi pri ljubljanski elektrarni, iz katere bo Šiška dobila razsvetljavo, ko bo združena z Ljubljano. Gospoda moja, to je stvar, ki se ne bo mogla rešiti z bojem na nož, ampak bo treba mirnega in stvarnega dela. Vidite, gospodje, na tak način, kakor sedaj delate v Ljubljani, ne bodete prišli nikamor. (Poslanec — Abgeordneter Dr. Tavčar: »Saj nič hudega ne delamo, ali znabiti klerikalne vrabce streljamo!«)

Deželni glavar

(pozvoni — das Glockenzeichen gebend):

Gospoda, prosim za mir.

Poslanec dr. Lampe:

(nadaljuje — fortfahrend):

Gospoda moja, ko se je šlo za to, da bi se povabil ljubljanski župan, takrat je bil župan Ivan Hribar, na razgovor, da bi se ž njim ob Ljubljanici ustanovila elektrarna, sem jaz pomenil, kako bi se dala elektrarna izpeljati, da bi bila deželi in mestu v korist. Toda ljubljanski župan se niti potrudil ni, da bi prišel na posvet. (Poslanec — Abgeordneter Dr. Tavčar: »Jaz sem pa prišel!«) Potem je postal župan ljubljanski gospod dr. Ivan Tavčar in ta je na moje povabilo prišel. Gospod dr. Tavčar je pri tem posvetovanju, kako bi se dala stvar rešiti, rekel: Jaz sem zoper vsak dogovor z deželo, in se je postavil na to stališče, da hoče mesto samo zgraditi elektrarno in je rekel, da gre on celo do zadnje inštance do upravnega sodišča. (Poslanec — Abgeordneter Dr. Tavčar: »Stvar je bila čisto drugačna!«) Vidite, gospod dr. Tavčar, ali je bilo treba z deželnim zborom in deželnim odborom stopiti v nasprotje v tako važni in resni zadevi. Ravno danes mi je bila dostavljena razsodba upravnega sodišča, da je mestna občina pri upravnem sodišču propadla. (Poslanec — Abgeordneter Dr. Tavčar: »Iz previdnosti smo se pritožili!« — Poslanec — Abgeordneter Dr. Pegan: »Zakaj ste se pa pritožili iz previdnosti?!«)

Deželni glavar

(pozvoni — das Glockenzeichen gebend):

Prosim, ne motite v enomer gospoda govornika.

Poslanec dr. Lampe:

(nadaljuje — fortfahrend):

Gospoda moja, ravno pri vprašanju inkorporacije Spodnje Šiške k Ljubljani, se mi je zdelo potrebno, da se tudi tega vprašanja spomnim, kajti tudi tukaj bo Šiška prizadeta, ako bo z Ljubljano združena. Gospod dr. Tavčar je zahteval (Medklici v središču — Zwischenrufe im Zentrum.).

Deželni glavar

(pozvoni — das Glockenzeichen gebend):

Gospoda, prosim za mir!

Poslanec dr. Lampe:

(nadaljuje — fortfahrend):

Torej gospod dr. Tavčar je zahteval, da mora Ljubljana imeti zrak, da se more razširiti in ravno zaraditega, da Ljubljana dobi dovolj zraka, hočemo njene meje razširiti. Okoličanska predmestja že danes nekako spadajo k Ljubljani in tukaj je v prvi vrsti Šiška. Da pa mi Šiško pritegnemo k Ljubljani, ima pa še drug razlog. V današnji seji se bo obravnaval predlog za novo obremenitev ljubljanskih davkoplačevalcev. V tej obravnavi bodo prišle na dan številke, ki bodo pokazale, da bo ljubljansko prebivalstvo v bodoče jako obremenjeno. In kaj bi se potem zgodilo, ako se v Ljubljani ta nova davščina uvede, Šiška pa ostane izven Ljubljane? Gospoda moja, ljubljanski obrtniki se bodo potem izseljevali še bolj kakor do sedaj iz Ljubljane v Šiško in to, moja gospoda, je jako nevarno in je edino pametno, da za vse davkoplačevalce ustvarimo en sam okraj. (Poslanec — Abgeordneter Dr. Tavčar: »Bomo šli pa v Št. Vid!« — Poslanec — Abgeordneter Dr. Novak: »Bodo pa še Št. Vid Ljubljani priklopili!«)

Deželni glavar

(pozvoni — das Glockenzeichen gebend):

Gospodje, prosim za mir!

Poslanec dr. Lampe:

(nadaljuje — fortfahrend):

Pri oddaji električnega toka bodo morale biti cene enake za Ljubljano in za Šiško. Vzemimo slučaj, da bi Ljubljana imela svoje drage cene in če se posreči, da bo deželna elektrarna oddajala električni tok v Šiško po nižji ceni, bodo gotovo obrtniki bežali iz Ljubljane v Šiško in marsikateri obrtnik, ki bi drugače ostal v Ljubljani, se bo preselil v Spodnjo Šiško. Vse to so razlogi, gospoda moja, ki govore za to, da se čimprej izvrši ta inkorporacija, kajti vse tiste črne posledice, o katerih je govoril gospod ljubljanski župan, niso tako tesno zvezane s to inkorporacijo, kajti vse te naloge se bodo dale razdeliti na daljšo dobo let. Za vse to je pa treba komunalnega programa, in sicer za celo vrsto let za obe občini, za Šiško in za Ljubljano. Zato je pa treba, da se že sedaj obe občini združita, ker edino združeni občini moreta ustvariti tak program za celo vrsto let. Teh sklepov ni treba naenkrat storiti, ampak Vi imate 10 ali 15 let časa, da te reči izvršite.

Slednjič bi omenil še vprašanje mandatov. Jaz mislim, da ni naše ljudstvo tukaj zaradi poslancev, ampak poslanci zaradi ljudstva. (Poslanec — Abgeordneter Dr. Triller: »To je res!«) Ako zahtevajo poslance krajevne razmere, tedaj se je treba ozirati na krajevne razmere in oziri na mandate bodo pač zadnji, ki pridejo v poštev. Prvo je ljudstvo in korist ljudstva.

Gospoda moja, to so bili razlogi, ki so vodili deželni odbor pri njegovem sklepu. Kakor iz tega razvidite, ti razlogi gotovo niso strankarskega značaja, ker naša stranka gotovo ne bo imela nobene direktne koristi od tega, če se Šiška priklopi Ljubljani. Bili so to razlogi, ki izvirajo iz našega komunalnega programa, ki je v prvi vrsti gospodarski program in ako je kaka želja, ki jo imamo glede Ljubljane, je ta želja gotovo ta, da mi hočemo imeti lepo, veliko, belo Ljubljano. (Živahno odobravanje in ploskanje na levi. — Lebhafter Beifall und Händeklatschen links.)

Deželni glavar:

Želi še kdo besede? Ekscelenca gospod deželni predsednik se je oglasil k besedi.

Seine Exzellenz Landespräsident Freiherr von Schwarz:

Hohes Haus! Einer der geehrten Herren Redner in der eben abgeführten Debatte hat den Wunsch und die Hoffnung ausgesprochen, daß der Regierungsvertreter den Standpunkt kennzeichnen möchte, welchen die Regierung in dieser Angelegenheit einzunehmen gedenkt.

Wie schon aus dem Berichte des Verfassungsausschusses hervorgeht, hat die Landesregierung bisher zu dieser Frage noch keine Stellung genommen und kann auch keine Stellung nehmen, bevor nicht die nach § 1, a, der Gemeindeordnung für die Landeshauptstadt Laibach einzuleitenden Erhebungen durchgeführt sind. Eingeleitet sind die Erhebungen schon, aber bis heute noch nicht durchgeführt, und daher bin ich auch nicht in der Lage, dem Wunsche des Herrn Bürgermeisters von Laibach zu entsprechen. Ich kann heute nur die Zusicherung geben, daß die Landesregierung die Frage eingehend studieren und bei diesem Anlasse auch die bei der heutigen Debatte von den geehrten Herren Rednern für und wider vorgebrachten sachlichen Einwendungen in reiflichste Erwägung ziehen wird. (Odobravanje na levi. — Zustimmung links.)

Deželni glavar:

Želi še kdo besede? (Nihče se ne oglasi — Niemand meldet sich.)

Ker ne, je debata zaključena in ima sklepčno besedo gospod poročevalec. (Poslanca dr. Tavčar in dr. Triller zakličeta:

»Štejte poslance in razmerje glasov!«, nakar zapuste narodno-napredni poslanci dvorano — Nach dem Zwischenrufe der Abgeordneten Dr. Tavčar und Dr. Triller verlassen sämtliche Abgeordneten der slovenisch - fortschrittlichen Partei den Sitzungssaal.)

Poročevalec Jaklič:

Se akomodiram predlogu poslanca dr. Pegana o besedilu prve točke odsekovih predlogov.

Deželni glavar:

Gospod poročevalec se akomodira predlogu gospoda poslanca dr. Pegana, ki se glasi (bere — liest):

»Besedilo sklepa ad 1) bodi: »Občina Spodnja Šiška se na podstavi §§ 1. in 16. obč. reda za deželno stolno mesto Ljubljana združi z mestno občino ljubljansko ter se priklopi IV. (kolodvorskemu) okraju.«

Sedaj, gospodje, bomo glasovali.

Predno bomo pa glasovali, moram označiti svoje stališče napram ustavnemu vprašanju, katero se je sprožilo. Sprožilo se je namreč vprašanje, ali je za ta sklep zadostna navadna večina, ali je pa glede na mogoči vpliv tega sklepa na deželnozborske volitve potrebna kvalificirana večina ob kvalificirani prezenci. Jaz moram predvsem razglasiti svoje mnenje, ker to je moja dolžnost, in to moje mnenje je, da kvalificirana večina ob kvalificirani prezenci ni potrebna, kajti tukaj se gre samo za sklep na podlagi občinskega reda. Če bi bilo treba kvalificirane večine za tak sklep, potem bi moral občinski red to izrecno določiti. Ker pa občinski red tega ne določa, zaradi tega tudi kvalificirane večine ni potreba.

Izrečena je pa bila prošnja, da naj bi se pri tem glasovanju natančno konštatiralo število navzočih poslancev in pa razmerje glasov. Tej želji bom ustregel, in sicer na ta način, da bomo glasovali po imenih, ker se na ta način najsigurneje konštatira število navzočih poslancev in pa razmerje glasov.

Glasovali bomo o vseh treh točkah skupaj, ker se ne zahteva ločeno glasovanje. In sicer bomo glasovali o vseh treh točkah, katere predlaga odsek skupno, in sicer s spremembo, katero je predlagal gospod poslanec dr. Pegan in kateri spremembi se je akomodiral tudi gospod poročevalec.

Prosim tiste gospode, kateri pritrjujete tem predlogom, da glasujete z »ja«, tiste gospode, ki pa ne pritrjujete, pa z »ne«.

Bitte diejenigen Herren, welche den Ausschußanträgen mit dem Abänderungsantrage des Herrn Dr. Pegan zustimmen wollen, mit »Ja«, welche sie ablehnen, mit »Nein« zu stimmen.

Herr Baron Apfaltrern: Nein.
Herr Graf Barbo: Nein.
Gospod Bartol: Da.
Herr Baron Dr. Born: Nein.
Gospod Demšar: Da.
Gospod Dermastia: Da.
Gospod Dimnik: Da.
Gospod Drobnič: Da.
Gospod Dular: Da.
Herr Dr. Eger: Nein.
Herr Galle: Nein.
Gospod Gangl (odsoten — abwesend).
Gospod dr. Gregorič: Da.
Gospod Hladnik: Da.
Gospod Jaklič: Da.
Gospod Jarc: Da.
Gospod knezoškof Jeglič (odsoten — abwesend).
Gospod Kobi: Da.
Gospod Košak: Da.
Gospod dr. Krek: Da.
Gospod dr. Lampe: Da.
Gospod Lavrenčič: Da.
Gospod Lenarčič (odsoten — abwesend).
Herr Baron Liechtenberg: Nein.
Herr Graf Margheri: Nein.
Gospod Matjašič: Da.
Herr Mulley: Nein.
Gospod dr. Novak (odsoten — abwesend).
Gospod dr. Pegan: Da.
Gospod Perhavec: Da.
Gospod Piber: Da.
Gospod Pirc (odsoten — abwesend).
Gospod Pogačnik: Da.
Gospod Povše: Da.
Gospod Ravnikar: Da.
Herr Baron Rechbach: Nein.
Gospod Reisner (odsoten — abwesend).
Gospod Ribnikar (odsoten — abwesend).
Herr von Schollmayer - Liechtenberg: Nein.
Gospod Supančič (odsoten — abwesend).
Gospod dr. Šusteršič: Da.
Gospod dr. Tavčar (odsoten — abwesend).
Gospod dr. Triller (odsoten — abwesend).
Gospod Turk (odsoten — abwesend).
Gospod Vehovec: Da.
Gospod Višnikar (odsoten — abwesend).
Fürst Windischgraetz: Nein.
Gospod Zabret: Da.
Gospod dr. Zajec: Da.
Gospod dr. Žitnik: Da.

Oddanih je bilo 37 glasov. Navzočih je bilo 37 poslancev. 26 gospodov je glasovalo z »ja«, 11 z »ne«, tedaj so predlogi odseka v navedenem besedilu sprejeti s 26 glasovi zoper 11 glasov. (Narodno-napredni poslanci se vrnejo v dvorano. — Die Abgeordneten der slovenisch - fortschrittlichen Partei kehren in den Sitzungssaal zurück.)

Prehajamo k nadaljni točki dnevnega reda:

c) glede razdružitve krajevne občine Selca in ustanovitve samostojne občine Češnjica (k prilogi 133.)

Prosim gospoda poročevalca!

Poročevalec Demšar:

Prebivalci podobčine Češnjica prosijo za izločitev iz krajne občine Selca in za ustanovitev samostojne občine Češnjica. Podobčina Češnjica je bila s selško občino združena leta 1849. Selška občina je sedaj ena največjih občin na Kranjskem in je vsled tega župansko uradovanje in gospodarstvo občine zelo otežkočeno. Vsled tega je občinski odbor v Selcih dne 2. marca leta 1911. sklenil, da se selška občina razdruži na ta način, da se podobčina Češnjica izloči iz selske občine Selca in ustanovi samostojna občina. Zoper to razdružitev ni nobenega ugovora, ne od strani deželne vlade, ne od strani finančne direkcije in ne od strani deželnega nadsodišča. Podlaga za ustanovitev samostojne občine Češnjica je dana, ker bo ta nova občina Češnjica štela 1700 prebivalcev in bo imela okrog 5700 K predpisanih direktnih davkov.

Ustavni in občinski odsek se je o tej prošnji posvetoval in sklenil sledeče:

»Visoki deželni zbor izvoli skleniti:

1. Krajevna občina Selca se razdruži tako, da se iz nje izločijo davčne občine Dražgoše, Studeno, Sv. Križ in Sv. Nikolaj in se iz njih ustanovi samostojna občina Češnjica.

2. Deželnemu odboru se naroča, da temu sklepu izposluje Najvišje potrjenje.«

Deželni glavar:

Otvarjam debato. Želi kdo gospodov besede?

(Nihče se ne oglasi — Niemand meldet sich.)

Ne, torej glasujmo.

Prosim tiste gospode, ki pritrjujete predlogom ustavnega odseka, da blagovolite obsedeti!

(Zgodi se — Geschieht.)

Sprejeto.

Preidemo k nadaljni točki dnevnega reda:

č) o odobritvi sklepa občinskega sveta ljubljanskega glede brezplačne prepustitve poslopij c. kr. državne obrtne šole v last c. kr. erarju (k prilogi 129.)

Prosim gospoda poročevalca!

Poročevalec Ravnikar:

Gospodje imate tozadevno poročilo ustavnega odseka v rokah, torej se usojam samo predlagati:

»Visoka zbornica skleni:

1. Sklep občinskega sveta ljubljanskega z dne 6. maja 1913, s katerim odstopa mestna občina ljubljanska svoje zemljišče vložna številka 86, katastralne občine Krakovo v zemljiški knjigi deželne sodnije ljubljanske, obstoječe iz stavbne parcele št. 85 (obrtna šola), brezplačno v polno, neomejeno in nepreklicno last c. kr. erarju, se ustavno odobri.

2. Deželnemu odboru se naroča: »da temu sklepu izposluje Najvišje potrjenje«.

Deželni glavar:

Nihče ne želi besede, bomo torej glasovali.

Prosim tiste gospode, ki pritrjujete predlogu ustavnega odseka, da izvolite vstati!

(Zgodi se — Geschieht.)

Sprejeto.

Prehajamo k nadaljni točki dnevnega reda:

d) načrtu zakona, s katerim se za zdravišče Bled deloma izpreminja zakon z dne 1. avgusta 1897, dež. zak. št. 29, in ustanavljajo posebna določila (k prilogi 130.)

Prosim gospoda poročevalca!

Poročevalec Demšar:

Visoka zbornica! Zdraviliška komisija na Bledu ni mogla in tudi ne more pokrivati rednih stroškov z dosedanjimi rednimi dohodki in zato je čisto naravno, da je zašla v dolgove. Obrnila se je do občinskega odbora s prošnjo, da se združita skupaj v zdraviško občino.

Občina je tej prošnji ugodila in je dobila potrebno dovoljenje deželnega odbora in deželne vlade. Zato je pa potrebno, da se izpremeni dosedanji zakon z dne 1. avgusta 1897, dež. zak. št. 29, in da se ustanove nekatera posebna določila.

Poročilo deželnega odbora in načrt zakona imate gospodje že v rokah. Ustavni in občinski odsek se je o tem posvetoval in predlaga sledeče (bere — liest):

»1. Priloženemu zakonskemu načrtu se ustavno pritrdi.

2. Deželnemu odboru se naroča, da temu zakonskemu načrtu preskrbi Najvišje potrjenje.«

Deželni glavar:

Otvarjam debato. K besedi se je oglasil gospod poslanec Piber.

Poslanec Piber:

Visoka zbornica! Bled, znano zdravilišče, kamor zahaja veliko tujcev, je bil pred 50 leti čisto navadna gorska vas. Tam so živeli skoro večinoma sami kmetje in tujcev je bilo prav malo. Bili sta tamkaj samo dve vili, Mayerjeva

in Cojzova, drugače pa same kmečke hiše in same kmečke oštarije. Bila sta samo dva hotela, Malner in Petran, pa še ta dva sta bila zelo primitivna. Krasota Bleda je pa vedno bolj slovela in je privabila v naše kraje mnogo tujcev. Tujci so začeli zidati vile, ki so se množile vedno bolj in bolj. Navajam naj samo, v katerem razmerju so bile hiše pred 50 leti in sedaj. Vas Bled je štela pred 50 leti 80 hiš, sedaj jih ima 180, Mlino pred 50 leti 60 hiš, sedaj 90, Rečica 47, sedaj nad 90, Zagorica 40, sedaj 70, Želeče 17, sedaj 60. Torej približno skupaj 244, sedaj 490. Pravzaprav jih je pa še nekaj več, tako da lahko rečemo, da šteje občina Bled danes nad 500 hiš. V onem času je bilo pa tudi sicer vse primitivno. Ceste okoli jezera so bile navadne steze, in ceste skoz vasi so bila navadna gorska pota. Sence, sprehajališč nobenih, sploh je bilo v tujskem oziru še vse v povojih. Potem sta Cojz in Aichelburg ustanovila olepševalno društvo; to se je zelo trudilo, napravilo je cesto okoli jezera, nekaj šetališč itd. Potem so pritegnili nekaj drugih tujcev tako, da so osnovali zdraviliško komisijo in da je Bled postal »Kurort«. Ta zdraviliška komisija je pa bila tarat sestavljena večinoma iz Nemcev. Ta komisija je oskrbovala godbo, in da je mogla shajati, je uvedla zdraviliško takso in godbeno takso. Takrat se je tudi precej trudil ekscelenca baron Schwegel in on je tudi nasvetoval, naj bi občina sama zgradila zdraviliški dom. Ko so se zbrali in nabrali denarni prispevki z raznimi veselicami in prostovoljnimi darovi, so osnovali zdraviliško društvo »Kurhausverein«. Naprosili so kranjsko deželo in kranjsko hranilnico za podporo ter so napravili tudi nekaj dolga in tako so postavili ta zdraviliški dom. Zgradba tega zdraviliškega doma je pa stala tako ogromno vsoto, da dohodki za obrestovanje in amortiziranje dolga niso zadostovali in tako je nastala nevarnost, da bi ta zdraviliški dom prišel na kant, če ne bi mogli na ta ali oni način pokrivati obresti ali amortizirati dolga. Zato so naprosili občino Bled za pomoč in občina jim je v tej stiski res priskočila na pomoč ter je prevzela garancijo za ves dolg in je kupila še eno šetališče na Straži tako, da bi dolg znašal nad 100.000 K. Danes gospodari v zdraviliškem domu občina, in ako pride na kant zdraviliški dom in druge naprave, bo morala trpeti škodo občina, ker je prevzela garancijo za dolgove zdraviliške komisije. Je pa še druga okoliščina, ki govori za to, da se spremeni zakon za zdravilišče Bled. Sestava te zdraviliške komisije je namreč tako površna, da ima občina pri komisiji, kakor je sedaj sestavljena, le malo ingerence, pač pa vso odgovornost in vsa plačila. Občina ima namreč v tej komisiji dva zastopnika, posestniki vil dva, gostilničarji in hotelirji dva, tujci pa dva in poleg tega je v zdraviliški komisiji še potreben zdravnik. Ta komisija torej lahko nabavlja, kar hoče, in naredi, kar hoče, plačati mora pa vse občina. Zato je neobhodno potrebno, da pride občina do besede in moči in da more tudi glede zdraviliške in godbene takse vse potrebno urediti. Razmere, kakor so sedaj, niso zdrave, te razmere more urediti samo občina, ki je avtonomna, občina, ki more razpolagati tudi z dohodki od tujcev, ki so dolžni plačati primeren davek potom doklad. Zato je občina sklenila, da je voljna sprejeti vse te dolgove, ako se ona spremeni v takozvano zdraviliško občino, in zato je potrebno, ker hoče Bled dvigniti kot prvo zdravilišče, da ona postane res gospodar Bleda in da ona daje direktive za razvoj tega zdravilišča. Tudi ministrstvo hoče le tedaj prispevati za razvoj Bleda, ako tudi domači interesentje dajejo svoje prispevke, »Kurbeiträge«. Jasno je torej, da se more Bled dvigniti le tedaj, ako občina dobi moč, da bo mogla dirigirati vse posle. Seveda se bo novo zdravilišče moralo postaviti pod patronanco občine, deželne vlade in deželnega odbora. Gospoda moja, danes vidimo, da je Bled materijelno silno na slabem in da si sam ne more pomagati iz teh razmer. Zato pa mora pomagati dežela in postaviti Bled na tisti nivo, kakor ga zahteva naravna lepota in krasota kraja. Potem bo šele zdravilišče postalo tako, kakršno mora biti, in tujci, ki že sedaj v obilnem številu zahajajo na Bled, bodo potem, ko bodo imeli vse udobnosti, prihajali še rajše, posebno oni, ki so malo bolj razvajeni.

Če občina postane zdraviliška občina, bo morala vse posle voditi tako, da bo Bled napredoval, in zato priporočam visoki zbornici, naj sprejme predlog odseka, kakor ga je gospod poročevalec priporočal.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, je debata zaključena in sedaj bomo glasovali. In sicer bomo, gospodje, glasovali skupno o celem zakonskem načrtu v celoti z naslovom in uvodom vred.

Prosim tiste gospode, ki sprejmete zakonski načrt, kakor ga imate tiskanega v prilogi 130., da izvolite obsedeti!

(Zgodi se. — Geschieht.)

Sprejeto, in s tem je rešena ta točka dnevnega reda.

Na vrsto pride točka:

e) o dopolnitvi sklepa deželnega zbora z dne 16. februarja 1912 glede razdružitve krajevne občine Sv. Gregor in ustanovitve nove občine Dvorska vas (k prilogi 141)

Prosim gospoda poročevalca!

Poročevalec Jaklič:

Dne 16. februarja 1912 je deželni zbor sklenil razdružitev krajevne občine Sv. Gregor in ustanovitev nove občine Dvorska vas. C. kr. deželna vlada pa tega zakonskega načrta ni mogla predložiti v sankcijo zaradi tega, ker je bil premalo jasen. Zahtevala je potem, da se v zakonskem načrtu določijo parcele, ki bodo priklopljene občini Dvorska vas. Deželni odbor je sedaj to storil, ustavni odsek se je o tem posvetoval in predlaga sledeče:

I. Krajevna občina Sv. Gregor se razdruži tako, da se iz nje izločita davčni občini Dvorska vas in Dolenje Podpoljane in ustanovita kot samostojna krajevna občina Dvorska vas. Pri tem se meje davčnih občin Dvorska vas, Dolenje Podpoljane in Sv. Gregor urede tako-le:

a) Iz davčne občine Sv. Gregor se izločijo in priklopijo k davčni občini Dvorska vas parcele štev. 1064, 1065, 1067, 1070, 1071/1-2, 1073, 1074/1-2, 1098/2, 1100/1-8, 1101, 1104, 1109, 1110, 1114, 1119-1124, 1127,1128, 1133, 1134/1-2, 1136, 1138, 1139/1 - 2, 1142/1 - 2, 1143/1 - 2, 1144/1 - 2, 1146/1-2, 1147, 1150/1-6, 1152-1161, 1164, 1165, 1167, 1169/1-2, 1170, 1173, 1176, 1181, 1184/1-2, 1185/1-2, 1186/1-2, 1187, 1189-1191, 1194/1-7, 1195, 1196, 1199-1201, 1203, 1204, 1207, 1208/1-2, 1209, 1210, 1212 - 1214, 1217, 1218, 1220, 1221, 1225, 1226, 1230-1234, 1236/1-2, 1238, 1239, 1243-1249, 1252, 1254, 1255, 1257, 1259, 1260, 1262 - 1266, 1267/1-3, 1268, 1269, 1270/1-5, 1271/1-2, 1272-1275, 1277, 1278, 1279/1-2, 1280, 1283/1-2, 1297, 1874-1878, 1899/1-3, in stavbne parcele 137/3, 157, 158, 159/1-2, 160, 162, 163, 166/1-2, 168, 169, 171, 175, 278, 290, 311 in 312.

b) Iz davčne občine Dvorska vas se izločijo in priklopijo davčni občini Sv. Gregor parcele štev.: 1546-1557, 1560, 1561, 1563, 1564/1-2, 1567, 3147/17 - 25, 3148, 3149/32, 3152, 3154, 3156, 3157/1-2, 3158, 3159, 3160/1-6,, 3161-3166, 3168, 3169/1-3, 3170, 3172, 3174, 3181, 3183, 3186-3188, 3190, 3191, 3193 - 3196, 3197/1-2, 3198/1 - 2, 3200, 3201, 3204, 3206-3208, 3210, 3213, 3216-3219, 3222, 3224, 3227 - 3229, 3232 - 3234, 3236, 3241, 3242, 3245, 3247-3249, 3251, 3252, 3254, 3256, 3259-3277, 3279, 3280, 3282, 3283, 3286 - 3288, 3290, 3291, 3295, 3297, 3299, 3301-3304, 3307, 3309, 3312-3315, 3318 -3323, 3325 - 3329, 3333, 3336 - 3341, 3343, 3344/1-2, 3345-3348, 3349/1-2, 3350, 3352/1-2, 3355, 3356, 3358, 3359, 3361, 3363, 3364, 3366-3370, 3372-3379, 3381-3383, 3385, 3387-3401, 3403-3416, 3418, 3420, 3422, 3424, 3425, 3428, 3430, 3431, 3432/1-2, 3434, 3437, 3438, 3442, 3443, 3447, 3448, 3450, 3452-3458, 3460, 3462, 3463, 3465-3468, 3470, 3472-3484, 3486, 3487, 3489-3493, 3494/1-4, 3495, 3496, 3498/1-2, 3499-3501, 3503 - 3505, 3507 - 3532, 3534-3538, 3542, 3680, 3681 in stavbne parcele 243, 244/2, 245, 246/2, 247/1-2, 248-250, 252, 254-258, 260-265, 267-269, 271 in 310.

c) Iz davčne občine Dolenje Podpoljane se izločijo in priklopijo davčni občini Sv. Gregor parcele štev.: 1, 2, 5, 7, 8, 10-22, 23/1-2, 24, 25, 26/1-4, 27/1-2, 28/1-2, 29, 30, 31/1-2, 33/1-3, 34, 35, 37, 38/1-2, 42, 43, 45-49, 52, 53, 55, 56, 58-63, 65, 66, 68-71, 74-76, 79-82, 85, 88-93, 96, 98, 100, 101, 104, 105, 109, 111, 113, 114, 116-120, 121/1,2, 123, 124, 126, 127, 129-131, 134, 135, 137-143, 144/1-2, 145, 146, 148, 150, 153-156, 158-160, 162, 163/1-2, 164, 165/1-3, 166, 167/1-2, 168, 169/1-5, 170, 171/1-2, 173, 174, 176, 177, 179, 181-183, 186-189, 192/1-2, 193-195, 198, 199/1-3, 200-205, 206/1-2, 207/1-3, 208-212, 214, 215, 216/1-2, 217, 219 - 222, 224, 225/1-4, 226, 227/1-2, 230-234, 235/1-3, 236, 237, 239, 241-243, 244/1-2, 245, 246, 249, 252-259, 260/1-2, 263, 264, 268, 270/1-3, 271-273, 276, 277/1-2, 278/1-2, 279, 282-286, 288-290, 292, 294/1-2, 296-299, 303, 307, 309-311, 313-319, 322, 323, 325, 328/1-2, 329/1-2, 330-333, 335/1-2, 338/1-2, 339-343, 344/1-2, 345, 347-352, 353/1-2, 355, 357, 358, 360/1-3, 361-363, 364/1-2, 365-367, 370/1-2, 371/1-2, 373, 375, 377-379, 384/1-2, 385/1-2, 386, 388, 392/1-2, 393-395, 397, 398/1-2, 399, 401/1-2, 402-404, 405/1-2, 406, 407/1-2, 408, 409, 410/1-2, 411, 414-418, 433, 436, 437/1, 437/3, 443/1-2, 446, 447, 448/1-3, 449, 450, 451/1-3, 455, 456, 458/1-2, 459, 461/1-5, 462, 463, 467, 468, 469/1-2, 470, 471/1-2, 472, 473, 475, 477/1-2, 479/1-2, 482/1-9, 483/1-2, 484/1-4, 485, 487-489, 490/1-2, 493/1, 493/3, 494/1-2, 495/1-3, 497/1, 498, 499/1-2, 502, 503/1-2, 504, 505, 507, 508, 599, 600, 601/1-2, 602, 603, 921, 922/1-3, 923/1-5, 924/1-2, 925/4 - 5, 927, 928/1 - 2, 929, 933 - 938, 941/1-2, 941/4, 942-944, 945/1-2, 949/2, 955/1-2, 956/1-2, 958, 960-963, 930, 925/2, in stavbne parcele: 1-7, 9, 10, 12-15, 16/1-2, 17-21, 23-31, 32/1-2, 33, 35, 37-40, 42, 43, 46, 47, 49-54, 73/1-4, 107-110, 111/1-2, 113-118, 120, 121/1-2, 122-130, 132, 135 in 72.

II. Deželnemu odboru se naroča, da temu sklepu izposluje Najvišje potrjenje v zmislu § 3. občinskega reda.«

Prosim tiste gospode, ki se strinjate s predlogom ustavnega odseka, da blagovolite vstati!

(Zgodi se. — Geschieht.)

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Deželni glavar:

Ker ne, bomo glasovali.

Sprejeto. Prehajamo sedaj k naslednji točki dnevnega reda:

f) o načrtu zakona, s katerim se razveljavlja § 33. ubožnega zakona z dne 28. avgusta 1883, dež. zak. št. 17 (k prilogi 144)

Prosim gospoda poročevalca!

Poročevalec dr. Pegan:

Visoka zbornica! Najprej prosim v imenu ustavnega in občinskega odseka, da se sedaj naknadno odveže odsek od predložitve posameznega predloga, kakršnega zahteva § 36., in sicer glede teh-le točk: Zaradi razveljavljenja ubožnega zakona, zaradi pobiranja kanalske pristojbine in zaradi zvišanja dosedanje naklade na najemščino v Ljubljani. O teh stvareh se je namreč razpravljalo danes dopoldne v ustavnem odseku, ne bi mogel ustavni odsek napraviti pismene predloge. Ker pa more take pismene predloge odpustiti samo zbornica, prosim, da to odpusti.

V stvari sami pa imam poročati, da je ustavni odsek pritrdil predlogu deželnega odbora, da se § 33. razveljavi. V imenu ustavnega odseka torej predlagam:

»Visoki deželni zbor skleni:

1. Priloženi načrt zakona se odobri.

2. Deželnemu odboru se naroča, da izposluje temu zakonskemu načrtu Najvišje potrjenje.«

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, bomo glasovali.

Prosim tiste gospode, ki pritrdite predlogu ustavnega odseka in občinskega odseka, oziroma zakonskemu načrtu, da izvolite obsedeti!

(Zgodi se. — Geschieht.)

Sprejeto, in s tem je rešena ta točka dnevnega reda.

Na vrsto pride točka:

g) glede pobiranja kanalske pristojbine v deželnem stolnem mestu Ljubljani (k prilogi 146.)

Prosim gospoda poročevalca!

Poročevalec Jarc:

Visoka zbornica! Letos smo se imeli že enkrat pečati s to zadevo. Ker so se pa pojavili nekateri tehnični pomisleki, se je predlog vrnil deželnemu odboru, da zasliši o tem mestni občinski svet ljubljanski. Deželni odbor nam je sedaj predložil novo poročilo o pobiranju kanalske pristojbine. Ustavni odsek se je o tem posvetoval in je sklenil, da se sprejme zakon v obliki, kakor jo predlaga deželni odbor. Samo v dveh vprašanjih so se pojavili pomisleki, namreč da naj bi v § 3., o tem, katere stavbe naj se oproste, pač odločil občinski svet, v zadnji inštanci pa deželni odbor. (Poslanec — Abgeordneter Dr. Tavčar: »To se samo po sebi razume!«)

V § 4. pa so se pojavili pomisleki, da pač ne kaže raztegniti te obveznosti na tiste posestnike, ki rabijo fekalije v poljedelstvu ali vrtnarstvu. V imenu ustavnega odseka torej predlagam:

»Visoki deželni zbor skleni:

1. Priloženi načrt zakona se ustavno odobri z nastopnimi izpremembami:

§ 3., 2. odstavek se naj glasi: O tem, katere stavbe naj se oprostijo na podlagi prejšnjega odstavka, odloča občinski svet, v zadnji inštanci pa deželni odbor.

Paragrafu 4. se doda kot 2. odstavek: Te dolžnosti se lahko oproste ona poslopja, katera so namenjena kmetijstvu ali vrtnarstvu. O tem odločuje na prošnjo lastnika občinski svet, proti čegar odločitvi razsoja v zadnji inštanci deželni odbor.

2. Deželnemu odboru se naroča, da izposluje temu zakonskemu načrtu Najvišje potrjenje.«

Deželni glavar:

Otvarjam debato. K besedi se je oglasil, in sicer pro, gospod poslanec dr. Novak.

Poslanec dr. Novak:

Visoka zbornica! Konštatiram, da je bil predlog, katerega je sedaj stavil gospod poročevalec, v ustavnem in občinskem odseku soglasno sprejet. Pridržal sem si pa v ustavnem in občinskem odseku pravico, staviti v tej visoki zbornici dodatek k § 3. predmetnega zakonskega načrta. Gre se namreč za olajšave, oziroma oproščenja od kanalske pristojbine. V občinskem svetu ljubljanskem se je sprejela resolucija, naj se oproste od kanalske pristojbine tiste stavbe, ki imajo namen preskrbeti mala cenena stanovanja. V današnji seji ustavnega in občinskega odseka sem imel vtis, da bo večina te zbornice pripravljena sprejeti tak dodatni predlog. Ker takrat nisem imel prilike natančneje tega predloga registrirati, usojam si sedaj k § 3. staviti amendement. Ta paragraf naj bi se sicer glasil tako, kakor je v načrtu. V 1. odstavku pa naj za besedo kmetski domovi pride: »ter stavbe, za katere je ustanovljen državni zaklad, s katerim se skrbi za zgradbo malih stanovanj v zmislu zakona z dne 22. decembra 1910., drž. zak. št. 242, ter v zmislu razglasa in naredb ministrstva za javna dela v sporazumu s finančnim ministrstvom z dne 9. februarja 1912., drž. zak. št. 28, 29, 30, in naredbe finančnega ministrstva v sporazumu z ministrstvom za javna dela z dne 10. februarja 1912., drž. zak. št. 31.«

Splošne draginjske in stanovanjske razmere so napotile poslansko zbornico in vlado samo, da je svoj čas predložila poslanski zbornici predlog, ki je bil tudi sprejet, namreč

predlog, glasom katerega se je ustanovil državni zaklad, s katerim naj se preskrbljujejo zgradbe malih stanovanj. Je ta zaklad velikega socialnega pomena in mislim, da je tudi mestna občina bila upravičena slediti temu zgledu in skrbeti za mala stanovanja.

Prosim torej visoko zbornico, da sprejme ta mali dostavek.

Deželni glavar:

Predlog gospoda poslanca dr. Novaka stoji v debati.

Želi še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi — Niemand meldet sich.)

Ker ne, je debata zaključena in ima sklepčno besedo gospod poročevalec.

Poročevalec Jarc:

Se pridružujem predlogu gospoda poslanca dr. Novaka in priporočam, da ga visoka zbornica sprejme. Sicer pa nimam ničesar drugega omeniti.

Deželni glavar:

Gospod poročevalec se pridružuje predlogu gospoda poslanca dr. Novaka. Bomo torej glasovali, in sicer skupno o predlogu odsekovem in o predlogu gospoda poslanca dr. Novaka.

Prosim tiste gospode, ki se s tem strinjate, da blagovolite vstati!

(Zgodi se. — Geschieht.)

Sprejeto, in s tem je rešena ta točka dnevnega reda.

Na vrsto pride točka:

h) o zvišanju dosedanje naklade od dohodkov najemščin v deželnem stolnem mestu Ljubljani (k prilogi 147.)

Prosim gospoda poročevalca!

Poročevalec Jarc:

Gospodje, v rokah imate poročilo deželnega odbora v prilogi 147. Ustavni in občinski odsek se je posvetoval o tem poročilu, zmagalo je pa mnenje, da je stopnjevanje naklade na tisti način, kakor ga predlaga občinski svet, pretirano stopnjevanje, in ustavni in občinski odsek je bil mnenja, da mu kaže v tem oziru upoštevati protest gremija trgovcev, ki so v prvi vrsti prizadeti s to gostaščino. Razen tega je pa odsek pogrešal materijal za finančni efekt in v koliko je ta gostaščina potrebna z ozirom na potrebščine mesta Ljubljane.

Vsled tega predlagam:

»Predloga se vrne deželnemu odboru z naročilom, naj zasliši mestno občino, za pokritje katerih potrebščin hoče porabiti donos zvišane gostaščine in da preračuni finančni efekt.«

Deželni glavar:

Otvarjam debato. K besedi se je oglasil, in sicer kontra gospod poslanec dr. Tavčar.

Poslanec dr. Tavčar:

Častita zbornica! Če bi vedel, da bo ta zbornica še zborovala kedaj do novega leta, bi končno ničesar ne imel proti temu, če visoka zbornica sprejme predlog odsekov, ali jaz ne vem, če pridemo še kedaj skupaj to leto (Poslanec — Abgeordneter Jarc: »Ali pa po novem letu precej!«), to pa vem natanko, da občina ljubljanska potrebuje ta dohodek, ki je obsežen v predlogu mestnega sveta oziroma deželnega odbora. Gospoda, čisto jasno je, v kakošne namene da potrebuje občina ta dohodek, ker je jasno vsakemu, da z dosedanjimi dokladami občinska uprava ne more gospodariti naprej. V rokah deželnega odbora je proračun za leto 1913., in kakor smo ga pozneje, potem ko je bil proti moji volji sprejet nekak proračun, restringirali, izkazuje ta proračun vendarle še deficit ali primanjkljaj nad 200 tisoč kron. In gospodje, to je primanjkljaj, ki se bo moral pokriti žalibog že do konca tega leta. Ta proračun je v rokah deželnega odbora, in če bi se bili gospodje v odseku interesirali, zakaj se bo denar porabil, bi se jim ob roki tistega proračuna lahko dokazalo in se jim lahko dokaže, da bo mestna občina ta dohodek, ki ga hoče imeti, rabila že leta 1913. Na drugi strani se pravi, da gospodom ni znan finančni efekt zvišanja doklade. Gospodje, vsaj se je vendar od mesta predložil celi akt — če ni predložen, je to samo površnost — in tam je natanko povedano, koliko znaša cela doklada in da pride iz povišanja 123.000 K novega dohodka. To je čisto jasno in tega mi ni treba dokazovati. Meni se pa gre za to, da se ta novi dohodek mestni občini zajamči vsaj za prihodnja leta. Deželnega zbora letos ne bo več, leta 1914. morda tudi dolgo časa ne in potem bom moral čudeže delati, drugače si ne vem pomagati. Gospodje, gre se za reden trošek, ki ga uprava redno potrebuje. Ta denar se ne potrebuje za nič izrednega, ampak za redne potrebščine, ki se morajo pokriti in tu se gre samo za dve možnosti. Stvar je enostavna: Ali se povišajo doklade na cesarske davke, in potem je položaj tak, da bodo zvišano doklado plačevali končno tudi tisti, ki bi sedaj plačevali gostaščino. Hišni posestniki take stvari zvale na najemnike, in sicer tako, da navadno najemščine še za več zvišajo, kakor pa znaša sklenjeno zvišanje doklad. Nekoliko pridejo še druge cesarske naklade v poštev itd., če se pa sprejme zvišanje gostaščine, je pa toliko jasno, da hišni gospodarji iz tega naslova ne morejo opravičiti nikakih povišanj pri najemščini.

Jaz bi torej prosil visoko zbornico, da naj pritrdi nasvetu deželnega odbora. Če to storite, ne boste nič na slabšem, samo mestna občina bi bila na slabšem, če nasvet odklonite. Zatorej stavljam predlog, da naj slavna zbornica sklene sprejeti tisto, kar je predlagal častiti deželni odbor.

Deželni glavar:

Besedo ima sedaj, in sicer »pro« gospod poslanec dr. Gregorič.

Poslanec dr. Gregorič:

Gospoda moja! Jaz ne bom govoril iz fakciozne opozicije, ampak iz stvarnih razlogov in bom te stvarne razloge podprl s številkami, ki govorijo jasno in neovrgljivo. Mestna občina je dobila pred kratkim 2%no kanalsko pristojbino, ki se pobira v obliki sedanje gostaščine. Mi imamo v Ljubljani 5,000.000 kron najemnine od stanovanj in torej reprezentira ta 2% 100.000 K letnega dohodka. Če pogledamo nazaj v štatistiko, in jaz jo zasledujem dolgo vrsto let sem, bilo je hišne najemnine v Ljubljani pred 6 leti 3,000.000 K. Danes je je 5 milijonov kron in torej se danes v Ljubljani več najemnine plača za 2,000.000 K. To pa ne pride na račun novih stavb, ampak na račun povišanja stanovanj. Če primerjamo gostaščino v tej obliki in pa navadno doklado na cesarske davke, vidimo sledeči razloček: 1% od najemnine znaša 50.000 K — namreč od 5,000.000 K najemščine. 35% doklade v Ljubljani pa prinaša 480.000—500.000 K dohodka na leto. Ako sedaj vzamemo, koliko pride na 1% gostaščine in na 1% doklade, vidimo, da gostaščina na 1 % nese 50.000 K, 1 % doklade pa približno 13.000—14.000 K. Torej je 1% gostaščine enak 4% doklade na cesarske davke. Sedaj pa vzemimo predlogo, kakor pred nami leži, ko se gostaščina zviša od 2% na 14%, to se pravi od 6% se zviša na 42% pri gotovih stanovanjih (Poslanec — Abgeordneter Dr. Triller: »Pri luksurijoznih!«). Ne samo pri luksurijoznih stanovanjih, ampak tudi prodajalnah. Moje številke so čisto natančne. Spominjam le na to, ko se je v občinskem svetu odmerila vodarina 5%, so vsi trgovci in obrtniki protestirali proti temu, da bi se na tiste prostore, magacine itd., ki ne uživajo glede vode ali porabe vode nobenih priboljškov, odmerila vodarina 5%. Vsaj poznamo razmere v Ljubljani in jaz vprašam, koliko je pa prodajalen, ki plačajo 800 K, 1000 kron in več na leto? Če bi z vinom škropili, bi ceneje izhajali, kakor z vodo. Če bi mi tako zvišali gostaščino, da bi je na vse tiste delavnice, prodajalne in magacine prišlo več za približno 8—12%, potem je razvidno, da mi neopravičeno obremenimo en stan, ki že itak veliko plačuje k mestnim potrebščinam, to je trgovce in obrtnike glede njih prodajalen. Mi bi jih obremenili in kaj jaz deduciram iz tega? Če plača obrtnik 1400 K najemnine, mora plačati 12% ali 280 K več za svojo prodajalno. Kaj bo posledica? On bo gotovo zvišal svoje cene, če jih bo le mogel, in tisti, ki jim jih bo zvišal, bo tudi skušal svoje cene na koga drugega prevaliti in sicer na tisti stan, ki je navezan na fiksne plače, na uradnike, uslužbence, ki zvišanja ne bodo mogli na nikogar več zvaliti. Torej v tem tiči krivičnost teh visokih odstotkov in zato bi želel, da se najprej še natančno preštudira in potem predela stvar glede te gostaščine. Ako vzamemo povprečno mero — 6 postojank imamo — je povprečna mera 7½%. Ampak če imamo najemnine 5,000.000 K in če ne vzamemo 7½%, temveč samo 5%, bo to gotovo 200.000 K neslo nanovo. Zaraditega bi jaz želel, da bi se tej upravičeni želji trgovcev in obrtnikov ugodilo, ker so itak obdavčeni z vodarino, vkljub temu da je, kar porabijo vode, minimalno. To bi bilo torej treba upoštevati in zaradi tega naj bi se ne obremenile tako izdatno prodajalne kakor luksurijozna stanovanja, kajti marsikaka luknja stane prodajalca več, kakor stane luksurijozno stanovanje. Iz tega je razvidno, da cela stvar še ni tako zrela in preštudirana, kakor bi morala biti v interesu celokupnosti. Mi vidimo, da mestna občina ljubljanska potrebuje sredstva posebno glede na to, kar je povedal gospod poslanec dr. Tavčar, in na to, da gre 35% doklade skoraj samo na dolgove. Opravičeno je torej iskati novih dohodkov, ampak da bi se en stan tako obremenil, ki ni poklican sam nositi taka bremena, in da bi se po drugi strani tako obremenili drugi, na fiksne dohodke navezani sloji, proti temu moram ugovarjati in priporočati predlog odseka, vsaj se stvar lahko hitro naredi. Študira naj se skupno, in ker pride prihodnje leto gotovo v kratkem deželni zbor zopet skupaj, se celo vprašanje lahko popolnoma temeljito in v splošno zadovoljnost reši, ne pa tako prenagljeno s temi visokimi postojankami. Nujna pa stvar ni tako silno, in par mesecev si bo občina že vedela pomagati. Tudi najzvestejši pristaš predloga bo prišel do istega zaključka, kakor jaz, kakor ste prišli do tega zaključka pri kanalski pristojbini. Kakor tam, Vas tudi tukaj prosim, da spremenite to obliko gostaščine, da ne bo v tako visoki meri zadela trgovcev in obrtnikov, sploh srednjega in malega stanu in na fiksne dohodke navezanih slojev.

Priporočam torej iz polnega prepričanja predlog odseka in še enkrat povdarjam, da tega ne storim s stališča fakcijozne opozicije.

Deželni glavar:

Ker nihče ni več oglašen k besedi, je debata zaključena in ima gospod poročevalec končno besedo.

Poročevalec Jarc:

Prosim Vas, gospodje, da ne pritrdite predlogu gospoda poslanca dr. Tavčarja, prosim Vas pa za to, ne iz bojnih ozirov, ampak zaradi tega, ker se je v stvari v zadnjem času prenaglo postopalo. Dne 17. septembra t. l. se je obravnavala v občinskem svetu in takrat je gospod župan rekel, da se je že dne 8. maja poslala odseku, »ker bo v kratkem zboroval deželni zbor«. V odseku se je potem šele rešila, ko je bilo naše zborovanje že pred durmi, in prišla k deželnemu odboru šele dne 2. oktobra, tako da deželni odbor nikakor ni bil v stanu, da bi jo bil temeljito premotril. Tudi manjkajo priloge in sploh vsaka podlaga za presojo finančnega efekta ali pa tudi potrebe zvišanja gostaščine. Po mojem mnenju trdno drži, kar je navajal gospod tovariš dr. Gregorič. Za najemščino 2400 K ni treba, da je kdo v Ljubljani kak velik trgovec; recimo, da stane stanovanje 800 K, pride 1600 K kmalu za kake dve ali tri odprtine na cesto in ta človek bi bil, če se mu zviša gostaščina za 10% naenkrat zadet za 240 K, medtem ko je prej plačal 96 K. Za posameznega manjšega trgovca bi to bilo naravnost neznosno breme. Prosim torej visoko zbornico, da izvoli pritrditi predlogu odsekovemu.

Deželni glavar:

Bomo torej glasovali. Predlog odseka je odložilnega pomena in pride torej najprej na glasovanje, in šele če bi bil ta predlog odklonjen, potem bomo glasovali o predlogu gospoda poslanca dr. Tavčarja.

Prosim torej tisto gospodo, ki se strinja z odsekovim predlogom, da izvoli vstati!

(Zgodi se. — Geschieht.)

Predlog je sprejet in s tem je rešena ta točka dnevnega reda.

Sedaj bom pa prosil za kratko tajno sejo, da se bodo rešile nekatere personalne zadeve, ki so na dnevnem redu.

(Javna seja prestane ob 6. uri zvečer in se nadaljuje ob 6. uri 20 minut zvečer. — Die öffentliche Sitzung wird um 6 Uhr abends unterbrochen und um 6 Uhr 20 Minuten abends fortgesetzt.)

Deželni glavar

(pozvoni — das Glockenzeichen gebend):

Seja je zopet otvorjena.

Prosim gospoda zapisnikarja dr. Novaka, da prečita zapisnik tajne seje!

Zapisnikar dr. Novak

(bere — liest):

Zapisnik tajne seje deželnega zbora dne 10. oktobra 1913.

Deželni glavar predlaga in otvori tajno sejo o naslednjih točkah dnevnega reda.

Predlog se sprejme.

Poročevalec Piber predlaga:

1. Henrik Lindtner se imenuje definitivno za predstojnika knjigovodstva ter dobi naslov deželni knjigovodja in se pomakne v višji plačilni razred.

2. Jakob Kralj se imenuje definitivnim stavbnim oficijalom v VII. plačilnem razredu deželnih uradnikov.

Soglasno sprejeto.

Poslanec Jaklič predlaga:

Prošnja Helene Šeljko se odkloni.

Sprejeto.

Prošnji Uršule Zanoškar za podelitev miloščine se ugodi.

Sprejeto.

Prošnji Jožefa Vrisk za mesečno podporo 50 K se ugodi.

Sprejeto.

Poročevalec Liechtenberg predlaga:

Prošnje:

Uršule Kristan, Marije Ahčan, Barbare Siard, Ane Oblak, Marije Vrančič, Marije Pečenik in Franca Krašovca se odstopijo deželnemu odboru v rešitev.

Sprejeto.

Poročevalca Dimnik in Jaklič predlagata:

Prošnje:

Viljema Horvat, Antona Zajc, Ivana Femc, Jakoba Pajk, Antona Osterc in Ane Štrukelj se odstopijo deželnemu odboru v rešitev.

Sprejeto.

Poslanec Piber poroča o potrebi sistemiziranja:

I. revizijskega urada;

II. o imenovanju enega uradnika VI. in dveh uradnikov VIII. plačilnega razreda v konkretalnem statusu deželnega knjigovodstva, blagajne in upraviteljstva deželnih dobrodelnih zavodov;

III. o ustanovitvi štirih novih mest v deželnem pomožnem uradu, dalje glede mest v deželnem muzeju.

Predlogi se sprejmejo, kakor so natisnjeni v priloženem poročilu personalnega odseka.

Odkloni pa se priloženi dodatni predlog poslanca dr. Trillerja.

Poslanec Galle predlaga, da se odstopi prošnja Avgusta Arselina deželnemu odboru v rešitev.

Sprejeto.

Zapisnik se prečita in podpiše.

Sklep ob 6. uri 16 minut zvečer.

Dr. Fran Novak l. r. Fr. Demšar l. r.

Deželni glavar:

Sedaj bomo nadaljevali dnevni red in sicer pride na vrsto:

6. Poročilo finančnega odseka:

a) glede podpore k ustanovitvi stalne strežniške šole v Ljubljani (k prilogi 137.)

Prosim gospoda poročevalca!

Poročevalec dr. Gregorič:

Visoka zbornica! Deželni odbor je predložil zbornici sledeči predlog (bere — liest):

»Deželnemu odboru se dovoljuje v svrho ustanovitve stalne strežniške šole v Ljubljani, združen z internatom, kredit do 50.000 K pod pogojem, da prispeva država k ustanovnim in vzdrževalnim stroškom 50%.«

Utemeljevanje tega predloga imajo gospodje itak pred seboj in mi ga ni treba še posebej prečitati. Finančni odsek se je temeljito bavil s tem vprašanjem in ker se gre za tako veliko vsoto 50.000 K, naj mi bo dovoljeno v kratkem povedati razlog, zakaj se finančni odsek ni mogel strinjati s tem predlogom in glasovati za kredit do 50.000 K v namenjeno svrho.

C. kr. deželna vlada je z dopisom z dne 26. marca 1913, odnosno z dopisom z dne 23. septembra 1913, obvestila deželni odbor, da je c. kr. notranje ministrstvo pripravljeno ustanovitev stalne strežniške šole v Ljubljani ne le vsestransko pospeševati, ampak tudi gmotno podpirati s prispevki k ustanovnim in letnim vzdrževalnim stroškom. V imenu finančnega odseka torej predlagam:

»Visoki deželni zbor skleni:

Deželnemu odboru se naroča, da pripravi vse potrebno za ustanovitev strežniške šole v deželni bolnišnici v Ljubljani v zmislu dopisa c. kr. deželne vlade z dne 26. marca 1913 št. 7039 in dopisa z dne 23. septembra 1913 štev. 2721/pr. in izposluje primerne prispevke tudi drugih prizadetih faktorjev.

O tem naj poroča deželni odbor deželnemu zboru.«

(Odobravanje in ploskanje na levi. — Beifall und Händeklatschen links.)

Deželni glavar:

Otvarjam debato. K besedi se je oglasil gospod deželni predsednik.

C. kr. deželni predsednik ekscelenca baron Schwarz:

Visoka zbornica! Dovoljujem si priporočati to nujno in važno stvar dobrohotnosti visoke zbornice. Uvidevam, da ni mogoče v tem letu še sezidati primerno poslopje, internat v to svrho, in uvidevam, da se mora ta stvar še študirati, ampak prosil bi, da se na vsak način še letos oziroma v tekoči zimi začne s to šolo. Stvar je jako važna in nujna in pričakujem, da bo tudi visoki deželni zbor pritrdil mojemu predlogu, da se ne odlaga ta stvar do definitivne rešitve cele zadeve, ampak da se medčasno ukrene kaj pozitivnega, z eno besedo, da se začne še v tem letu s to šolo. Vlada bo seveda z izdatnim zneskom prispevala k dotičnim stroškom.

Deželni glavar:

K besedi se je nadalje oglasil gospod poslanec dr. Zajec.

Poslanec dr. Zajec:

Visoka zbornica! Takoj, ko se je odsek bavil s tem predlogom glede nameravane ustanovitve šole, se mi je zdelo, da se bo odsek ustrašil velikih stroškov. Ne bom izdal nobene tajnosti, če rečem, da je bil glavni namen tega predlaga, ki ga je stavil deželni odbor, ta, da se že letos omogoči vsaj v provizorični lastnosti otvoritev take strežniške šole. Zaradi tega se sicer strinjam s predlogom finančnega odseka, vendar pa predlagam neki dodaten predlog, s katerim se deželni odbor pooblasti, da že letos prične s tako strežniško šolo. To se bo dalo lahko izpeljati z majhnimi stroški in s tem bo ustreženo potrebi dežele Kranjske in ustreženo tudi želji vlade.

Stavim torej sledeči dodatni predlog:

»Deželni odbor se pooblasti provizorno začeti že letos s strežniško šolo.«

Deželni glavar:

Nihče ni več oglašen k besedi, torej je debata zaključena in ima sklepčno besedo gospod poročevalec.

Poročevalec dr. Gregorič:

Se akomodiram predlogu gospoda poslanca dr. Zajca.

Deželni glavar:

Gospod poročevalec se akomodira predlogu, ki ga je stavil gospod dr. Zajec in imamo torej pravzaprav en sam predlog.

Prosim tiste gospode, ki pritrjujete predlogu finančnega odseka z dodatkom, kakor ga je nasvetoval gospod poslanec dr. Zajec, da blagovolite vstati!

(Zgodi se. — Geschieht.)

Sprejeto, in s tem je rešena ta točka dnevnega reda.

Prehajamo k nadaljni točki:

b) o prošnji podpornega društva za dijake na realki v Idriji za podporo (124/Pet.)

Prosim gospoda poročevalca!

Poročevalec vitez Pogačnik:

Visoka zbornica! Podporno društvo za dijake na realki v Idriji prosi podpore. Društvu je lansko leto deželni odbor naklonil nekaj podpore in zaraditega predlaga finančni odsek:

»Visoki deželni zbor skleni: Prošnja se odstopi deželnemu odboru v primerno rešitev.«

Deželni glavar:

Ker ni nihče oglašen k besedi, bomo glasovali.

Prosim tiste gospode, ki se strinjajo s predlogom odsekovim, da izvolijo obsedeti.

(Zgodi se. — Geschieht.)

Sprejeto in s tem je rešena ta točka dnevnega reda.

Prehajamo k nadaljni točki:

c) o prošnji »Slovenskega planinskega društva« za podporo (134/Pet.)

Prosim gospoda poročevalca!

Poročevalec vitez Pogačnik:

Slovensko planinsko društvo prosi poleg redne podpore, ki je vstavljena v proračun za l. 1913., še za izredno podporo z ozirom na to, da je kupilo hotel »Zlatorog«, vsled česar je napravilo 30.000 K dolga, ki ga ne more obrestovati.

Finančni odsek predlaga:

»Visoki deželni zbor skleni: Prošnja se odstopi deželnemu odboru v primerno rešitev.«

Deželni glavar:

Ker ni nihče oglašen k besedi, bomo glasovali.

Prosim tiste gospode, ki se strinjajo s predlogom odsekovim, da izvolijo obsedeti!

(Zgodi se. — Geschieht.)

Sprejeto in s tem je rešena ta točka dnevnega reda.

Prehajamo k nadaljni točki:

č) o prošnji društva »Angelj varuh« v Spodnji Šiški za stalno podporo (136/Pet.)

Prosim gospoda poročevalca!

Poročevalec vitez Pogačnik:

Društvo »Angelj varuh« v Spodnji Šiški sprejema otroke s 1. letom starosti. Povprečno ima po 50 do 60 otrok v svoji oskrbi. 10 jih vzdržuje brezplačno, drugi pa plačajo po 4 do 16 K na mesec. Društvo dobiva vsakoletne podpore od deželnega odbora, pa tudi od drugih faktorjev.

Finančni odsek predlaga:

»Visoki deželni zbor skleni: Prošnja se odstopi deželnemu odboru z naročilom, da vstavi vsako leto primerno vsoto v proračun kot stalno podporo društvu »Angelj varuh«.

Deželni glavar:

Ker ni nihče oglašen k besedi, bomo glasovali.

Prosim tiste gospode, ki se strinjajo s predlogom odsekovim, da izvolijo obsedeti!

(Zgodi se. — Geschieht.)

Sprejeto in s tem je rešena ta točka dnevnega reda.

Prehajamo k nadaljni točki:

d) o prošnji »Muzejskega društva« v Ljubljani za sanacijo gmotnega stanja in zvišanje letne podpore (142/Pet.)

Prosim gospoda poročevalca!

Poročevalec vitez Pogačnik:

Računski zaključek muzejskega društva za Kranjsko kaže l. 1912 deficita 3700 K. Društvo dobiva od dežele vsakoletno podporo 800 K, od države tudi 800 K, članarina pa znaša okrog 1800 K na leto. Največ stroškov ima društvo z izdajanjem »Carniole«. V zamenjavo izdaja 136 izvodov, za katere dobiva knjige. Te knjige so se oddajale deželnemu muzeju. Društvo prosi podpore, da bi se znebilo dolgov in finančni odsek predlaga:

»Visoki deželni zbor skleni: Deželni odbor se pooblašča, da za primerno ceno nakupi od muzejskega društva deželnemu muzeju ponudene znanstvene knjige in da vstavi v proračun primerno vsoto za vsakoletni nakup knjig, katere dobiva društvo v zameno.«

Deželni glavar:

Ker ni nihče oglašen k besedi, bomo glasovali.

Prosim tiste gospode, ki se strinjajo s predlogom odsekovim, da izvolijo obsedeti!

(Zgodi se. — Geschieht.)

Sprejeto in s tem je rešena ta točka dnevnega reda.

Prehajamo k nadaljni točki:

e) o prošnji občine Spod. Šiška za podporo k zgradbi kanalov (153/Pet.)

Prosim gospoda poročevalca!

Poročevalec vitez Pogačnik:

Občina Spodnja Šiška prosi podpore za uredbo kanalov. Pri obravnavi se je izkazalo, da je največji vzrok, da voda zastaja na celovški državni cesti, kanalizacija. Vlada je pripravljena prispevati primeren prispevek, če se občina Spod. Šiška odloči napraviti kanalizacijo.

Finančni odsek je bil mnenja, da visoka zbornica ne more posameznim občinam dovo-

ljevati podpore v svrho kanalizacije, in zaradi tega predlaga:

»Visoki deželni zbor skleni:

Prošnja občine Spod. Šiška se odkloni.«

Deželni glavar:

Ker ni nihče oglašen k besedi, bomo glasovali.

Prosim tiste gospode, ki se strinjajo s predlogom odsekovim, da izvolijo obsedeti!

(Zgodi se. — Geschieht.)

Sprejeto in s tem je rešena ta točka dnevnega reda.

Prehajamo k nadaljni točki:

f) o prošnji »Slov. delavskega stavbnega društva« v Ljubljani za podporo (172/Pet.)

Prosim gospoda poročevalca!

Poročevalec vitez Pogačnik:

V Ljubljani in okolici je občutno pomanjkanje malih stanovanj posebno za delavske družine, ki imajo malo denarja pa veliko otrok. V Ljubljani obstoja »Sloven. delavsko stavbno društvo«, ki je zgradilo že čez 100 delavskih hiš po ceni 5500 do 6000 K, in zaradi tega društvo ni prihranilo nobenega rezervnega denarja. V Rožni dolini ima to društvo še 14 parcel, ki so pa močvirne in za stavbe neprimerne.

Finančni odsek predlaga:

»Visoki deželni zbor skleni:

Prošnja se odstopi deželnemu odboru in priporoča v primerno rešitev iz kredita za obrtno zadružništvo.«

Deželni glavar:

Ker ni nihče oglašen k besedi, bomo glasovali.

Prosim tiste gospode, ki se strinjajo s predlogom odsekovim, da izvolijo obsedeti!

(Zgodi se — Geschieht.)

Sprejeto in s tem je rešena ta točka dnevnega reda.

Prehajamo k nadaljni točki:

g) o prošnji župnika Jakoba Kleindiensta v Begunjah za podporo k popolnitvi ribogojnih naprav (193/Pet.)

Prosim gospoda poročevalca!

Poročevalec vitez Pogačnik:

Ribarstvo, katero je bilo svojčas dobičkanosno za prebivalstvo naše dežele, je postalo v zadnjih letih skoro povsod le šport. Gosp. župnik Jakob Kleindienst v Begunjah na Gorenjskem se je s hvalevredno vnemo zavzel za umno ribarstvo. Nakupil je vode ne samo pri nas, ampak je nakupil tudi ribarske pravice v potokih Bači, Koritnica, Kneža in Soča v Baški dolini. Ti potoki so dolgi približno 50 km. Ustanovil je vališče, ribnike in je obiskoval tudi špecijalni kurz za ribarstvo. Podpore prosi za to, da bo mogel nadaljevati to umno ribarstvo.

Finančni odsek iz prošnje sicer ni izpreviden, v kakšnem stanju so ti ribniki, ampak iz poročila vladnega zastopnika dr. Gerlacka se razvidi, da so te naprave v takem stanu, da so podpore vredne in zato finančni odsek predlaga:

»Visoki deželni zbor skleni:

1. Prošnja se odstopi in priporoči deželnemu odboru v primerno rešitev.

2. Deželnemu odboru se naroča:

a) da posveča posebno pozornost ribarstvu kot važni panogi kmetijstva;

b) da vstavi primeren prispevek v proračun za l. 1914.;

c) da izdela in predloži načrt novega ribarskega zakona.«

Deželni glavar:

Otvarjam debato. K besedi se je oglasil gospod poslanec Piber.

Poslanec Piber:

Visoka zbornica! Ribarstvo je, kakor v drugih kronovinah, postalo tudi v naši deželi velikega gospodarskega pomena. Ne bom našteval koliko voda v Avstriji, v Nemčiji, na Bavarskem itd. je namenjenih za ribarstvo. Omenjam le, da je že Valvazor poudarjal veliko vrednost ribarstva za narodno gospodarstvo in da je navajal, da so vode v okrajih Višnja gora, Zatičina, in sploh da je večino voda na Kranjskem bogata raznovrstnih rib. Če pomislimo, na kako visoki stopinji je stalo takrat ribarstvo, moramo priznati, da je ta panoga do danes zelo nazadovala. Ribarstvo je velik del nacijonalnega življenja in zato je prav, da se tudi naša dežela začne s tem intenzivneje pečati in da za to prispeva z večjim zneskom, kakor je do sedaj. Gotovo bo tudi draginji precej odpomoglo, če bi se ribarstvo začelo racijonelnejše gojiti, kakor se je to godilo do sedaj. Res je to, da so vse večje vode, reke in potoki v rokah onih, ki so bolj premožni. Postava je tako urejena, da mali kmetje težko izvršujejo to panogo, vendar imamo pa na Kranjskem še veliko malih studencev, kjer bi se moglo ribarstvo bolje gojiti. Posebno na Gorenjskem imamo veliko naturnih jarkov, kjer bi bilo mogoče z dobrim uspehom gojiti karfe. V srednjem veku je imela vsaka graščina svoj ribnik, kjer so gojili karfe. Posebno so se s tem pečale graščine v Begunjah in Škofji Loki. Danes je pa to vse opuščeno, a dalo bi se z malimi stroški zopet upeljati. V

takih krajih, kakor so na Gorenjskem, bi se dalo ribarstvo z malim trudom zboljšati, ampak v to je treba pomoči in pouka. V tem oziru je treba vodo preštudirati in naše ljudstvo poučiti. Glede odjemalcev nam po mojem mnenju ni treba biti v skrbeh. Župnik Kleindienst se je s tem v zadnjem času mnogo bavil in je že mnogo storil v povzdigo ribarstva, ampak prav je, da se še več stori, posebno glede vališč in naprave ribnikov in zato priporočam, da se sprejme predlog odsekov, deželnemu odboru pa priporočam, da velikodušno podpira stremljenje za povzdigo ribarstva.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, je debata zaključena, in bomo glasovali.

Prosim tiste gospode, ki pritrjujete predlogu odsekovemu, da izvolite vstati!

(Zgodi se. — Geschieht.)

Sprejeto, in s tem je rešena ta točka dnevnega reda.

Na vrsto pride točka:

h) o prošnji občine Križe pri Tržiču za odpis prispevka interesentov pri uravnavanju Tržiške Bistrice (211/Pet.)

Prosim gospoda poročevalca!

Poročevalec vitez Pogačnik:

V občini Križe pri Tržiču se je zagradila Tržiška Bistrica. Prispevki interesentov so se razdelili samo na 5 udeležencev, odnosno samo na 2 udeleženca okrog 4000 K, katerih pa sama ne zmoreta. Zgradba se je morala izvršiti, ker je bila v nevarnosti cela vas Breg in iz varnostnih ozirov so morali to narediti.

Finančni odsek predlaga:

»Visoki deželni zbor skleni:

Prošnja županstva Križe pri Tržiču se odstopi deželnemu odboru.«

Deželni glavar:

Ker ni nihče oglašen k besedi, bomo glasovali.

Prosim tiste gospode, ki se strinjajo s predlogom odsekovim, da izvolijo vstati!

(Zgodi se — Geschieht.)

Sprejeto, in s tem je rešena ta točka dnevnega reda.

Prehajamo k nadaljni točki:

i) o prošnji »Glasbene Matice« v Ljubljani za letno podporo (144 in 212/Pet.)

Prosim gospoda poročevalca!

Poročevalec vitez Pogačnik:

»Glasbena Matica« prosi podpore za leto 1913. in leto 1914. Da prihranim visoki zbornici daljše poročilo o tej prošnji in premoženjskem stanu »Glasbene Matice«, poročam, da so se v zadnjem času vršila pogajanja med zastopniki »Glasbene Matice« in med zastopniki glasbenega društva »Ljubljana« glede združitve v enotni zavod. Na tem sestanku se je od obeh strani izreklo, da je upati, da bodo ta pogajanja dovedla do zaželjenega cilja in da bo vsaj na glasbenem polju prenehala ta nezdrava konkurenca. Največje stroške ima »Glasbena Matica« s šolami, katerih pa z zgolj šolnino ne more vzdrževati

Glede na to predlaga finančni odsek:

»Visoki deželni zbor skleni:

Prošnja se odstopi deželnemu odboru z naročilom, da si prizadeva glasbene zavode »Glasbene Matice« in društva »Ljubljana« združiti v enoten zavod, ki bo odgovarjal vsem obstoječim tozadevnim potrebam in da postavi, vpoštevaje do sedaj vložene prošnje, primerno vsoto v proračun za l. 1914.«

Deželni glavar:

Otvarjam debato. K besedi se je oglasil gospod profesor Reisner.

Poslanec Reisner:

V proračunski debati sem že s primernimi razlogi utemeljil svoj predlog, naj se »Glasbeni Matici« dovoli letna podpora za l. 1913. Le na izvajanja gospoda poročevalca v dotični debati sem umaknil svoj predlog in to zato, ker je gospod poročevalec dr. Krek izjavil, da leži stvar v finančnem odseku in da se bo zadeva najbrže tako ugodno rešila, da se bo prošnji »Glasbene Matice« ugodilo. Z današnjim predlogom finančnega odseka se pa prošnja »Glasbene Matice« za letno podporo naravnost odklanja, kajti predlog finančnega odseka, kakor je bil sedaj tukaj prebran, se ozira na čisto nekaj drugega. Predno se bo združenje obeh glasbenih zavodov doseglo, bo treba na obeh straneh še precej formalnosti in čisto gotovo je, da bo »Glasbena Matica« ne samo l. 1913., ampak tudi prihodnje leto ostala brez podpore. Zaradi tega, ker me poročilo finančnega odseka z ozirom na izvajanja gospoda poročevalca v proračunski razpravi nikakor ne more zadovoljiti, si dovoljujem svoj predlog ponoviti in predlagam še enkrat:

‚Glasbeni Matici' se naj iz kredita ‚podpora za glasbo' dovoli in izplača za leto 1913. podpora 2500 K.«

Deželni glavar:

Predlog stoji v debati.

Želi še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi — Niemand meldet sich.)

Ker ne, je debata zaključena in ima sklepčno besedo gospod poročevalec.

Poročevalec vitez Pogačnik:

V proračunu za l. 1913. je vstavljen znesek 6000 K za glasbo. Iz tega kredita daje deželni odbor vsem glasbenim zavodom oziroma učencem glasbenih zavodov podpore. Gospod predgovornik misli, da je finančni odsek naravnost odklonil prošnjo za podporo za l. 1913. Dovoljujem si opozoriti na besede, katere so izrečene v zadnjem stavku predloga finančnega odseka namreč: »vpoštevaje do sedaj vložene prošnje«. Deželni odbor ima vedno možnost, da da iz tega kredita 6000 K podpore »Glasbeni Matici« za leto 1913. ali za leto 1914.

Zaradi tega vztrajam pri predlogu finančnega odseka in prosim, da se odkloni predlog gospoda poslanca Reisnerja.

Deželni glavar:

Gospodje, bomo glasovali, in sicer bomo glasovali o predlogu gospoda poslanca Reisnerja, ki se glasi:

»‚Glasbeni Matici' se naj iz kredita »podpora za glasbo« dovoli in izplača za leto 1913. podpora 2500 K.«

Prosim tiste gospode, ki pritrjujete predlogu gospoda poslanca Reisnerja, da blagovolite vstati!

(Zgodi se — Geschieht.)

Predlog je odklonjen.

Sedaj bomo glasovali o predlogu finančnega odseka.

Prosim tiste gospode, ki pritrjujete predlogu finančnega odseka, da blagovolite vstati!

(Zgodi se — Geschieht.)

Predlog je sprejet in s tem je rešena ta točka dnevnega reda.

Na vrsto pride točka:

j) o prošnji občine Novo mesto za odpis višjih stroškov pri zgradbi vodovoda (127/Pet.)

Prosim gospoda poročevalca!

Poročevalec Lenarčič:

Visoka zbornica! Občina novomeška prosila je dne 15. februarja 1910, naj bi ji visoki deželni zbor odpustil od onega dolga, ki izvira iz naprave sedanjega vodovoda, znesek 9406 K 46 h. Prošnja se opira na dejstvo, da ta znesek izvira iz nekega prekoračenja, za katerega se ne more storiti odgovorne mestne občine Novo mesto, kér mestna občina Novo mesto ni mogla vplivati na to, da bi se to prekoračenje ne izvršilo. Prošnja se opira na dejstvo, da se je v občini zgradil neki monumentalen vodnjak, za katerega pa občina ni prosila, dalje, da se je napravilo več napajališč, kakor je bilo projektiranih, kar znaša precejšnje vsote, in da ta napajališča koristijo samo okolici. Nadalje se sklicuje na to, da se mora ta vodovod opravljati z obratom, kar zopet povzroča neprimerno visoke obratovalne stroške, katere mora seveda občina plačevati. Dalje navaja še neko točko, namreč da se je napravil po tvrdki Kurka neki filter, ki se pa ni obnesel. Deželni odbor, ki je to zgradbo vodil, svojčas tej tvrdki ni odtegnil dela njenega zaslužka, kar bi bil po pogodbi mogel storiti, na izterjanje škode po tvrdki pa ni bilo misliti, ker tvrdka takrat ni bila več solventna in bi bili vsi stroški za izterjanje brezuspešni. Stavbni urad se je izrekel priporočljivo glede prošnje, katero je mestno županstvo novomeško izročilo deželnemu odboru.

Finančni odsek se je s to stvarjo pečal, ker pa iz finančno-tehničnih razlogov ne kaže, da bi se ta stvar danes tukaj definitivno rešila, zato predlagam:

»Visoki deželni zbor skleni:

Prošnja novomeške občine se odstopi deželnemu odboru z naročilom, da pretresa po občini novomeški in deželnem stavbnem uradu navedene okoliščine ter potem zadevo v lastnem delokrogu definitivno reši.«

Deželni glavar:

Ker ni nihče oglašen k besedi, bomo glasovali.

Prosim tiste gospode, ki se strinjajo s predlogom odsekovim, da izvolijo obsedeti!

(Zgodi se — Geschieht.)

Sprejeto in s tem je rešena ta točka dnevnega reda.

Prehajamo k nadaljni točki:

k) o prošnji »Mensae academicae« na Dunaju za podporo (191/Pet.)

Berichterstatter Galle:

Hohes Haus! Es liegt ein Gesuch von der deutschen »Mensa Academica« in Wien vor.

Der Antrag des Finanzausschusses lautet:

»Der hohe Landtag wolle beschließen:

Das Gesuch wird dem Landesausschusse zur wohlwollenden Erledigung abgetreten.«

Deželni glavar:

Ker ni nihče oglašen k besedi, bomo glasovali.

Prosim tiste gospode, ki se strinjajo s predlogom odsekovim, da izvolijo obsedeti!

(Zgodi se — Geschieht.)

Sprejeto in s tem je rešena ta točka dnevnega reda.

Prehajamo k nadaljni točki:

l) o prošnji Filharmoničnega društva v Ljubljani za podporo (118/Pet.)

Berichterstatter Galle:

Es liegt ein Gesuch der Philharmonischen Gesellschaft in Laibach um Subvention vor. Analog den Gesuchen der slowenischen Musikvereinigungen wird das Gesuch dem Landesausschusse zur wohlwollenden Erledigung abgetreten. (Poslanec — Abgeordneter Dr. Triller: »Zur wohlwollenden Erledigung! Pri »Glasbeni Matici« tega ni bilo!« — Poslanec — Abgeordneter Dr. Pegan: »Saj je vseeno, ali je tista beseda ali ne!«)

Der Antrag des Finanzausschusses lautet:

»Der hohe Landtag wolle beschließen:

Das Gesuch wird dem Landesausschusse zur wohlwollenden Erledigung abgetreten.«

Deželni glavar:

Ker ni nihče oglašen k besedi, bomo glasovali.

Prosim tiste gospode, ki se strinjajo s predlogom odsekovim, da izvolijo obsedeti!

(Zgodi se — Geschieht.)

Sprejeto in s tem je rešena ta točka dnevnega reda.

Prehajamo k nadaljni točki:

m) o prošnji strokovnih učiteljev meščanske šole v Krškem za vštetje provizornih let v pokojnino (139/Pet.)

Berichterstatter Galle:

Hohes Haus! Der Finanzausschuß hat auf das Gesuch der Lehrer der Bürgerschule in Gurkfeld, die um die gleiche Bemessung des Ruhegehaltes ansuchen, wie sie für die Lehrer der Volksschulen bestimmt ist, daß nämlich der Beschluß, welchen der hohe Landtag in der XXI. Sitzung vom 26. Jänner 1910 gefaßt hat, auch auf sie ausgedehnt werde, — den Antrag auf Abweisung gestellt.

Die diesbezügliche Kundmachung des k. k. Landesschulrates vom 7. April 1910, Z. 2030, Punkt 1, lautet: »Bei Bemessung des Ruhegehaltes von Lehrpersonen an allgemeinen öffentlichen Volksschulen werden künftig zwei, in besonders berücksichtigungswürdigen Fällen auch mehr provisorische, vor der Lehrbefähigungsprüfung vollstreckte Dienstjahre in Anrechnung gebracht werden.«

Da jedoch für die Gehalte und Pensionen der Bürgerschullehrer der Bezirk und nicht das Land aufzukommen hat, so wird vom Finanzausschuß beantragt:

»Der hohe Landtag wolle beschließen:

Das Gesuch wird abgewiesen, da für die Zahlung der Bürgerschullehrer der Bezirk aufzukommen hat.«

Deželni glavar:

Otvarjam debato. K besedi se je oglasil gospod poslanec Gangl.

Poslanec Gangl:

Visoka zbornica! Za učiteljstvo meščanske šole v Krškem skrbi za redne prejemke res okraj, za pokojnino pa ima prispevati deželna blagajnica. Zaraditega se mi ne zdi prav, ako bi se sprejel predlog, kakor ga stavlja finančni odsek, temveč odgovarjam načelu pravičnosti, da se naj tej prošnji meščanskega učiteljstva že ugodi, in to že iz tega razloga, ker diferenca ali izdatek, ki bi zadel deželno blagajno, ni tako strašno velik, da bi morda zahteval kako posebno visoko vsoto.

Učitejstvo bi se, ako se odkloni njegova prošnja, po pravici čutilo prizadeto, in s stališča pravičnosti se mi zdi umestno, da se tej prošnji ugodi in prosim, da visoka zbornica sprejme moj predlog, ki se glasi:

»Prošnji strokovnih učiteljev meščanske šole v Krškem, naj se jim štejejo provizorična leta pri odmeri pokojnine, se ugodi.«

Deželni glavar:

Ta predlog stoji v debati. Želi še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi — Niemand meldet sich.)

Ker ne, je debata zaključena in ima končno besedo gospod poročevalec.

Berichterstatter Galle:

Ich verzichte auf das Wort.

Deželni glavar:

Gospod poročevalec se odpove besedi, torej glasujmo! Najprej bomo glasovali o predlogu, ki ga stavlja gospod poslanec Gangl.

Prosim tiste gospode, ki se strinjate s tem predlogom, da izvolite vstati!

(Zgodi se — Geschieht.)

Predlog je odklonjen.

Sedaj prosim glasovati o predlogu finančnega odseka.

Prosim tiste gospode, ki pritrjujete predlogu finančnega odseka, da blagovolite vstati!

(Zgodi se — Geschieht.)

Sprejeto in s tem je rešena ta točka dnevnega reda.

Na vrsto pride točka:

n) o prošnji društva »Narodna šola« v Ljubljani za podporo (216/Pet.)

Prosim gospoda poročevalca!

Poročevalec dr. Žitnik:

Visoka zbornica! V imenu finančnega odseka predlagam:

»Visoki deželni zbor skleni:

Prošnja se odstopi deželnemu odboru v rešitev.« (Poslanec — Abgeordneter Dr. Tavčar: »V dobrohotno rešitev.«)

Deželni glavar:

Ker ni nihče oglašen k besedi, bomo glasovali.

Prosim tiste gospode, ki se strinjajo s predlogom odsekovim, da izvolijo vstati!

(Zgodi se — Geschieht.)

Sprejeto in s tem je rešena ta točka dnevnega reda.

Prehajamo k nadaljni točki:

o) o prošnji vodstva uršulinske šole v Mekinjah za podporo (217/Pet.)

Prosim gospoda poročevalca.

Poročevalec dr. Žitnik:

V imenu finančnega odseka predlagam:

»Visoki deželni zbor skleni:

»Prošnja se odstopi deželnemu odboru v rešitev.«

Deželni glavar:

Ker ni nihče oglašen k besedi, bomo glasovali.

Prosim tiste gospode, ki se strinjajo s predlogom odsekovim, da blagovolijo vstati!

(Zgodi se. — Geschieht.)

Sprejeto in s tem je rešena ta točka dnevnega reda.

Prehajamo k nadaljni točki:

p) o prošnji županstva občine Draši̇či glede odpisa posojil vinogradnikov (203/Pet.)

Prosim gospoda poročevalca!

Poročevalec dr. Žitnik:

Visoka zbornica! Županstvo občine Draši̇či je prosilo visoki deželni zbor, naj bi se tej občini, oziroma vinorejcem odpisali štirje obroki brezobrestnih posojil za obnovitev vinogradov. Zadnja štiri leta so bila jako slaba, kakor nam to potrjuje tovariš Matjašič in letos je pa toča trikrat vse potolkla tako, da nimajo nič pridelka pričakovati in da še tudi prihodnje leto ne bo. Vendar pa z ozirom na principielni sklep, ki smo ga včeraj storili, namreč da dežela iz načelnih finančnih razlogov ne more odpisavati posameznih obrokov, temveč da jih samo podaljšuje, tudi glede te prošnje predlagam:

»Visoki deželni zbor skleni:

Deželni odbor se pooblasti, da po toči oškodovanim vinogradnikom v davčni občini Draši̇či roke za vračila brezobrestnih posojil podaljša.«

Torej ne samo enega roka, ampak »roke«. Deželni odbor je to storil že dvakrat in sem prepričan, da bo storil tudi sedaj, ako se dokaže, da vlada beda. Ker so pa med temi vinogradniki nekateri tudi premožni, bi jako nespametno ravnali, ako bi tudi premožnim odpuščali roke.

Torej jaz predlagam, da se sprejme predlog finančnega odseka.

Deželni glavar:

Otvarjam debato. K besedi se je oglasil gospod poslanec Matjašič.

Poslanec Matjašič:

Visoka zbornica! Dovolite mi samo par besed glede prizadete občine Draši̇či, v kateri ima več občin svoje vinograde, namreč občine Božjakovo, Metlika, Podzemelj itd. Te občine so bile letos zelo prizadete po toči, namreč 16. junija, 16. julija in 15. avgusta tako, da je letošnji pridelek popolnoma uničen, da niti listja ni ostalo na trtah in potem je gotovo, da tudi grozdja ni. Gospod poročevalec je omenil, da naj se roki podaljšajo, če se pokaže beda. Temu nasproti omenjam, da je beda že tukaj ne samo letošnje leto, ampak že skozi štiri leta sem, kajti že štiri leta ni bilo skoro nobenega vinskega pridelka. Vsled tega je nastala beda, in sicer taka beda, da ljudstvo trumoma beži v daljne kraje, v Ameriko, ker doma ne dobi nobenega denarja za svoje gospodarske potrebe, ki ga tako težijo. Mislim, visoka zbornica, da bo vsak izmed nas imel toliko čuta do belokranjskega ljudstva, ki je gospodarsko tako hudo prizadeto, da se mu bodo odpisali obroki vsaj za štiri leta.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede.

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, je debata zaključena in ima sklepčno besedo gospod poročevalec.

Poročevalec dr. Žitnik:

Nimam nič omeniti.

Deželni glavar:

Gospod poročevalec nima nič omeniti, torej glasujmo!

Prosim tiste gospode, ki se strinjate s tem predlogom finančnega odseka, da blagovolite obsedeti!

(Zgodi se. — Geschieht.)

Predlog je sprejet in s tem je rešena ta točka dnevnega reda.

Na vrsto pride:

8. Poročilo kmetijskega odseka:

a) o nujnem predlogu poslanca Ribnikarja in tovarišev radi ustanovitve deželne živinske zavarovalnice (št. LXI.)

Prosim gospoda poročevalca!

Poročevalec Lenarčič:

Visoka zbornica! Poslanec Ribnikar in tovariši so vložili nujni predlog:

»Deželni zbor skleni:

Deželnemu odboru se naroča, da predloži še v letošnjem zasedanju zakonski načrt in statut za ustanovitev deželne živinske zavarovalnice ter ukrene vse potrebno, da se prične zavarovanje s 1. januarjem 1914.«

Kmetijski odsek se je bavil s tem predlogom in je prišel do zaključka, da je vsekako uvaževanja vredno, da se tudi deželni zbor peča z vprašanjem ustanovitve deželne živinske zavarovalnice. S stališča finančne uprave v deželi seveda je proti temu predlogu nekako nastopiti odklonilno, kajti brez dvoma je, da bodo s tem, če se živinska zavarovalnica napravi v deželi, združeni mnogi stroški. Na raznih krajih so v raznih deželah že poskusili to stvar, ali vse te živinske zavarovalnice se niso financielno obnesle, in brezdvomno se bo pri nas tudi pokazal tak efekt, če ustanovimo po isti šabloni deželno živinsko zavarovalnico. Kajti predpogoj je za take živinske zavarovalnice, da se ima nekake ljudi pred seboi, ki so res polni idealov, in ne nevedno ljudstvo, s katerim se mora v resnici računati, kaiti silno težko je, da se izloči popolnoma osebna krivda posameznega zavarovanca, in če se to izločiti ne da, če ni mogoča tako stroga kontrola, potem je ob sebi umevno, da se zavarovalnica, ki je samaposebi dobra, lahko zlorabi. Vprašanje deželne zavarovalnice za živino se je v tej zbornici že mnogokrat obravnavalo. Že pred 10 leti se je govorilo o tej zavarovalnici, ali vsikdar so se pojavili razni pomisleki, ki so povzročili to, da še do danes ni prišla v deželi taka zavarovalnica v življenje. Deželni odbor se je pečal tudi že s tem vprašanjem in ima menda zbranega precej gradiva in na podlagi tistega gradiva bo mogoče morda priti s primernim predlogom pred visoko zbornico, ampak potrebno je, visoka zbornica, da se ta stvar smatra bolj s tega stališča, če se hoče doseči kak pozitiven uspeh, da se morajo narediti čisto majhna okrožja, dalje je neobhodno potrebno, da se ima v dotičnem okrožju živinozdravnika - strokovnjaka, ki se hoče posvetiti tej nalogi, da nadzoruje, oziroma da ima točno v evidenci vse živali, katere se zavarujejo. Moja misel bi bila ta, da bi se to vprašanje dalo izpeljati, toda le na ta način, da se, kakor že nekolikokrat poudarjeno, napravijo nekake združitve po zgledu drugih dežel, takozvani »Kontrollvereini«. Če se to napravi, če vodi tako društvo kak strokovnjak, kateri razume to stvar in kateri poleg živinozdravništva dobro ume tudi kmetijstvo, da more potem pohajati od enega hleva do drugega in pozna individuum v hlevih v dotičnem okraju, potem je mogoče, da je dana tista kontrola, ki je vsekako potrebna, če se hoče kaj koristnega doseči. Če se to ne stori, potem je izključen kak pozitiven uspeh, zlasti če se zavarovalnica za celo deželo napravi, potem lahko vnaprej rečem, da bo brez dvoma prišlo do tega, da bo dotična zavarovalnica pasivna in da bo treba globoko poseči v žep deželnega zaklada, da se pokrije dotični deficit. Jaz bi mislil, da bi bilo umestno, ako bi se tudi na to okoliščino takrat pri deželnem odboru oziralo, kadar se bo sondiral razni nabrani material, in da se potem s takim primernim predlogom pride pred zbornico. Usojam si torej v imenu kmetijskega odseka predlagati:

»Visoki deželni zbor skleni:

Z ozirom na dejstvo, da se deželni odbor že peča z vprašanjem ustanovitve deželne živinske zavarovalnice ter ima tozadevno gradivo zbrano, se predlog poslanca Ribnikarja in tovarišev izroči deželnemu odboru z naročilom, da v prvem prihodnjem zasedanju stavi deželnemu zboru primerne nasvete in eventualno zakonske predloge.«

Deželni glavar:

K besedi je oglašen gospod poslanec Perhavec.

Poslanec Perhavec.

Visoka zbornica! Oglašam se k besedi zaraditega, ker se že nekoliko let sem pečam z ustanovitvijo ne deželne, ampak male zavarovalnice za govejo živino. Zavarovanje goveje živine je sedaj, zlasti v časih, ko je živina precej v ceni poskočila in ko malega kmeta in tega, ki ima par živine, pogin živali hudo zadene, jako potrebna. Glede deželne zavarovalnice sem jaz mnenja, da bi se ne obnesla, ker bi bila v zvezi s prevelikimi stroški, ker bi bil aparat zelo drag. Dežela bi morala imeti tukaj veliko osobja in potem precej nadzorovalnih organov po deželi, kar bi hudo podražilo vso

stvar. Poleg tega bi pa tudi dotičniki, če bi se dala stvar občinam ali kakim odborom po deželi v roke, na račun dežele grešili, vsak bi mislil: Dežela ima denar, naj plača dežela, in v tem pogledu bi se tudi vsa stvar precej podražila. In še nekaj je, kar imam opomniti. Pri navadnih zavarovalnicah stoji v pravilih, da se kužna bolezen po poginu ne izplača, medtem ko bi, ako bi dežela imela zavarovalnico v rokah, ljudje, ko že sedaj tako nadlegujejo deželno blagajnico, v takih slučajih to podvojeno storili. Jaz sem tega mnenja, da bi bilo veliko boljše, ako bi se po deželi ustanavljale krajevne zavarovalnice. Take zavarovalnice bi se lahko ustanovile za vsako občino, ki ima zadostno živinorejcev in zadostno množino živine; če pa nima ena občina zadosti, naj bi se pa dve ali tri združile in potem ustanovile skupaj zavarovalnico za govejo živino. Kmetijska družba kranjska je sestavila in založila pravila za ustanovitev takih zavarovalnic in po tem vzorcu se jih je v Vipavski dolini ustanovilo že pet občin, namreč Šturije, Vrhpolje, Vrabče, Št. Vid in Vipava. Manjka jih še 5, in kadar si jih ustanovi še teh pet, se bo ustanovila v Vipavi centrala ali nekaka pozavarovalnica, ki bo v slučajih potrebe priskočila na pomoč posameznim občinam, oziroma zavarovalnicam v posameznih občinah. Brez take centrale, kakor dosedanje skušnje kažejo, ni mogoče izhajati, če se hoče ustanavljati zavarovalnice, kakor pri nas, kjer smo napravili le 1% zavarovalnine. Po Goriškem so ustanovili tudi precej takih zavarovalnic, pri katerih so pa morali plačevati po 1½—2%, in še se niso obnesle. Zadnji čas je na Goriškem priskočila na pomoč dežela, katera je ustanovila pozavarovalnico, ki potem posameznim občinam ob katastrofah pride na pomoč. Torej take pozavarovalnice bi imele namen, da bi prvič dobivale polovico dohodkov brez malih prispevkov, vpisnine in pristojbine, drugič pa bi v slučajih poginjenja živine plačevale polovico stroškov. Uprava pri takih malih zavarovalnicah je preprosta in ne stane skoraj nič, ker vsak dela zastonj, in le dvakrat v letu, pred novim letom in začetkom julija, ko se živali precenjujejo, dobita dva izvedenca, cenilca male odškodnine, neznatno množino kronic. V takih malih zavarovalnicah se tudi lažje nadzoruje, ker ljudje v občinah poznajo vsakega posameznega živinorejca in eden drugega. Torej so tam prevare in sleparije izključene, kar bi bilo pri deželni zavarovalnici, če bi ne bilo posebno preskrbljeno, nemogoče. Tukaj se tudi, kar se tiče živinorejcev, bolj natanko sprevidi, če ga je sploh za sprejeti. Ne sprejmejo se n. pr. taki živinorejci, ki imajo slabe, nezračne hleve, potem ki s pretepanjem preveč trpinčijo živino, ki imajo mršavo živino in bi radi imeli še enkrat toliko živine, kakor pa imajo krme. Torej takih živinorejcev se ne sprejme in te živinorejce najbolj poznajo domačini, sosedje. Vse take reči se pri malih zavarovalnicah takoj opazijo, kar bi pa pri deželni zavarovalnici ne bilo mogoče. Zavarovalnina bi pa morala pri deželni zavarovalnici precej višja biti. Pri deželni zavarovalnici se je nameravalo, da bi se vpeljalo prisilno zavarovanje, kar pa ne bi bilo prav, ker tukaj bi bili veliki posestniki precej prizadeti, kajti če ima en posestnik nad 15 glav živine, se mu te živine ne izplača več zavarovati, to pa zato ne, ker vsled tistih premij, ki jih plačuje, ima vsako leto več škode, kakor če mu ena mala žival pogine, če pa ima srečo in skrb za živino, mu živina ne pogine in potem je tak živinorejec, če je prisiljen zavarovati se pri deželni zavarovalnici, preveč oškodovan. Drugače je pri malem posestniku, ker tega pogin živali hudo zadene. Jaz bi torej stavil sledečo resolucijo:

»Deželni zbor skleni:

Deželnemu odboru se naroča, da pospešuje z denarnimi sredstvi ustanovitev krajevnih zavarovalnic in okrajnih zavarovalnic ter stavi za leto 1914 primerno vsoto v proračun.«

Deželni glavar:

Predlog stoji v debati. Želi še kdo besede? (Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ako ne, je debata zaključena in ima gospod poročevalec besedo.

Poročevalec Lenarčič:

Priporočam tudi predlog gospoda poslanca Perhavca visoki zbornici v sprejem.

Deželni glavar:

Gospod poročevalec se pridružuje predlogu gospoda poslanca Perhavca.

Prosim torej gospode, ki se strinjajo s predlogom odsekovim in obenem z dodatnim predlogom gospoda poslanca Perhavca, da izvolijo obsedeti!

(Zgodi se. — Geschieht.)

Sprejeto in s tem je rešena ta točka dnevnega reda.

Na vrsto pride točka:

8. b) Poročilo kmetijskega odseka o nujnem predlogu poslanca I. Pibra in tovarišev radi nezadostnega ograjenja železniških prog ob skupnih pašnikih (št. LXVII.)

Prosim gospoda poročevalca!

Poročevalec Piber:

Sklicuje se na svoja izvajanja, oziroma utemeljitev, ki sem jo podal svoje dni v tej

zadevi samo v imenu kmetijskega odseka predlagam:

»Visoki deželni zbor skleni:

Železniško ministrstvo se pozivlja, naj odredi, da se železnična proga, kjerkoli vodi železnica skozi skupne pašnike, oziroma, kjer kmetovalci izvršujejo skupno pašo, ogradi z mrežastimi ograjami.«

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati. Gospodje, ki pritrjujete temu predlogu, izvolite vstati!

(Zgodi se — Geschieht.)

Sprejeto.

Na vrsto pride sedaj točka:

8. c) Poročilo kmetijskega odseka o načrtu zakona glede dopolnitve določil o provokaciji v kranjskih agrarskih zadevah (k prilogi 110.)

Prosim gospoda poročevalca!

Poročevalec Piber:

Bom prav kratek. Gospodje, mi vemo, da je pri vseh skupnostih glavni namen dobro gospodarstvo, in res, dobro mora biti gospodarstvo, da so posamezni člani kakega skupnega zemljišča deležni vseh svojih pravic, kakor jim gredo — ne več, ne manj. Velikokrat pa kolidirajo skupne koristi s koristmi posameznikov in potem nekateri kritizirajo, posebno če je dobiček velik, ter se branijo vsakemu izboljšanju. Deželni odbor in dežela kot taka pa mora imeti interese na dobrem gospodarstvu v deželi, nacionalno gospodarstvo mora biti kolikor mogoče na višku, in zato je potrebno, da ima deželni odbor ingerenco tam, kjer bi se posamezniki branili skupnost izboljšati. Ta namen ima ta zakon, ki je dosedaj bil nepopolen. Vidite gospodje, velikokrat se najdejo v kaki občini ljudje, ki imajo kak skupen pašnik ali skupno last, pa nimajo razuma, da bi se dali pregovoriti k izboljšanju dotičnega sveta in nočejo provocirati melioraciie. Zato pa je treba, da ima deželni odbor to pravico, da, ne oziraje se na to, ali so ljudje zadovoljni ali ne, ali je zadostno število, t. j. ena tretjina ljudi zadovoljna, če vidi, da gospodarske koristi to zahtevajo, sam provzroči ali provocira izboljšanja, deljenja ali sploh vsako agrarsko operacijo.

V tiskanem zakonskem načrtu, kakor ga imate pred seboj, se pa nahaja več napak, katere treba popraviti in katere bom v svojem predlogu vse navedel.

Po teh opazkah priporočam predlog kmetijskega odseka, ki se glasi:

»Visoki deželni zbor skleni:

1. Priloženi načrt zakona se sprejme z naslednjimi izpremembami:

a) V naslovu zakonskega načrta se črtajo besede: »§ 50. zakona z dne 26. oktobra 1887, dež. zak. št. 2 ex 1888« in namesto teh ustavite besedi: »deželni zakon«: v nemškem besedilu se izpuste besede: »der § 50 des Gesetzes vom 26. Oktober 1887, L. G. Bl. Nr. 2 ex 1888, betreffend« in namesto teh vrinejo besede: »das Landesgesetz über«; med besedi »bezüglichen Benützungs« — se pa ustavi beseda: »gemeinschaftlichen«.

b) V členu I. se črta beseda »sedanjem« in vrine med besedi »besedilu razveljavljen« sledeče besede: »določenem po § 2. zakona z dne 3. septembra 1894, dež. zak. št. 27«; v nemškem besedilu se nadomesti beseda »bisherigen« z besedami: »Durch § 2 des Gesetzes vom 3. September 1894, L. G. Bl. Nr. 27, bestimmten«.

c) Zadnja dva odstavka § 50. se imata glasiti tako-le:

»Povzročitev od županije se mora opirati na sklep občinskega zastopa, katerega je potrdil deželni odbor.

Povzročitev sme vložiti v vseh zgoraj označenih slučajih uradoma tudi deželni odbor sam.«

»Die Provokation von Seite der Ortsgemeinde hat auf einem vom Landesausschusse bestätigten Beschlusse der Gemeindevertretung zu beruhen.

Die Provokation kann in allen oben bezeichneten Fällen auch vom Landesausschusse selbst von Amts wegen eingebracht werden.«

2. Deželnemu odboru se naroča, da izposluje temu zakonskemu načrtu Najvišje potrjenje.«

Deželni glavar:

Otvarjam debato. Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, je debata zaključena in bomo glasovali.

Gospodje, ki pritrjujejo zakonskemu načrtu po predlogu odseka in obenem 2. točki odsekovega predloga, izvolijo obsedeti!

(Zgodi se. — Geschieht.)

Sprejeto in s tem je ta stvar rešena.

Prehajamo sedaj k nadaljni točki dnevnega reda, to je:

č) o samostalnem predlogu poslancev Lavrenčiča, dr. Kreka in tovarišev glede živinozdravnika v kamniškem političnem okraju (št. L.)

Prosim gospoda poročevalca!

Poročevalec Lavrenčič:

Visoka zbornica! Poročati mi je o samostalnem predlogu mojem, dr. Kreka in tovarišev. Živinoreja v kamniškem okraju, kjer je 16 ha planinskih pašnikov, se je v zadnjih letih silno razvila. Po zadnjem štetju od leta 1910. je v okraju 20.021 glav goveje živine, 4024 ovac in 15.024 prašičev. Vpeljala se je že po veliki večini enotna, čistokrvna pincgavska pasma. V prašičereji pa se je uvedla domača pasma osobito po prašičerejski družbi na Hribu in Lukovici, ki goji vsako leto 40—50 plemenskih svinj. Zadruga je popravila, oziroma nanovo zgradila nad 250 živinskih hlevov in celo vrsto gnojničnih jam. Duša vsemu gibanju je živinorejska zadruga za kamniški okraj, kjer je danes okrog 20 živinorejskih zadrug. Ta živinorejska zadruga kamniška tudi intenzivno za izboljšanje travnikov deluje, nabavljajo se zadružni pašniki, sploh vse kaže, da je nada opravičena, da se živinoreja še bolj povzdigne. Jasno je torej, da je ustanovitev mesta živinozdravnika v kamniškem okraju potrebna. Delokrog živinozdravnika poleg živinozdravniške prakse bi bilo poučevanje na raznih tečajih po županijah in pouk na gospodinjski šoli v Repnjah. Živinozdravnikov sedež naj bi bil v Komendi, kamor naj bi se v njegov delokrog privzele sosednje občine kranjskega okraja. Zato predlagam v imenu kmetijskega odseka:

»Visoki deželni zbor skleni:

Deželnemu odboru se naroča, da vse potrebno pripravi za ustanovitev mesta deželnega živinozdravnika v Komendi za kamniški sodni okraj in za sosednji del kranjskega sodnega okraja.«

Landeshauptmann-Stellvertreter Freiherr von Liechtenberg

(prevzame predsedstvo — den Vorsitz übernehmend):

Wünscht jemand das Wort?

(Nihče se ne oglasi — Niemand meldet sich.)

Wenn nicht, bitte ich die Herren, die dem Antrage zustimmen, sitzen zu bleiben.

(Zgodi se — Geschieht.)

Angenommen.

Wir kommen nun zu Punkt:

8. d) Poročilo kmetijskega odseka o samostalnem predlogu poslanca Hladnika in tovarišev glede osuševanja travnikov ob Bistrici in Mirni v občini Št. Rupert (št. XLIII.)

Poročevalec Povše:

Visoki zbor! Gospod poslanec Hladnik je predlagal po svojem samostalnem predlogu, da bi se osušili travniki ob spodnjem toku Bistrice in ob Bistrici v šentruperški občini. Kakor znano visoki zbornici, se je potok Mirna uravnal in sedaj se vršijo osuševalna dela ob Mirni. Ob gorenjem toku so se z uspehom že izvršila in opravičena je torej zahteva, da se osuše sedaj še travniki ob spodnjem delu Mirne in Bistrice. Zato je kmetijski odsek tvaževal ta predlog in mi naročil nasvetovati v njega imenu:

»Visoki deželni zbor skleni:

Deželnemu odboru se naroča, da ukaže izdelati čimpreje podrobne načrte za osuševanje travnikov v spodnjem teku Mirne, da se tako že pričeto in delno že izvršeno osuševanje močvirnih travnikov ob Mirni in Bistrici nadaljuje in dovrši.«

Landeshauptmann-Stellvertreter Freiherr von Liechtenberg.

Wünscht jemand zu diesem Antrage das Wort?

(Nihče se ne oglasi — Niemand meldet sich.)

Nachdem dies nicht der Fall ist, bitte ich die Herren, die damit einverstanden sind, sitzen zu bleiben.

(Zgodi se — Geschieht.)

Angenommen.

Wir kommen nun zu Punkt:

e) o samostalnem predlogu poslancev Povšeta, Vehovca in tovarišev v zadevi pokončevanja kmetijstvu škodljivih mrčesov (št. XXXIX. in XL.)

Poročevalec Povše:

Visoka zbornica! Povod temu predlogu je bilo, da se je letos v naši deželi kranjski neizmerno veliko število črvov razvilo, tako da so v celih pokrajinah, osobito v žužemberškem in višnjegorskem in pa brdskem in kamniškem okraju travniki bili tako izpodjedeni, da nobena košnja ni bila mogoča. Kdor je opazoval kopanje krompirja, je videl skoraj več črvov, kakor krompirja. Kdor to opazuje kot ekonom, bo pa tudi priznal nevarnost, da bo prihodnje leto veliko hroščevo leto. Razumen gospodar ve, da temu treba v okom priti in bo z vsemi močmi skušal tega škodljivca zatirati. Ker bo leta 1915. kebrovo leto, je kmetijski odsek sklenil predlagati:

»Visoki deželni zbor skleni:

Deželnemu odboru se naroča, da v prihodnjem proračunu postavi primeren kredit v svrho pokončevanja kmetijstvu škodljivih mrčesov.

S tem je rešen tudi samostalni predlog poslanca Zabreta, deželni zbor št. XXXIX, zadevajoč pokončevanje polžev.«

Pristavljam, da je bil deželni odbor tudi že za leto 1913 postavil v proračun znesek

12.000 K v take namene nasproti prejšnjim 2000 K. Deželni odbor pa še s tem zneskom ni more izhajati, ker je imel velike izdatke za premije za pokončane gade in kače. Opravičeno je torej, da se vsaj enaka vsota vstavi v proračun za leto 1914, da bo deželni odbor v stanu omogočiti županstvom v vseh občinah, da vrše svojo dolžnost in zadoste potrebi kmetijstva glede pokončevanja škodljivih mrčesov.

Landeshauptmann-Stellvertreter Freiherr von Liechtenberg.

Wünscht jemand das Wort?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Wenn nicht, bitte ich die Herren, die dem Antrage des landwirtschaftlichen Ausschusses zustimmen, sitzen zu bleiben.

(Zgodi se. — Geschieht.)

Angenommen.

Wir kommen nun zu Punkt:

f) o samostalnem predlogu poslancev Dularja, Hladnika in tovarišev za povzdigo sadjarstva (št. XLII.)

Poročevalec Lavrenčič:

Visoka zbornica! Sadjarstvo, ki je v naši deželi velikega pomena, se zadnji čas jako lepo razvija, bodisi potom Kmetijske družbe in kmetijskih podružnic, ali žalibog zmorejo pri nas le boljši posestniki, ne pa tudi manjši, troške za nakup drevesc, mnogi pa tudi nimajo potrebnega znanja, kako je drevesca zasajati in vzgajati. Imamo sicer sadjarskega strokovnjaka, ampak ta ne more biti povsod po deželi, in torej bi bilo dobro, da bi se mladeniči in možje na Grmski šoli usposobili za to, da bi potem doma in v sosednjih občinah ljudstvo poučevali v sadjarstvu. Seveda je, če se sadje prideluje, tudi treba skrbeti za razpečavanje naj si bo v konservah ali po eksportu in natura.

Dovoljujem si torej v imenu kmetijskega odseka predlagati:

»Visoki deželni zbor skleni:

1. Deželnemu odboru se naroča, da poskrbi vzgojo krajnih sadjarjev, ki naj pod nadzorstvom odbora kmetijske podružnice ali kake druge kmetijske organizacije poučujejo ljudstvo v sadjarstvu.

2. Dovoli naj se krajevnim sadjarjem, oziroma kmetijskim podružnicam ali drugim kmetijskim organizacijam v to primerna nagrada.

3. Poskrbi naj se za razpečavanje pridelanega sadja, bodisi v konservah, bodisi za eksport v naturi.«

Landeshauptmann-Stellvertreter Freiherr von Liechtenberg.

Zum Worte hat sich gemeldet der Herr Abgeordnete Dular.

Poslanec Dular:

Najtopleje pozdravljam predlog kmetijskega odseka. Ako opazujemo sadne vrtove n. pr. po Dolenjskem, bomo videli, da so to večinoma vrtovi brez dreves, le semtertja vidite kako staro, onemoglo drevesce. Zato bi prosil in toplo priporočal, naj se kar največ k temu pripomore, da bodo naši revnejši posestniki dobili brezplačno čimveč drevesc, ter stavljam dodatni predlog:

»Deželnemu odboru se naroča, da prouči, kako bi se tudi med revnejše posestnike razdelilo čim več sadnih drevesc.«

Landeshauptmann-Stellvertreter Freiherr von Liechtenberg.

Der Antrag steht in der Debatte.

Wünscht noch jemand das Wort?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Wenn nicht, so hat der Herr Berichterstatter das Wort.

Poročevalec Lavrenčič:

Pridružujem se temu dodatnemu predlogu.

Landeshauptmann-Stellvertreter Freiherr von Liechtenberg.

Wir schreiten zur Abstimmung und ich ersuche die Herren, die den Anträgen des Herrn Berichterstatters zustimmen, sitzen zu bleiben.

(Zgodi se. — Geschieht.)

Angenommen.

Ich bitte nun die Herren, die auch dem Antrage des Herrn Abgeordneten Dular zustimmen, sitzen zu bleiben.

(Zgodi se. — Geschieht.)

Ebenfalls angenommen.

Wir kommen nun zu Punkt:

8. g) Poročilo kmetijskega odseka o samostalnem predlogu poslancev Povše, Kobi in tovarišev, v zadevi namestitve živinozdravnika na Vrhniki (št. LXIX.)

Poročevalec Povše:

Visoka zbornica! Na Vrhniki je bil že od visokega deželnega zbora svojčas dovoljen živinozdravnik in je bilo mesto tudi že zasedeno. Vendar je dotični veterinar odšel, in ko je mesto zopet bilo razpisano, se nobeden zanje ni oglasil zaradi pomanjkanja veterinarjev, katerih še sedaj nimamo v zadostnem številu na razpolago. Posestniki vrhniškega okraja pa, ki so v prvi vrsti navezani na kmetijstvo, naročili so nam poslancem tega okraja, da zopet ponovimo prošnjo, da se za ta obširni okraj, ki ima jako razvito živinorejo, zopet namesti živino-

zdravnik. Kmetijski odsek je pritrdil mojemu in gospoda poslanca Kobija ter tovarišev samostalnemu predlogu in predlaga:

»Visoki deželni zbor skleni:

Deželnemu odboru se naroča službo živinozdravnika za okraj Vrhnika s sedežem na Vrhniki razpisati.«

Landeshauptmann-Stellvertreter Freiherr von Liechtenberg.

Zum Worte hat sich gemeldet der Herr Abgeordnete Kobi.

Poslanec Kobi:

Ker so pogoji za živinozdravnika na Vrhniki dani in si ga posestniki želijo, prosim, da se služba čimpreje razpiše.

Landeshauptmann-Stellvertreter Freiherr von Liechtenberg:

Wünscht noch jemand das Wort?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Nachdem dies nicht der Fall ist, bitte ich die Herren, die mit dem Antrage des Herrn Berichterstatters einverstanden sind, sitzen zu bleiben.

(Zgodi se. — Geschieht.)

Angenommen.

Wir kommen nun zu Punkt:

h) o samostalnem predlogu poslanca Hladnika in tovarišev glede uravnave potoka Bistrica pri Št. Rupertu (št. LVII.)

Berichterstatter Graf Barbo:

Hohes Haus! Der Feistritzbach bei St. Ruprecht in Unterkrain verursacht fast jedes Jahr bedeutenden Schaden nicht nur dadurch, daß er Felder und Wiesen überschwemmt, sondern auch im Orte St. Ruprecht selbst Schaden anrichtet. So war gerade vor acht Tagen eine derartige Überschwemmung, daß das Wasser in den Häusern von St. Ruprecht meterhoch gestanden ist. Es ist also dringend notwendig, daß man diesbezüglich Abhilfe schafft.

Ob eine Regulierung notwendig erscheinen wird, das ist noch fraglich. Vielleicht wird es möglich sein, durch einfache Uferschutzbauten, durch Dämme etc. dem verheerenden Element Einhalt zu tun. Sollte sich aber zeigen, daß dies nicht genügt, so wird es jedenfalls notwendig sein, einen Plan für die Regulierung auszufertigen.

Ich stelle daher namens des landwirtschaftlichen Ausschusses den Antrag:

»Der hohe Landtag wolle beschließen:

Der Landesausschuß wird beauftragt, Maßnahmen zur Verhütung der Überschwemmungen der Feistritz bei St. Ruprecht zu ergreifen, eventuell einen Regulierungsplan ausarbeiten zu lassen, hierüber dem Landtage Bericht zu erstatten und Antrag zu stellen.«

Landeshauptmann-Stellvertreter Freiherr von Liechtenberg:

Wünscht jemand zu diesem Antrage das Wort?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Nachdem dies nicht der Fall ist, bitte ich die Herren, die damit einverstanden sind, sich zu erheben.

(Zgodi se. — Geschieht.)

Angenommen.

Wir kommen nun zu Punkt:

9. Poročilo šolskega odseka o nujnem predlogu poslanca A. Ribnikarja radi javne slovenske ljudske šole v Kočevju. (Št. XLIX.

Poročevalec Jarc:

Visoka zbornica! Z ozirom na predlog gospoda poslanca Ribnikarja in tovarišev vam predlaga šolski odsek, da izvolite sledeče skleniti:

»Visoki deželni zbor skleni:

Deželnemu odboru se naroča, da stori vse primerne korake, da se otvoritev javne slovenske ljudske šole v kočevskem okraju kar mogoče pospeši.«

Potreba te šole je utemeljena, ker je v Kočevju nad 700 Slovencev. Prosim pa ekscelenco gospoda deželnega predsednika kot predsednika deželnega šolskega sveta, da vpliva na to, da se poizvedovanja o potrebi te šole izvrše brez pritiska na starše in da se vsa zadeva obravnava absolutno nepristransko. (Odobravanje na levi in v središču. — Beifall links und im Zentrum.) S tem bo tudi ugodeno intencijam deželnega zbora kranjskega.

Landeshauptmann-Stellvertreter Freiherr von Liechtenberg:

Zum Worte hat sich gemeldet der Herr Abgeordnete Galle.

Abgeordneter Galle:

Sehr geehrte Herren! Ich spreche mich gegen diesen Antrag aus, weil er nur geeignet ist, nationalen Hader zu stiften. (Poslanec — Abgeordneter Prof. Reisner: »O ne! Saj ni res!«)

Sollte dies eines Beweises bedürfen, so brauche ich nur darauf hinzuweisen, wer den Antrag eingebracht hat. (Ugovori v središču. — Widerspruch im Zentrum.)

Es ist auf der Hand liegend, daß dieser Dringlichkeitsantrag nicht in friedlicher Absicht eingebracht wurde. Es ist ja doch notorisch, daß der Landesschulrat in seiner heutigen Zusammensetzung eine ausgesprochen slovenische Mehrheit hat und daß dort den Slovenen gewiß kein Unrecht geschieht. Wenn daher unter solchen Verhältnissen der gegenständliche Dringlichkeitsantrag eingebracht wurde, so kann er nur den Zweck haben, einen Druck auf die Behörden auszuüben, bei den Erhebungen vom objektiven Wege abzugehen, weshalb wir begreiflicherweise gegen den Antrag stimmen werden.

Landeshauptmann-Stellvertreter Freiherr von Liechtenberg:

Der Herr Abgeordnete Reisner hat das Wort.

Poslanec Reisner:

Jaz se mislim čisto na kratko dotakniti besed gospoda predgovornika, da smo hoteli — kakor je to vsaj izzvenelo iz njegovih besed — s tem predlogom gospoda tovariša Ribnikarja morebiti kako nestvarno zadevo spraviti v zbornico. Meni se vidi, da je bilo to popolnoma nepotrebno in kot tovariš v klubu zavračam te besede gospoda poslanca Galleta popolnoma odločno. To je bil predlog gospoda tovariša Ribnikarja, predlog našega kluba in popolnoma zavračam, da bi se bilo z njim nameravalo kaj drugega, kakor tisto, kar po vsej pravici tudi Slovencem na Kočevskem gre.

Landeshauptmann-Stellvertreter Freiherr von Liechtenberg:

Wünscht noch jemand das Wort?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Wenn nicht, der Herr Berichterstatter?

Poročevalec Jar.:

Gospodje, jaz se čudim, da se je našel zastopnik ustavovernega veleposestva, ki krati s svojimi izvajanji delu kočevskih otrok, slovenskim otrokom, v Kočevju tisto pravico, ki jim je zajamčena ravno po ustavi (Živahno odobravanje na levi in v središču — Lebhafter Beifall links und im Zentrum.) Predlog je po mojem mnenju popolnoma resen, ne pomenja nobenega nacijonalnega izzivanja in nazadnje je vseeno, kdo ga je stavil. Protestirati pa moram proti temu, da bi se reklo, da misli deželni zbor, da misli njega večina le količkaj vplivati s svojim sklepom na kako pristransko privijanje postav od strani šolskih oblasti. Ravno zato, ker stoji za to stvarjo deželni zbor, bodo prisiljena dotična oblastva, da kljub postranskim namenom od protivnika, se ravnajo strogo po zakonu. To in nič več ne zahtevamo (Poslanec — Abgeordneter Reisner: »To je prav!«).

Gospod poslanec Galle je trdil, da je deželni šolski svet po svoji večini slovenski in da se v njem ne godi nobena krivica Slovencem. To je res, ampak krivica se pa godi Slovencem na Kočevskem, in zato prosim visoko zbornico, da sprejme predlog šolskega odseka.

Landeshauptmann-Stellvertreter Freiherr von Liechtenberg:

Ich bitte nun abzustimmen und ersuche die Herren, die dem Antrage des Schulausschusses zustimmen, sich zu erheben.

(Zgodi se. — Geschieht.)

Angenommen.

Deželni glavar

(prevzame predsedstvo — den Vorsitz übernehmend):

Nadaljnja točka dnevnega reda, ki pride sedaj na vrsto, je:

10. Poročilo upravnega odseka:

a) glede neopravičenega tarifa, s katerim je Radovlji a oškodovana, in izpremembe voznega reda (št. LXII.)

Prosim gospoda poročevalca!

Poročevalec Piber:

Gospod tovariš dr. Gregorič je pri utemeljevanju nujnosti svojega predloga utemeljil tudi že stvar samo in zato mislim, da mi je ni treba nadalje razlagati po tem utemeljevanju, temveč samo prosim, da se sprejme sledeči predlog upravnega odseka:

»Visoki deželni zbor skleni:

1. Da se neopravičeni tarifi za osebni promet na progi Trbiž—Ljubljana, s katerim je oškodovano mesto Radovljica, takoj popravi.

2. V interesu splošnega prometa se naj takoj izpremeni vozni red gorenjske železnice, da odhaja vlak iz Ljubljane proti Trbižu ob 6. uri zjutraj, kakor poleti, in se s tem doseže direktna zveza z železnico ob svetovni progi.

3. Brzovlak, ki se sedaj ustavi v Lescah, naj se ustavlja tudi v Radovljici, kot središču gospodarskega in političnega okraja.«

Deželni glavar:

Otvarjam debato.

Ali želi kdo gospodov besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, je debata zaključena in mi bomo glasovali.

Prosim tiste gospode, ki se strinjajo s predlogom gospoda poročevalca, da blagovolijo obsedeti!

(Zgodi se. — Geschieht.)

Predlog je sprejet.

S tem je ta točka dnevnega reda rešena in prehajamo k nadaljnji točki:

b) o nujnem predlogu deželnih poslancev dr. Karla Trillerja in tovarišev radi telefonske mizerije v stolnem mestu Ljubljani (št. LXV.)

Poročevalec Dermastia:

Visoka zbornica! Znano je, kake razmere vladajo pri nas z ozirom na telefon. Ne samo to, da nimamo niti zadosti številk v Ljubljani, da se je pri nas upeljal usus, da se trguje s posameznimi številkami, ker je ravno pomanjkanje, kar je proti vsem običajem, je tudi dejstvo, da so razmere na centrali sami tako nepopolne, da se vsled preobilega dela v centrali dostikrat le z veliko zamudo časa dobi pravo zvezo, velikokrat se preslušujejo govori itd., kratkomalo odveč bi bilo razkladati vse nedostatke in zaradi tega samo v imenu upravnega sveta predlagam:

»Visoki deželni zbor skleni:

C. kr. deželna vlada se pozivlja, da izposluje na pristojnih mestih takojšnjo preureditev telefonskega omrežja in razširjenje telefonske centrale v Ljubljani.«

Deželni glavar:

Otvarjam debato.

Ali želi kdo gospodov besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, je debata zaključena in mi bomo glasovali.

Prosim tiste gospode, ki se strinjajo s predlogom gospoda poročevalca, da blagovolijo obsedeti.

(Zgodi se. — Geschieht.)

Predlog je sprejet.

S tem je ta točka dnevnega reda rešena in prehajamo k nadaljnji točki:

c) o samostalnem predlogu poslanca Vehovca in tovarišev glede preskrbe vasi Smuka z vodo (št. LIII.)

Poročevalec Jaklič:

Tovariš Vehovec je stavil samostalni predlog glede vodne preskrbe za Smuka. Upravni odsek predlaga:

»Visoka zbornica skleni:

Deželnemu odboru se naroča, da se vse potrebno ukrene, da se vas Smuka preskrbi z vodo.«

Deželni glavar:

Debata je otvorjena, k besedi je oglašen gospod poslanec Vehovec.

Poslanec Vehovec:

Visoka zbornica! Mislili smo, da pride vas Smuka k vodovodu za Suho Krajino, toda tehniki so se izrazili, da je to nemogoče, ker ta vas previsoko leži. Ta vas šteje okoli 200 ljudi in je silno potrebno, da se tam napravi vodovod. Imajo en živ studenec, ki je oddaljen 800 metrov od vasi in ki bi popolnoma zadostoval. Zaradi tega prav toplo priporočam, da se kakor hitro mogoče tudi v tej vasi napravi vodovod. Ker sem pa že ravno pri tej zadevi, bi prav toplo prosil deželni odbor, da bi čimprej zgradil vodovod za Suho Krajino.

Gospodje, rečem, da ga ni morebiti na Kranjskem kraja, ki bi bil tako potreben vodovoda, kakor Suha Krajina. Za Suho Krajino se je sicer zadnja leta storilo že veliko dobrega in lepega, vendar pa vodovoda do sedaj še ni dobila, dasiravno, kakor rečeno, ni na Kranjskem kraja, ki bi ga bolj potreboval. Gospodje, o tem morem govoriti samo jaz, ki sam vidim, kaj ljudje trpijo vsled pomanjkanja vode. Pred dvema letoma, ko je bila taka velika suša, so ljudje po cele noči po 3 do 4 ure daleč nosili in vozili vodo, in še to, kar so pripeljali, so jim volički sproti spili. Vzemimo samo Hinje, Struge, Prevalje, te vasi so oddaljene približno 18 km od Dvora, Žvirše na primer so oddaljene 15 km od Zagradca in ti ljudje so morali tako daleč hoditi po vodo, ki so jo dobivali iz reke Krka.

Torej tukaj vidite, gospodje, kako potreben je vodovod za Suho Krajino. (Poslanec — Abgeordneter Gangl: »V Beli Krajini je isto!«) Ljudje nimajo drugega kakor vodnjake, toda ti vodnjaki so slabi in so ob suši kmalu prazni, tako da nimajo niti kapljice vode. Vsled pomanjkanja vode, oziroma vsled skrajno slabe vode se pojavljajo razne epidemične bolezni, kakor tifus itd. Vzemimo pa, da nastane kak požar. Takrat je naravnost za obupati. Jaz sem bil sam navzoč pri dveh požarih v Suhi Krajini, ko smo, ker ni bilo dobiti več niti kapljice vode, nosili kislo zelje in kislo repo na oddaljene hiše, da bi vsaj še tiste ohranili. Ne bom nadalje govoril, ker vem, da so gospodje o potrebi vodovoda za Suho Krajino sami popolnoma prepričani, ker so že soglasno sklenili, da se napravi vodovod za celo Suho Krajino. Prosim pa obenem, da dobi vodovod tudi vas Smuka in vas Korita pri Dobrničah, ki ima tudi živ studenec, ki ni niti 1 km oddaljen od

vasi in se bo tudi ta vodovod dal zgraditi s čisto malimi stroški. (Odobravanje na levi — Beifall links.)

Deželni glavar:

Želi še kdo besede:

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ne, torej bomo, ker tudi gospod poročevalec nima ničesar omeniti, glasovali in jaz prosim tisto gospodo, ki je za predlog upravnega odseka, da izvoli vstati.

(Zgodi se. — Geschieht.)

Sprejeto in s tem je rešena ta točka dnevnega reda. Na vrsto pride točka:

č) o nujnem predlogu poslanca dr. Trillerja in tovarišev v zadevi prezidave južnega kolodvora v Ljubljani (št. LXIV.)

Poročevalec Povše:

Visoki zbor! Gospodje ste slišali utemeljevati predlog gospoda poslanca dr. Trillerja. Opustil bom torej, da bi ponavljal utemeljevanje in po naročilu upravnega odseka samo predlagam:

»Visoki deželni zbor skleni:

C. kr. deželna vlada se pozivlje, da stori nemudoma pri c. kr. železniškem ministrstvu vse potrebne korake v svrho, da se brez odlašanja izvrši neodložna prezidava južnega kolodvora v Ljubljani v centralni kolodvor.«

Deželni glavar:

Otvarjam debato. K besedi se je oglasil gospod poslanec Jarc.

Poslanec Jarc:

Gospodje, projekt za razširjenje državnega kolodvora v Ljubljani je že zdavno narejen, svet za to je kupljen že pred 20 leti, in dotična njiva, ki je stala 80.000 K, je sedaj za 160 K vsako leto v najemu. Glede na to in na interpelacijo, ki jo je včeraj stavil gospod tovariš dr. Gregorič glede stanja magacinov, predlagam še sledečo resolucijo:

»C. kr. deželna vlada se pozivlje, naj posreduje pri c. kr. železniškem ministrstvu, da se takoj izvrši že izdelani projekt za preuredbo državnega kolodvora v Ljubljani, zlasti da se napravi pokrit peron in preurede popolnoma naprave za tovorni promet.«

Deželni glavar:

Resolucija stoji v debati.

Ali želi še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ne, gospod poročevalec?

Poročevalec Povše:

Podpiram resolucijo gospoda poslanca Jarca.

Deželni glavar:

Gospod poročevalec se pridružuje resoluciji gospoda poslanca Jarca in torej lahko skupno glasujemo o odsekovem predlogu in o resoluciji. Prosim tedaj tisto gospodo, ki se strinja z obema predlogoma, da izvoli obsedeti.

(Zgodi se. — Geschieht.)

Sprejeto in s tem je rešena ta točka dnevnega reda.

Na vrsto pride nadaljnja točka, to je:

d) o nujnem predlogu poslanca E. Gangla in tovarišev o podržavljenju poštnega urada v Idriji (št. LXIII.)

Poročevalec Povše:

Tudi ta predlog se je že utemeljeval po gospodu predlagatelju Ganglu, visoka zbornica je to utemeljevanje slišala in upravni odsek je razloge uvaževal ter mi naročil predlagati:

»Visoki deželni zbor skleni:

C. kr. vlada se pozivlja, naj čimprej podržavi poštni in brzojavni urad v Idriji.«

Deželni glavar:

Otvarjam debato.

Ali želi kdo gospodov besede?

(Nihče se ne oglasi — Niemand meldet sich.)

Ker ne, je debata zaključena in mi bomo glasovali.

Prosim tiste gospode, ki se strinjate s predlogom gospoda poročevalca, da blagovolite obsedeti!

(Zgodi se — Geschieht.)

Predlog je sprejet.

S tem je ta točka dnevnega reda rešena in prehajamo k nadaljni točki:

e) o samostalnem predlogu poslanca A. Ribnikarja in tovarišev glede na pomaknitev deželnega stolnega mesta Ljubljane v prvi razred aktivitetnih doklad državnih uradnikov. (Št. LV.)

Poročevalec Dermastia:

Visoka zbornica! Znano je, da naše stolno mesto Ljubljana z ozirom na število prebivalstva ne odgovarja zahtevam, katere stavlja zakon z dne 19. februarja 1907, pač pa odgovarja vsem onim nadaljnjim okoliščinam, pod katerimi ima vlada pravico preko teh določil pomakniti posamezne kraje v višje stopinje, kakor je v shemi določeno. Ker se to dogaja večkrat in ravno sedaj zopet, da se je pomaknilo več kot 70 krajev v višje razrede aktivitetnih

doklad, pri tem pa prezrla Ljubljana, ki je kot središče kranjske dežele in glede na tukajšnjo draginjo gotovo tudi vredna, da se pomakne v prvi razred aktivitetnih doklad, zato je upravni odsek na samostojni predlog gospoda poslanca Ribnikarja sklenil predlagati visoki zbornici:

»Visoki deželni zbor skleni:

C. kr. vlada se pozivlja, da izposluje pri centralni vladi uvrstitev deželnega stolnega mesta Ljubljane med mesta z aktivitetnimi dokladami I. razreda državnih uradnikov.«

Deželni glavar:

Otvarjam debato.

Ali želi kdo gospodov besede?

(Nihče se ne oglasi — Niemand meldet sich.)

Ker ne, je debata zaključena in mi bomo glasovali.

Prosim tiste gospode, ki se strinjate s predlogom poročevalca, da blagovolite obsedeti!

(Zgodi se — Geschieht.)

Predlog je sprejet.

S tem je ta točka dnevnega reda rešena in prehajamo k nadaljnji točki:

f) o nujnem predlogu poslancev Povšeta, dr. Lampeta in tovarišev v zadevi onesnaženja Save po tovarnah in premogovnikih (št. LXVIII.)

Poročevalec Povše:

Visoka zbornica mi je včeraj dovolila utemeljevati nujnost tega predloga, zato mislim, da se smem samo sklicevati na to utemeljevanje včerajšnje in predlagati:

»Visoki deželni zbor skleni:

Deželnemu odboru se naroča, da se obrne na c. kr. vlado z nujno prošnjo, da takoj vse odredi, kar je potrebno, da se onesnaženje Save v bodoče prepreči in prebivalstvu osobito kmetijstvu zagotovi obramba njihovega neopoviranega gospodarstva.«

Deželni glavar:

Otvarjam debato.

Ali želi kdo gospodov besede?

(Nihče se ne oglasi — Niemand meldet sich.)

Ker ne, je debata zaključena in mi bomo glasovali.

Prosim tiste gospode, ki se strinjate s predlogom gospoda poročevalca, da blagovolite obsedeti!

(Zgodi se — Geschieht.)

Predlog je sprejet.

S tem je ta točka dnevnega reda rešena in prehajamo k nadaljnji točki:

g) o samostalnem predlogu poslanca Vehovca in tovarišev glede oskrbe vasi Korita z vodo (št. LVIII.)

Poročevalec Jaklič:

V imenu upravnega odseka predlagam:

»Visoki deželni zbor skleni:

Deželnemu odboru se naroča, da vse potrebno ukrene, da se vas Korita v občini Dobrniče preskrbi z vodo.«

Deželni glavar:

K besedi se je oglasil gospod poslanec Vehovec.

Poslanec Vehovec:

Ker sem ravno sedaj izvedel, da so vsi načrti že izdelani, bi samo prosil, da se vsa stvar kakor hitro mogoče izvrši.

Deželni glavar:

Ali želi še kdo gospodov besede?

(Nihče se ne oglasi — Niemand meldet sich.)

Ker ne, je debata zaključena in mi bomo glasovali.

Prosim tiste gospode, ki se strinjate s predlogom gospoda poročevalca, da blagovolite vstati!

(Zgodi se — Geschieht.)

Predlog je sprejet.

S tem je ta točka dnevnega reda rešena in prehajamo k nadaljnji točki:

h) o nujnem predlogu poslancev dr. Novaka, dr. Tavčarja in tovarišev radi odškodnine delničarjev Dolenjskih železnic (dež. zbor. št. LXVI.)

Poročevalec Košak:

Visoka zbornica! V imenu upravnega odseka čast mi je poročati o nujnem predlogu gospodov poslancev dr. Novaka, dr. Tavčarja in tovarišev radi odškodnine delničarjem Dolenjskih železnic, in sicer predlagajo:

»a) C. kr. vlada na Dunaju se pozivlje, da popravi imejiteljem zasebnih delnic Dolenjskih železnic storjeno krivico s tem, da naknadno izplača istim odškodnino;

b) deželnemu odboru se najodločneje naroča, naj ukrene, česar potreba, da se ugodi zahtevi, izraženi pod točko a) tega predloga.«

Upravni odsek se je o tej stvari posvetoval in je sklenil predlagati:

»Visoki deželni zbor skleni:

C. kr. železniško ministrstvo se pozivlja, da zasigura zasebnim delničarjem Dolenjskih železnic primerno odškodnino tedaj, ko se pokaže aktivnost Dolenjskih železnic.«

Deželni glavar:

Otvarjam debato. K besedi sta doslej oglašena gospoda poslanca Jarc — pro, in gospod poslanec dr. Tavčar — pro ali contra?

Poslanec dr. Tavčar:

Contra!

Deželni glavar:

Torej pride kot govornik contra najprej do besede gospod poslanec dr. Tavčar. Prosim:

Poslanec dr. Tavčar:

Visoka zbornica! Meni se vidi, častita gospoda, da je stavljeni predlog brez vsake cene in brez vsakega jedra. Predlaga se, naj se železniško ministrstvo pozove, da plača delničarjem Dolenjskih železnic primerno odškodnino v slučaju, če postanejo dolenjske železnice aktivne. To je absolutno nemogoče v današnjem položaju. Zadnja splošna skupščina delničarjev Dolenjskih železnic je stvar v tej luči pokazala, da je upoštevati dohodek železnic, ki je identičen s tisto najemščino, ki jo plača država za to, da ima železnice v najemu, in ta najemnina se popolnoma krije z izdatki za amortizacijo in obrestovanje prijoritet plus neko odškodnino upravnim svetnikom, kadar prihajajo na Dunaj k sejam. Torej gospodje, če računamo, da bo železnica tekom vseh 75 let imela toliko izdatkov kakor dohodkov, morate priznati, da današnji predlog prav za prav samo toliko pomeni, da se delničarjem nekoliko peska v oči vrže, drugega pa nič. Zato predlagam, da odpadejo v predlogu besede: »tedaj, ko se pokaže aktivnost Dolenjskih železnic.«

Deželni glavar:

Do besede pride sedaj govornik »pro«, gospod poslanec Jarc.

Poslanec Jarc:

Visoka zbornica! O stvari, ki jo je sprožil gospod poslanec dr. Novak, se je v javnosti mnogo govorilo in še več pisalo. Po mojem mnenju je treba, da stvar popolnoma mirno in objektivno razmotrivamo. Zato oprostite, če Vas nekaj trenutkov zadržujem.

Gospodje, kličem Vam v spomin, da se je ustanovila akcijska družba Dolenjskih železnic leta 1891. na podlagi 90letne koncesije. Denarna sredstva so se pridobila z glavinskimi delnicami, od katerih je prevzela 5,000.000 K država, 1,200.000 K pa interesenti, med temi poleg Trboveljske premogarske družbe, kneza Auersperga in Kranjske hranilnice itd. tudi mestna občina ljubljanska. Nekaj malega pride še na posamezne manjše občine in privatnike. Ostala potrebščina se je pokrila s prijoritetnim posojilom, tako da je to prišlo na 1,200.000 K, katera vsota se je l. 1909. pomnožila za 2,000.000 kron, in vse te prijoritetne delnice uživajo 4% deželno garancijo. V javnosti se večkrat govori, kakor da bi Dolenjske železnice sijajno izhajale in bile popolnoma aktivne. Gospodje, oglejmo si financijelni položaj. Do leta 1899. so imele Dolenjske železnice neprestano izgube, približno skupaj 450.000 K, od katere izgube se je iz deželnega garancijskega zaklada pokrilo 380.000 K. Od leta 1899. do 1907. — to so bile vobče v Avstriji dobre letine — se je pokazal prebitek. Ta prebitek se je pa od leta 1900. do 1904. porabil za povračilo prejšnjih doplačil iz deželnega garancijskega zaklada. Vsled tega dobite leta 1905. prvič dobiček ter so dividende znašale leta 1905. 3 K, 1906. leta 4 K in 1907. leta 3 K. Od leta 1907. naprej pa so Dolenjske železnice zopet izkazovale izgubo, ki se je v letih 1908. in 1909. pokrivala iz preostankov prejšnjih let. Ti preostanki so bili leta 1910. izčrpani in izguba tega leta v znesku 61.000 K se je pokrila iz specialno-rezervnega fonda. Leta 1911. je znašal deficit 78.000 K in ta deficit se je, ne da bi se bil uporabil deželni garancijski zaklad, prenesel na novi račun, kar je proti štatutu. S 1. januarjem 1912 se je ta izguba od strani države odpisala.

Gospodje, kaj je neposrednja posledica tega, kakor se je razkrilo, neugodnega finančnega položaja Dolenjskih železnic! Prva je ta, da so vse tiste investicije, ki so se v vsej dobi od upravnega sveta Dolenjskih železnic zahtevale, izključene. Zahtevala se je vpeljava hitrejše vožnje, čuvajnice itd. — iz vsega tega ni postalo nič. Leta 1908. se je proračunilo, da bi bila stala vpeljava 45kilometerske vožnje in čuvajnice približno 400.000 K. Toda železnica je šla mirno svojo počasno pot lokalne železnice naprej.

Treba pa je tudi takoj še na drugo vprašanje odgovoriti, koliko so namreč akcije Dolenjskih železnic, glavinske akcije vredne bile. Gospod poslanec dr. Novak je trdil, da se je izgubil kapital 1,200.000 K. Gospodje, kakor bom še pozneje izvajal, se vidi, da imajo akcionarji prav, če menijo, da je upanje minimalno, da bi oni še kdaj dobili nazaj celo vsoto, sedanjo vrednost akcij, 50 do 60 K. Vzemite v roko »Ljubljančanko« in berite kurzno listo. Tam so zaznamovane kot »Ware« s 60 K, to se pravi: Ponujajo se, ampak kupi jih nihče. Torej, gospodje, bi bilo popolnoma napačno, če so posamezni imetniki akcij ali občine vpoštevali te akcije s celo nominalno vrednostjo. Toda še ta vrednost je samo fiktivna. S 1. majem prihodnjega leta, ko izteče Belokranjska železnica kot lokalna železnica II. vrste, se bo ustanovila popolnoma druga situacija. Z otvoritvijo te železnice stoji promet na Kranjskem pred popolnoma novim problemom. Gre se za to, ali je mogoče ustvariti s 1. majem prihodnjega leta tako zvezo s Karlovcem in po letu 1917., ko izteče Dalmatinska železnica, s Splitom, da bo šel veliki svetovni promet skozi našo deželo in zlasti skozi Ljubljano. Ne prikrivam si dejstva, da je bila, ko je iztekla Turska že-

leznica, Ljubljana silno oškodovana. Velik del prometa je zavrnjen na Bohinjsko železnico in nekaka kompenzacija bi bila, če se posreči, nekaj prometa iz južne Nemčije in Dalmacije sem privabiti. Mi imamo vodne sile, ugoden klima in le naravno je, če pričakujemo, da se bo tujski promet pomnožil. Torej gre se za to, gospodje, da se takoj prihodnje leto ustvarijo predpogoji za veliko svetovno zvezo med Ljubljano in Karlovcem ter s Splitom. Dolenjske železnice stojé pred razpotjem. Ali naj ostane vse pri starem, tako da vozimo do Novega mesta 3 in pol ure, potem do Bubnarca s hitrostjo 60 km na uro in do Karlovca s 45 km. To bi pomenilo, da je nova proga že a priori ubita kot svetovna proga.

Drugo vprašanje je, ali naj družba sama izpelje investicije. Odkod naj dobi denar? Ali naj se izdajo nove glavinske delnice? Placirala se ne bo niti ena teh delnic, šlo bi se za spekulacijo, kakor pri vsaki akcijski družbi. Ne vem, ali so ljudje primerno o tem poučeni, kaj imajo pričakovati. Ali naj najame Dolenjska železnica, da izvrši vse potrebne investicije — in te bodo stale veliko več kakor 1 milijon — morda do 2,000.000 K — ali naj najame posojilo? Kakšen kurz se bo dobil in koliko bi pri sedanjih razmerah na denarnem trgu bilo pri kurzu izgube? Ali naj se izdajo prijoritetne obligacije pod garancijo dežele? V obeh slučajih bodo zapostavljeni dosedanji glavinski delničarji. Posojilo iz novih prijoritet se mora prej odplačati, kakor pridejo na vrsto glavinski delničarji. V obeh slučajih je njih položaj neugoden. Poleg tega ne vem, ali Vam je znano, da je železnica od leta 1912. naprej v davčni obveznosti in da bo imela plačevati 120.000 K davka na leto. Da bi torej železnica sama izvršila investicije, je izključeno.

Tretja pot je podržavljenje, ampak podržavljenje je danes izključeno. Dokler znaša kurz državnih papirjev 81 do 82, bi v teh razmerah izgubila država na samem kurzu 2,000.000 K. Torej danes niti en predlog ni stavljen v državnem zboru za podržavljenje. To je razlog, da je državna uprava vzela Dolenjske železnice v najem.

Država bo sedaj prisiljena napraviti na Dolenjskih železnicah velike investicije. Naročeni so novi stroji in novi, moderni vagoni, kar stane državo poldrug milijon kron. Vse je toliko ugotovljeno, da bodo s 1. majem 1914 vozili na Dolenjski železnici po 4 vlaki na dan gori in doli. Brzina je določena na 45 km, kar pa nikakor ne zadostuje, in zato bom pozneje stavil poseben dodatni predlog za zvišanje brzine na 60 km. Država bo pa morala napraviti še druge velike investicije, podaljšati mora novomeški vodovod in napraviti pregraje in nove čuvajnice. Vsi ti projekti so narejeni in znano je, da se vodovod v Novem mestu tudi res že predeluje.

Pokazal sem, gospodje, v velikih potezah, kake naloge čakajo državno železniško upravo, ko je sprejela Dolenjske železnice v najem. Kar se pa tiče predloga gospoda dr. Novaka, se mi zdi, da je v obliki, kakor je stavljen, pravzaprav neprimeren in da bi utegnil celi akciji, ki je započeta, celo škodovati. Zakaj? Ker bo celo to vprašanje aktuelno postalo v prvi vrsti šele pri podržavljenju Dolenjskih železnic in do tega bo enkrat prišlo, ker bo država enkrat gotovo jih hotela dobiti popolnoma v svojo roko, in za tem stremi ravno resolucija. Gospod poslanec dr. Tavčar ima pomislek, da se ne bo dala ugotoviti eventualna aktivnost železnice. Predlog ne govori o akcijah, ampak o aktivnosti železnice in tu se pa menda dajo kontrolirati računi, za koliko je aktivna ali pasivna. Če je železnica pasivna, niso imeli delničarji nič pričakovati, ali bi se bila železnica podržavila, ali če jo ima državna železnica v najemu. Resolucija pa ravno stremi za tem, da se omogoči deželnemu odboru, da za slučaj podržavljenja vsaj kako malo vsoto doseže za glavinske delnice.

Prosim torej, gospodje, da glasujete za resolucijo odsekovo, poleg tega pa z ozirom na veliki pomen Dolenjskih železnic za deželo Kranjsko sploh in posebej še za Ljubljano tudi še za resolucijo, ki jo jaz predlagam in ki se glasi:

»C. kr. deželna vlada se pozivlja, naj posreduje pri c. kr. železniškem ministrstvu, da se na železniški progi Ljubljana—Novo Mesto —Bubnjarci že s 1. majnikom 1914 zviša brzina vlakov na 60 km, vpeljejo brzovlaki in se vozni red preuredi tako, da bo vpošteval želje prebivalstva na progah Trebnje — Novo mesto in Novo mesto—Straža in v poletni sezoni posebej še potrebe kopališča Toplice.«

Deželni glavar:

K besedi se je oglasil še enkrat gospod poslanec dr. Tavčar.

Poslanec dr. Tavčar:

Visoka zbornica mi mora dopustiti, da na kratko odgovorim častitemu gospodu predgovorniku. Gospod predgovornik stoji na stališču, katero se da tako tolmačiti, da on nekako odobruje postopanje vlade v zadevi Dolenjskih železnic. Gospodje, jaz se ne bom o tem prepiral, ali je Dolenjska železnica aktivna ali ne, moram pa dati izraz svojemu občutku, da bi te železnice bile pravzaprav aktivne, če bi uprava državna ne bila tako nekontrolirano visoka ali draga (Poslanec — Abgeordneter Jarc: »Št. Janž jih je pokopal!«) — ne toliko, ampak uprava je draga ... (Poslanec — Abge-

ordneter Jarc: »Odkar je pod Trstom, ker ima tržaško ravnateljstvo manj železnic v rokah!«) Torej pustimo to, ampak po mojih mislih je vpoštevati sledeče: Niso med delničarji samo premožni, ampak tudi nekaj revnejšega ljudstva je vmes in po mojih mislih bi bila morala država, ko je stala pred okoliščino, da mora v svoje roke dobiti Dolenjske železnice, postopati v zmislu tistega dostojanstva, ki se s pojmom države samim združuje. Najslabši vtis napravlja, da je vlada nekako tako postopala, da je občinstvo moglo dobiti vtis, da se pri vsem tem ne gre za drugo, kakor da država brez vsake odškodnine v svoj žep dobi tistih 1,200.000 K, ki so jih plačali zasebni delničarji. Torej v tem pogledu moram grajati, da so pogodbo napravili za nazaj in prisilili upravni svet, da je sprejel sklep, da velja že od 1. januarja 1912, ker so dobro vedeli, da so se v tem letu faktično dohodki Dolenjskih železnic, ker se je dovažalo gradivo za zgradbo Belokrajinske proge, izdatno zvišali. Torej o kaki izgubi v letu 1912 ne more biti govora. (Poslanec — Abgeordneter Jarc: »Ni sile glede dobička! Sem se informiral!!«) Ja, če ste se pri dvornem svetniku Wernerju informirali ali pri kakem zastopniku ministrstva, je morda stvar drugače izpadla, ampak jaz Vas opozarjam, gospod profesor Jarc, le na eno okoliščino. Sedaj je Werner spiritus agens cele uprave Dolenjskih železnic. Ta dvorni svetnik Werner je, ko je vstopil v upravni svet Dolenjskih železnic — gospod grof Barbo je priča — zagnal velik hrup, kako napačno vlada dela, in naenkrat je nekje — mislim, da se gospod grof Barbo spominja na tisto klasično epizodo — iztaknil nekih 120.000 K, katere nam država dolguje. Tistih 120.000 K je pa naenkrat izginilo, da noben človek zanje ne ve, na njih mesto je pa stopila izguba 161.000 K itd. Torej po mojih mislih bi se bilo spodobilo za državo, da bi bila, ko je vedela, da dobi Dolenjske železnice v roke, na primeren in spodoben način odškodovala tiste občine — tudi Ljubljano štejem med nje —, ki ne izgubijo lahko stotisočakov.

No, jaz seveda ne delim stališča gospoda profesorja Jarca, da je ves denar izgubljen. Človek, ki ima svoje pravice, ničesar ne opusti, da teh pravic ne bi dosegel. Mestna občina ljubljanska se je podala v pravdo, kajti to ne gre, da bi se kar tako dala ekspropriirati kosa svojega premoženja in tožba ni tako brezupna in ravnotako tudi ne tožba pri upravnem sodišču zaradi skrajšanja koncesijske dobe, kar se mi tudi ne zdi pravilno za vlado, da je skrčila koncesijsko dobo za ravno tistih 15 let, o katerih je bilo določeno, da morajo dohodki služiti v pokritje zasebnih delnic. Torej tudi to ni bilo lepo, da se je zgodilo. Železniško ministrstvo je skrčilo koncesijsko dobo in tudi proti tej odločbi smo pri upravnem sodišču vložili pritožbo, ki je za enkrat rešena v tem zmislu, da naj ministrstvo da protiodgovor.

No, gospodje, pa naše stališče tudi ni tako, kakor gospod profesor Jarc slika stvar, glede železnice same in razmer, ki bodo sedaj nastale. Te razmere so za nas pomenljive le v toliko, da ne dajejo nikake garancije, da se bodo dali zvišati dohodki Dolenjske železnice, če se otvori Belokrajinska železnica in napravi najponižnejša zveza proti Dalmaciji in Bosni, Dolenjske železnice manj kakor doslej ne morejo nositi in kdo pride na dobro? Delničarji. — In kaj pravi koncesijska listina glede razmer, ki nastopijo sedaj? Koncesijska listina pravi: Dolenjske železnice so akcijska družba zase, in če pride kdaj država v položaj, da jih hoče porabiti za svoj promet, če pride država v kak položaj, da mora z Vami sklepati peažno pogodbo, da bo iz svojih linij spravila promet čez Vaše proge, pravi koncesijska listina: Vi morate to pripustiti proti primerni odškodnini, nikjer pa ni izrečeno stališče, kakoršno zastopa gospod profesor Jarc, da mora država na svoje stroške razširiti Dolenjsko železnico, da bo šel celi promet po njeni progi. (Poslanec — Abgeordneter Jarc: »Kaj pa, če vse pri starem ostane?«) Če ostane pri starem, pa je, kakoršno je, ampak promet bo nekoliko večji, ker promet mora vendar iti po Dolenjski železnici. Tisti štirje vlaki na dan vendar ne morejo iti drugod, kakor po Dolenjski železnici. Ampak kako pridejo delničarji do tega, da bi bili oškodovani zaradi investicij, ki so potrebne na Dolenjski železnici. O tistih investicijah ne more biti drugega govora, kakor tega: Če so investicije potrebne, jih mora država sama napraviti, in kolikor teko po njenih progah, ne dobi Dolenjska železnica nič, kolikor pa teko po progi Dolenjske železnice, ima pa ta dobiti primerno odškodnino. Torej o tistih dveh milijonih ne more biti nobene govorice, da bi zanje morali škodo trpeti delničarji, in zato jaz pravim, da se mi ta predlog upravnega odseka ne dopade. Gospodje, tukaj se gre za varstvo slabotnega proti močnemu. Slabotni so delničarji v Ljubljani, v Trebnjem itd. ali n. pr. v Hrastniku, kjer je eden enkrat toliko časa hodil po obresti od svojih 6000 K, da je končno res dobil tri goldinarje. (Veselost — Heiterkeit.) Tak je položaj: Mi smo poklicani braniti slabotnega proti močnejšemu in zategadelj jaz vztrajam pri tem, da naj se besede »tedaj, ko se pokaže aktivnost Dolenjskih železnic« izpuste, ker se bo drugače železniško ministrstvo in vsako drugo ministrstvo postavilo na stališče, da aktivna železnica ni, da znašajo stroški železnice ravno toliko, kakor dohodki najemarine.

Deželni glavar:

K besedi je dalje oglašen gospod poslanec Jaklič.

Poslanec Jaklič:

Visoka zbornica! Glede na to, da se pomnoži na Dolenjski železnici število vlakov in bo pri tem zagotovljena proga Grosuplje—Kočevje, si usojam staviti sledečo resolucijo:

»C. kr. železniško ministrstvo in c. kr. ravnateljstvo državnih železnic v Trstu se pozivljeta, da po otvoritvi prometa na belokranjski železnici in istočasni pomnožitvi posebnih vlakov na glavni progi Dolenjskih železnic pomnoži tudi število osebnih vlakov na progi Grosuplje — Kočevje, ki bodo imeli takojšnjo zvezo z vlaki, ki bodo odhajali s postaje Grosuplje v smeri proti Ljubljani, oziroma proti Novemu mestu.«

Deželni glavar:

Besedo ima sedaj gospod poslanec grof Barbo!

Abgeordneter Graf Barbo:

Hohes Haus! Ich greife in diese Debatte nur sehr ungerne ein und hätte es nicht getan, wenn sich nicht Herr Dr. Tavčar direkt an mich gewendet und mich als Zeugen berufen hätte und ich daher zu diesen seinen Worten Stellung nehmen muß.

Das Kapitel der Pachtung der Unterkrainer Bahnen durch den Staat ist ein trauriges. Es war die Alternative gegeben: entweder das Land schädigen, oder die Aktionäre schädigen.

Weshalb die Unterkrainer Bahnen in eine so unangenehme Lage gekommen sind, daß die Aktionäre durch die letzten Jahre keine Dividenden erhielten und die Gefahr, die Landesgarantie in Anspruch nehmen zu müssen, nahe gerückt ist — sie hätte eigentlich schon vor zwei Jahren in Anspruch genommen werden sollen, wenn nicht ein buchhalterischer »Schleifer« gemacht worden wäre — der Grund war ein Geburtsfehler und datiert aus der Zeit, als der Vertrag zwischen der Staatsverwaltung und den Unterkrainer Bahnen abgeschlossen wurde. Damals ist man, um die Unterkrainer Bahnen zu ermöglichen, in jeden Vertrag eingegangen, und dieser ist äußerst ungünstig für die Unterkrainer Bahnen. Nach diesem Vertrage sind die Kosten für die Zentralleitung und für den Zentralbahnhof verteilt worden auch auf die Unterkrainer Bahnen, und in dem Momente, als die Unterkrainer Bahnen zur Staatsbahndirektion in Triest gekommen sind, welche Direktion einen kleineren Umfang hat, in dem Momente ist es mit dem Erträgnisse herunter gegangen, — nicht mit den Einnahmen! Die Einnahmen sind stetig gestiegen, aber auch die Ausgaben sind kolossal gewachsen. (Poslanec — Abgeordneter Višnikar: »Willkürlich!«)

Das kann man nicht sagen! Die Staatsbahnverwaltung kann sich auf den Schein berufen und ist juridisch vollkommen im Rechte. Dagegen läßt sich nichts machen! Aber sie hätte eine größere Benevolenz zeigen, den Vertrag nicht wörtlich nehmen können; aber sie hat es anders genommen, hat keine Konnivenz gezeigt, sondern ist auf dem Scheine bestanden. Nun war also die Frage, was jetzt zu machen sei. Das Eisenbahnministerium und die Mitglieder des Verwaltungrates, welche die Verhandlungen geleitet haben, haben sich redlich bemüht, vom Finanzministerium mehr zu erreichen. Es wäre meiner Ansicht nach auch vollkommen gerechtfertigt, wenn die Konzessionsdauer nicht gekürzt worden wäre, sondern wenn es dabei geblieben wäre, daß sie bis 1984 besteht, und die letzten vierzehn Jahre die Erträgnisse für die Aktionäre verwendet werden würden. Meiner Meinung nach hätten die Aktionäre all' die Jahre keine Dividenden erhalten bis 1966, bis die Prioritätsaktien amortisiert worden wären, aber sie hätten immerhin die Hoffnung geschöpft, daß sie dann, nach 50 Jahren, an die Reihe kommen werden. Das wäre zwar eine schwache, aber immerhin eine Hoffnung gewesen. Diese Hoffnung ist ihnen nun mit einem Federstrich genommen worden! Das war sehr bitter für die Aktionäre, aber es war trotz aller Bemühungen nichts anderes zu erreichen.

Und nun war die Frage: Soll man riskieren, daß das Land geschädigt wird; soll man die Garantie des Landes in Anspruch nehmen? Und die wäre meiner Überzeugung nach sehr ausgiebig in Anspruch genommen worden, im Falle daß Investitionen gemacht worden wären. Angenommen, sie wären nicht gemacht worden, so hat ja doch der Staat die Mittel in der Hand, die Bahn dazu zu zwingen. (Poslanec — Abgeordneter Dr. Lampe: »Sehr richtig!« — Ugovori v središču — Widerspruch im Zentrum.)

Die Bahn muß für den Verkehr aufkommen, und wenn sie nicht aufkommt, wird sie dazu gezwungen. (Poslanec — Abgeordneter Dr. Lampe: »Ja! Ganz richtig!«)

Die Landesgarantie wäre also ganz bedeutend in Anspruch genommen worden. (Medklici v središču — Zwischenrufe im Zentrum.)

Ich kann mich ja auch irren, aber ich habe die volle Überzeugung, daß die Garantie des Landes sehr in Anspruch genommen worden wäre.

Und schließlich: die Aktionäre haben ja auch nichts verloren, — nur die Hoffnung, daß sie einmal etwas bekommen könnten. (Poslanec — Abgeordneter Dr. Lampe: »Res je!«)

Es ist ja sehr bitter für die Aktionäre, daß sie diese Hoffnung verloren haben, aber wenn

die Resolution des Ausschusses angenommen wrid, so ist vielleicht doch die Möglichkeit vorhanden, daß sich das Eisenbahnministerium erweichen läßt und die Aktionäre doch einmal eine Entschädigung bekommen werden.

Der Grund aber, weshalb ich mich zum Worte gemeldet habe, besteht darin, weil Herr Dr. Tavčar sich auf mich berufen und gesagt hat, Hofrat Werner sei einmal in den Verwaltungsrat gekommen und habe erklärt: »Da sind 120.000 K (Poslanec — Abgeordneter Dr. Tavčar: »Tako približno!«) — und die sind uns zu viel verrechnet worden!« Und dann verschwinden diese 120.000 K wieder, wie Herr Dr. Tavčar meint.

Es ist ganz richtig: bei den Verrechnungen ist nicht nur hart vorgegangen worden (Poslanec — Abgeordneter Dr. Tavčar: »Unreell!«), sondern es ist von der Betriebsdirektion in Triest auch nicht ganz richtig gerechnet worden. Es sind den Unterkrainer-Bahnen Ausgaben zugeschrieben worden, welche ihnen nicht zuzuschreiben waren und die Einnahmen, an welchen sie hätten partizipieren sollen, sind ihnen nicht zugeschrieben worden. (Klic v srediču — Ruf im Zentrum: »Torej ima dr. Tavčar prav!«)

Infolgedessen hat der Verwaltungsrat eine Revision veranlaßt; ein Revisor war wochenlang bei der Betriebsdirektion in Triest und hat ausgerechnet, daß die Unterkrainer-Bahnen in einem Jahre um 120.000 K geschädigt worden wären. Einen Teil dieser Summe hat dann die Betriebsdirektion anerkannt; ich weiß den Betrag nicht genau, glaube aber, es sind 70.000 K in der Rechnung für das nächste Jahr richtig gebucht, beziehungsweise den Unterkrainer-Bahnen gutgeschrieben worden. Man kann also nicht sagen, diese Summe sei nachher verschwunden, weil ja ein Teil anerkannt und gutgeschrieben, der andere aber nicht anerkannt worden ist und die Verhandlungen darüber, ob der Verwaltungsrat im Rechte oder Unrechte sei, geschwebt haben, bis die Verpachtung eingetreten ist.

So hat sich die Sache verhalten.

Deželni glavar:

K besedi je oglašen še gospod poslanec Jarc.

Poslanec Jarc:

Visoka zbornica! Gospod poslanec dr. Tavčar ni mojega prepričanja o važnosti in obliki te transakcije prav nič omajal. Najprej bi zavrnil njegovo očitanje, da imam svoje informacije od dvornega svetnika Wernerja. Ž njim sem komaj tri minute govoril, svoje informacije pa imam od druge, popolnoma zanesljive strani. Stvar je ta: Tukaj so v konfliktu javni in privatni interesi. Javni interes je, da se od Ljubljane do hrvaške meje in naprej v Dalmacijo naredi svetovna proga. (Poslanec — Abgeordneter Dr. Triller: »Se mora!«). Ja, južni kolodvor se mora tudi prezidati, pa se vendar neče. Privatni interesi so pa zopet zelo različni. So gospodje vmes, ki so žrtvovali 100.000 K na delnicah, ki imajo pa od železnice n. pr. za svojo lesno obrt velikansk dobiček, in če bi tudi mestna občina ljubljanska izgubila celih 100.000 K, ne pomeni to ničesar, ker ne prispeva za železnico nobenega krajcarja več, nasprotno je pa tisti denar že večkrat dobila povrnjen z ozirom na večji promet, ki ga ima vsled železnice. Ali bi bilo morda bolje, če bi dežela imela Dolenjsko železnico v lastnem obratu? Poglejte na Štajersko ali v Nižjo Avstrijo, koliko stane lastni obrat pri deželnih železnicah. Vse lokalne železnice z lastnim obratom v Avstriji so močno pasivne in koliko stotisočev žrtvujejo vsako leto zanje n. pr. na Češkem! Gospodje v upravnem svetu Dolenjskih železnic so imeli stvar v svojih rokah — zakaj pa niso bili za lastni obrat? Potem je pa pomisliti, da se bo pri sedanji transakciji dalo doseči direktne tarife iz vseh državnih železnic na Dolenjsko železnico, in koliko dobička bodo s tem imeli trgovci na Dolenjskem. Znano mi je n. pr., da se je finančno ministrstvo absolutno protivilo transakciji — izvedel sem to iz boljšega vira, kakor je Werner — in da je bilo treba silno veliko pogajanj, preden je železniško ministrstvo zanjo pridobilo finančno ministrstvo. Gospodje so bili pač pametni dovolj, da niso od transakcije pričakovali posebnega dobička.

Sicer pa končam in le še prosim, da sem stavil svojo resolucijo, ker sem mislil, da dosežemo na ta način nekaj pozitivnega, če pa misli gospod dr. Tavčar, da je s tem več doseženega, ako izpustimo dotične besede, nimam ničesar proti temu, v vsakem slučaju pa je moja želja, da bi se ta stvar na en ali na drug način sanirala.

Deželni glavar:

Ker nihče več ni oglašen k besedi, je debata zaključena in ima gospod poročevalec končno besedo.

Poročevalec Košak:

Pridružujem se predlogu gospoda poslanca dr. Tavčarja, da v odsekovem predlogu odpadejo besede: »tedaj, ko se pokaže aktivnost Dolenjskih železnic«.

Deželni glavar:

Torej bomo glasovali, in sicer najprej o odsekovem predlogu s to spremembo, da odpadejo besede »tedaj, ko se pokaže aktivnost Dolenjskih železnic«.

Gospodje, ki ste za odsekov predlog s to spremembo, prosim, da izvolite obsedeti!

(Zgodi se. — Geschieht.)

Sprejeto.

Sedaj bomo glasovali o resolucijah gospoda poslanca Jarca in gospoda poslanca Jakliča. Ali se želi, da jih še enkrat prečitam? (Klici — Rufe: »Ne!«)

Ne — torej bomo glasovali, in sicer o obeh skupaj in jaz prosim tisto gospodo, ki se strinja s tema resolucijama, da blagovoli obsedeti!

(Zgodi se. — Geschieht.)

Sprejeto, in s tem je rešena ta točka dnevnega reda.

Na vrsto pride točka:

10. i) Poročilo upravnega odseka o samostojnem predlogu poslanca Gangla in tovarišev glede zgradbe uradnega poslopja v Idriji.

Prosim gospoda poročevalca!

Poročevalec Dermastia:

Slavna zbornica! Kolikor mi je v naglici bilo mogoče se informirati, moram pač za enkrat imenovati ta predlog nekoliko problematičen, zato ker sem poizvedel, da imajo različni uradi v Idriji že večletne pogodbe — davkarija n. pr. do leta 1916. Slišal sem dalje, da je sodnija ravno letos zopet nekaj tisočakov žrtvovala za popravo dosedanjega gradu, potem da ima gozdno oskrbništvo, ki pride tudi v poštev, svojo lastno novo hišo, tako da za enkrat pač ta predlog od vlade ne bo izpolnjen, ali pa težko. Gotovo pa je v korist občinstva, da so, ako le mogoče, vsi uradi blizu skupaj in če se združijo pod eno streho. S tem se prihrani veliko časa in sploh je za občinstvo veliko bolje, da se uradi nahajajo skupaj.

Iz tega razloga stavim v imenu upravnega odseka predlog:

»Deželni zbor skleni:

C. kr. centralna vlada se pozivlja, naj zgradi v Idriji uradno poslopje, kjer se namestijo vsi oni c. kr. uradi, ki niso v rudniški upravi.«

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati in prosim tiste gospode, ki se strinjajo s tem predlogom, da izvolijo obsedeti.

(Zgodi se. — Geschieht.)

Sprejeto in s tem je rešen ves dnevni red.

Ekscelenca gospod deželni predsednik se je oglasil k besedi, da odgovori na nekatere interpelacije.

C. kr. deželni predsednik baron Schwarz:

V seji dne 30. septembra t. l. so gospodje poslanci Jaklič in tovariši stavili name interpelacijo zaradi načina, kako so se vršile volitve učiteljskih zastopnikov v mestni šolski svet.

Proti zadevni volitvi bila je pred nekaj dnevi vložena na deželni šolski svet pritožba, o kateri bode instančnim potom razsoditi; vsledtega nisem danes v položaju, meritorno odgovoriti na omenjeno interpelacijo.

V kolikor se pa trdi v interpelaciji, da se je zakon v c. kr. mestnem šolskem svetu pri tej priliki vedoma kršil, se ta trditev ni dokazala in jaz sem mnenja, da se kaj takega v mestnem šolskem svetu ne zgodi.

Na interpelacije, katere so vložili gospodje poslanci Matjašič in tovariši v zadevi preložitve klancev na Zagrebški in Karlovški državni cesti, in sicer med Mirnopečjo in Novim Mestom, nadalje pri Biški vasi, in slednjič v Metliškem mestu samem mi je čast odgovoriti sledeče:

O priliki obsežne korekcije Karlovske državne ceste, katera se je vršila do 1912. leta, bila je prvotno tudi vzeta v poštev preložitev klanca v Metliškem mestu; vendar se je pa ta preložitev morala opustiti z ozirom na visoke zahteve glede odškodnin za potrebni svet in za odkup nekaterih objektov.

Ker se sme pričakovati, da se bodo sedaj stavile v tem zmislu primernejše zahteve, bode deželna vlada z ozirom na okolnost, da bi dobila preložitev državne ceste na tem mestu z ozirom na dovoz k metliškemu kolodvoru belokranjske železnice večji pomen, storila primerne korake, da se vprašanje omenjene preložitve vnovič vzame v pretres.

Ravnotako bode deželna vlada uvedla, oziroma nadaljevala deloma že pričete potrebne poizvedbe glede preložitve na Karlovski cesti nahajajočega se drugega klanca v Metliki v smeri proti kolodvoru kakor tudi klancev na progi Zagrebške državne ceste med Trebnjem in Novim Mestom, osobito pri Biški vasi.

Na podlagi posledka teh poizvedb stavila bode deželna vlada svoje predloge na ministrstvo za javna dela.

Auf die Interpellation der Herren Abgeordneten Baron Apfaltrern und Genossen, betreffend das Auftreten der Maul- und Klauenseuche im politischen Bezirke Adelsberg, habe ich die Ehre folgendes zu antworten:

Die Seuche ist am 23. September l. J. in einem Gehöfte in Oberlesetsche konstatiert worden. Seitens des betreffenden Viehbesitzers ist die Anzeige nicht rechzeitig erstattet

worden, da die ersten Erkrankungen bereits am 19. September vorgekommen waren; der betreffende Besitzer wird deshalb zur Verantwortung gezogen.

Die Seuche dürfte aus Divacca, bezw. aus den Orten der Gemeinde Naklo im Küstenlande eingeschleppt worden sein.

Sofort nach Konstatierung der Seuche hat die Landesregierung am 24. September für den ganzen politischen Bezirk Adelsberg auf Grund des Tierseuchengesetzes verboten:

a) Das Abhalten von Viehmärkten, Tierauktionen und Tierschauen;

b) das Einkaufen von zum Handel oder zum Exporte bestimmten Klauentieren im Umherziehen von Ort zu Ort und von Gehöft zu Gehöft;

c) das freie Herumlaufen von Schweinen, Hunden, Katzen und Geflügel in den verseuchten Ortschaften; entgegen dieser Vorschrift betretene Hunde und Katzen, sowie Geflügel werden sofort der Tötung zugeführt werden;

d) das gemeinschaftliche Tränken von Klauentieren an Brunnen, Bächen u. Flüssen;

e) das Betreten von Gehöften, wo Klauentiere gehalten werden, durch die im § 15 des allgemeinen Tierseuchengesetzes und in der hiezu erlassenen Durchführungsverordnung erwähnten Personen (d. s. solche, die vermöge ihrer Beschäftigung mit fremdem Vieh, mit Tierkadavern oder mit tierischen Abfällen und Produkten in Berührung kommen).

Gleichzeitig wurde seitens der Bezirkshauptmannschaft Adelsberg über das verseuchte Gehöft, sowie über die ganze Ortschaft die Sperre verhängt und wurden die aus dieser Verfügung sich ergebenden Anordnungen getroffen. Tatsächlich ist in Oberlesetsche die Seuche auf einen Hof beschränkt geblieben.

Die sohin in den Nachbarortschaften sofort gepflogene Revision hat ergeben, daß sich die Seuche auf die Ortschaften Britof, Unterurem, Famle, Goriče, Buje, Suhorje, Oberlesetsche, Oberurem und Mahniče, also insgesamt auf 9 Ortschaften verbreitet hat, in welchen bisher 45 Gehöfte verseucht sind.

Hinsichtlich aller genannten Ortschaften wurde seitens der Bezirkshauptmannschaft die Sperre über die verseuchten Gehöfte, sowie die Ortssperre verfügt.

Wegen Überwachung der genauen Durchführung der angeordneten veterinärpolizeilichen Maßnahmen wurden die erforderlichen Verfügungen getroffen und wird zu diesem Zwecke insbesonders auch die k. k. Gendarmerie herangezogen, in welch letzterer Beziehung unter anderem auch die Aufstellung einer Gendarmerie-Expositur in Britof, dem Zentrum des verseuchten Landstriches, erfolgt. Auch wird die Einhaltung der veterinärpolizeilichen Maßnahmen durch einen Abgesandten des Veterinärdepartement der Landesregierung wiederholt kontrolliert.

Ich bitte die Versicherung entgegen zu nehmen, daß seitens der politischen Behörden und deren Veterinärorgane alles Erforderliche geschehen wird, um die Seuche möglichts einzudämmen und ein Übergreifen derselben auf bisher noch nicht verseuchte Gebiete hintanzuhalten.

Deželni glavar:

Za formalni predlog se je oglasil k besedi gospod poslanec baron Apfaltrern. Prosim ga, da poprime besedo.

Abgeordneter Freiherr von Apfaltrern:

Auf die Antwort Seiner Exzellenz des Herrn Landespräsidenten auf meine Interpellation, betreffend das Auftreten der Maul- und Klauenseuche im Bezirke Adelsberg, erlaube ich mir die Eröffnung der Debatte zu beantragen.

Deželni glavar:

Bomo glasovali o tem formalnem predlogu, in jaz prosim tisto gospodo, ki se strinja s tem formalnim predlogom, da izvoli vstati!

(Zgodi se. — Geschieht.)

Predlog je sprejet in torej otvarjam debato o odgovoru ekscelence gospoda deželnega predsednika na dotično interpelacijo.

K besedi je oglašen gospod poslanec baron Apfaltrern.

Abgeordneter Freiherr von Apfaltrern:

Hohes Haus! Obwohl die Mitteilungen Seiner Exzellenz des Landespräsidenten vollkommen geeignet erscheinen, die herrschende Besorgnis wegen der Maul- und Klauenseuche zu beseitigen, und wiewohl diese Mitteilungen auch zur Hoffnung berechtigen, daß es gelingen wird, den Seuchenherd auf dem bisherigen Rayon auch weiterhin eingeschränkt zu erhalten, so habe ich mich dennoch veranlaßt gesehen, das Wort zu erbitten, um auf einige Maßnahmen hinzuweisen, die notwendig wären, um die von der Regierung ergriffenen Maßregeln zu unterstützen, damit diese Seuche möglichst eingeschränkt bleibe, nicht weitere Kreise ziehe und sowohl die Landwirtschaft als auch andere wirtschaftlichen Interessen gefährde.

Bevor ich auf diese einzelnen Maßnahmen hinweise, die ich als notwendige betrachte, möchte ich mir erlauben, nur in kurzen Worten auf das Wesen dieser Seuche einzugehen.

Die Maul- und Klauenseuche ist eine der heimtückischesten und gefährlichsten Krankheiten, denen das Nutzvieh unterworfen ist.

Ich möchte nur ein kleines Beispiel vorführen. Ich spreche aus ureigenster Erfahrung, denn ich habe im Winter 1910/1911, da mehrere Bezirke verseucht waren, praktische Erfahrungen sammeln können und habe Beobachtungen gemacht, die hochinteressant sind und welche mich veranlaßt haben, diese Interpellation einzubringen und das Wort zu ergreifen. Ein Beispiel nur! Ich kann Namen angeben, kann auch alles beweisen.

Aus der Ortschaft Kreuz, in einer Distanz von 8 bis 9 km von meinem Wohnsitze, ist ein Ortsinsasse, ein bäuerlicher Grundbesitzer zu einer bekannten Familie gegangen, um dort, ich glaube, einem Hochzeitsfeste beizuwohnen. In jener Ortschaft war die Maul- und Klauenseuche ausgebrochen. Der Grundbesitzer ist nach Kreuz zurückgekehrt, und drei Tage darauf ist in seinem Stalle bereits die Seuche ausgebrochen. Die durch das Gesetz vorgeschriebene Anmeldung ist allerdings nicht erfolgt. Zwei Tage später, nachdem sie bei diesem Bauernhofe ausgebrochen, brach die Seuche in meiner Stallung aus und wurden nicht weniger als 78 Stück Hornvieh von ihr befallen.

Der Krankheitserreger ist so furchtbar leicht übertragbar, daß es vollkomen genügt, daß ein Mensch einen verseuchten Stall betritt, und wenn er dann auch Kilometer weit zurück geht in sein Gehöft, er bringt den Krankheitserreger mit, verseucht seinen Stall und gefährdet auf eine relativ weite Distanz den Viehstand der Gemeinde.

Ich erwähne nur den Viehtrieb, der auf den Straßen erfolgt. Ja, damit ist der Seuche Tür und Tor geöffnet! Werden nun nicht in rigoroser Weise jene Maßnahmen ergriffen und durchgeführt, die auf Grund des Tierseuchengesetzes vorgesehen sind, so ist es ausgeschlossen, daß man einer solchen Krankheit Herr werden könnte. Die hohe Regierung ergreift diese Maßnahmen, findet jedoch nicht das richtige Verständnis seitens der Bevölkerung.

Ich habe in dieser Seuchenperiode, im Winter 1910/1911 gesehen, wie die von der Regierung angeordneten Maßnahmen direkt den Unwillen der Bevölkerung erregten. Es hat sich zum Beispiel um ein Marktverbot gehandelt. Ja, gerade das Marktverbot ist eine der notwendigsten Maßregeln, denn gerade durch die Beschickung der Märkte wird erst recht die Gelegenheit geboten, den Krankheitsstoff auf große Flächen und auf weite Entfernungen zu verschleppen. Deshalb möchte ich an sämtliche hier anwesenden Vertreter der Landwirtschaft den warmen Appell richten, in ihren Kreisen, wo immer sie Freunde und Bekannte im Lande haben, die Bevölkerung zu belehren, daß es keine Schikane der politischen Behörde ist, wenn auch strenge Maßnahmen ergriffen werden, sondern daß es direkt notwendige Maßnahmen sind, die ergriffen werden, um weit größeren Schaden, als es der kleine ist, den die Absperrungsmaßregeln verursachen, hintanzuhalten. Das größere Interesse steht eben höher als das kleinere. Und deshalb möchte ich auch bitten, daß in den Fachzeitungen und in den Tagesblättern im »Slovenec« und »Slovenski Narod« darauf hingewiesen werde, wie gefahrvoll diese Krankheit ist und wie schwer die Schäden, welche sie der Landwirtschaft zufügt. Jedoch nicht nur der Landwirtschaft werden Schädungen verursacht, auch der Gewerbestand wird geschädigt. Die Märkte können nicht in jener Art und Weise abgehalten werden wie sonst, und dadurch wird auch dem Gewerbestande ein Schaden zugefügt.

Gestatten Sie mir nun, meine sehr geehrten Herren, darauf hinzuweisen, daß einige Maßnahmen gewissermaßen, nach meinem bescheidenen Ermessen, gewiß als vorteilhafte und vielleicht notwendige Ergänzungen betrachtet werden müssen, die eigentlich seitens der Regierung auch nur ergriffen werden, damit der Aktion zur Bekämpfung der Seuche eine Mithilfe geleistet werde.

Im § 17 des Tierseuchengesetzes ist ausdrücklich vorgeschrieben — die Anzeigepflicht. Die Anzeigepflicht obliegt nicht nur demjenigen, in dessen Stallung die Seuche ausgebrochen ist, sondern auch demjenigen, bei dessen Viehstand auch nur verdächtige Erscheinungen vorgekommen sind. Diese Pflicht obliegt weiters auch dem Gemeindevorsteher usw. Die Anzeigepflicht, meine sehr geehrten Herren, ist eine notwendige Maßnahme, im Gesetze vorgesehen; aber dieser Anzeigepflicht wird nicht Genüge geleistet! Ich bin überzeugt davon, daß bei 100 Erkrankungen und bei der Verseuchung von 100 Gehöften 95 davon, wenn nicht mehr, die Anzeige unterlassen werden.

Allerdings muß ich darauf hinweisen, daß dies als ein schweres Vergehen seitens der landwirtschaftlichen Bevölkerung bezeichnet werden müßte, muß aber hiebei doch als Entschuldigung vorbringen, daß es ja bekannt ist, wie äußerst schwer sich der Bauer dazu entschließt, solch' eine Anzeige zu machen, deren Konsequenzen ihm allerdings ganz klar sind: Der Tierarzt kommt, es wird untersucht und Maßnahmen werden vorgeschrieben, denen sich der Bauer sonst entziehen könnte; er fürchtet auch die Kosten. Mancher Bauer ist überzeugt, wenn der Tierarzt kommt, da muß er schon 4 bis 5 K oder noch mehr zahlen. Auch die Desinfektionskosten werden ihn betreffen, wie er glaubt.

Das ist aber nicht richtig! Das Gesetz sagt ja im § 61 ganz genau, daß die Desinfektions-

kosten im weitgehendsten Maße dem Staatsschatze zur Last fallen. Also wird es notwendig sein, die Bevölkerung darüber aufzuklären, daß ihr wirkliche Kosten ja nicht erwachsen werden, und diesbezüglich möchte ich der Anregung Ausdruck geben, die Bevölkerung auch darüber zu belehren, daß ihr solche Auslagen nicht erwachsen können.

Noch auf ein anderes Moment möchte ich hinweisen. § 19 des Tierseuchengesetzes sagt ausdrücklich, daß die Betretung der verseuchten Gehöfte und Stallungen nur dem Tierarzte und den amtlichen Organen gestattet ist. Weiterhin können selbstverständlich Hof und Stallung vom Eigentümer und vom Stall-, bezw. Wartepersonal betreten werden. Anderen Personen ist das Betreten verseuchter Gehöfte laut Gesetz verboten.

Diese Verordnung ist sehr zweckmäßig und ja ganz selbstverständlich. Aber, meine sehr geehrten Herren, wer von den herumziehenden oder durch die Ortschaften, die verseucht sind, wandernden Menschen weiß, welche Gehöfte verseucht sind? Das ist nirgends aufgeschrieben! Bei mir selbst kommt es x-mal vor, daß wildfremde Menschen in den Stall kommen, sich das Vieh anschauen, sich erkundigen, ob etwas zu verkaufen sei, und dann wieder weggehen.

Meiner Ansicht nach wäre es absolut notwendig, solche Gehöfte irgendwie kenntlich zu machen, zum Beispiel durch Aushängen meterlanger Fahnen von gelbem Stoff, wodurch für jedermann ersichtlich gemacht wäre: Da ist ein verseuchtes Gehöfte! Und es müßte dann durch Anschlag bei der Gemeindevorstehung oder durch ortsübliche Ankündigung in den einzelnen Gemeinden der Bevölkerung bekanntgegeben werden: Dieses und dieses Zeichen gibt an, wo Gehöfte verseucht sind.

Ich schließe meine Ausführungen, obwohl noch manches darüber zu reden wäre. Ich kann nur den einen Appell, welchen ich an die sehr geehrten Herren Vertreter der landwirtschaftlichen Kreise gerichtet habe, nochmals wiederholen: Auf jede mögliche Weise klären Sie die Bevölkerung auf, daß die Regierungsmaßnahmen im Interesse der Landwirtschaft selbst gelegen sind; klären Sie die Bevölkerung darüber auf, daß diese Maßnahmen absolut notwendig sind, um weit größeren Schaden zu verhüten. Ich glaube, daß hoffentlich unsere Fachzeitungen, wie der »Kmetovalec«, aber auch der »Domoljub« etc. sich mit dieser Frage beschäftigen und auch die Bevölkerung aufzuklären versuchen werden, und hoffe, daß auf diese Weise ruhig und rein sachlich alles geschehen wird, um die Maßnahmen der Regierung zu unterstützen.

Ich stelle demnach den formellen Antrag:

»Die Antwort Seiner Exzellenz des Herrn Landespräsidenten wird vom Landtage dankend zur Kenntnis genommen und gleichzeitig die hohe Landesregierung aufgefordert, auch weiterhin alle Maßnahmen zu ergreifen, welche erforderlich und geeignet erscheinen, um die Weiterverbreitung der im politischen Bezirke Adelsberg ausgebrochenen Maul- und Klauenseuche hintanzuhalten.«

(Splošno pritrjevanje in ploskanje. — Allgemeine Zustimmung und Händeklatschen.)

Deželni glavar:

Predlog stoji v debati. K besedi je oglašen gospod poslanec Demšar.

Poslanec Demšar:

Visoka zbornica! Nesreča za nesrečo obiskuje naše revno kmetsko ljudstvo, vremenske nezgode, suša, nevihte, toča, povodnji. Pregovor, da nesreča nikoli ne počiva, pač res velja pri našem kmetijstvu. Komaj je minulo par let, ko je usahnila kuga na gobcu in parkljih, ki je povzročila na Kranjskem velikansko škodo živinoreji, in že zopet se je, kakor slišim iz gotovih virov, oglasila na Notranjskem, kjer je že 25 hlevov okuženih. O nevarnosti nadaljnjega širjenja bolezni je govoril že gospod predgovornik; posledice bi bile posebno v sedanjem času nepregledne in za naše kmetsko ljudstvo strašanske. Naša letošnja letina glede pridelovanja krme je bila slaba, poljske pridelke je zelo oškodoval črv in kupčije z živino ni nobene. Živina za meso se prodaja po zelo nizki ceni, za plemensko živino se pa sploh ne doseže nobene cene. Kmet potrebuje denarja in ga nima nikjer dobiti. Bolezen mu sicer ne uničuje govedi, pač pa jo oslabi tako, da ni pol leta potem za nobeno rabo, drugič pa živinorejcu odpadejo dohodki iz mlekarstva, ker krave popolnoma izgube mleko. Dežela Kranjska je žrtvovala v zadnjih treh letih četrt milijona kron za povzdigo govedoreje. Ni treba poudarjati, kako prav in potrebno je to bilo. Uspehi so se pokazali povsod in veselje do živinoreje se je zelo povzdignilo. Če se pa začno pojavljati kužne bolezni, pride vse zopet v nevarnost in torej mora vsak pameten gospodar in sploh vsak prijatelj našega kmetijstva želeti, da se te bolezni, če se že ne dajo v kali zatreti, vsaj kolikor mogoče omejijo. Nova postava proti živinskim kužnim boleznim iz leta 1908. je dobra, le izvršuje se ne vedno prav. Postava določuje na eni strani odškodnine za živali, ki se ubijajo, na drugi strani pa obsega tudi jako stroge odredbe in določa kazni zaradi prestopkov. Seveda se pa postava uporablja včasih tako, da se odškodnine opuščajo, na drugi strani je pa tudi hud in trd pritisk

s kaznimi in mi se s tem, kakor bi želeli, da bi se bolezni zatrle, nikakor ne moremo strinjati in moramo vsekako nastopiti proti nepotrebnim šikanam, ki ljudstvo samo razburjajo. (Pritrjevanje na levi — Zustimmung links.) Ravno zadnje dni sem čul, da se ljudje na Notranjskem pritožujejo o tem, kako se na Kranjskem postopa strogo, na oni strani meje pa milejše. Glavnega krivca se tako ne doseže, navadno pa se bolezen zanese čez deželno mejo. Prav je, če gospod predgovornik želi, da bi se s poukom vplivalo na ljudstvo, ampak jaz pravim, tudi dolžnost političnih oblastev je, da s svojimi veterinarnimi organi ljudstvo pouče. Prijazna beseda pri navadnih ljudeh, in ti se nahajajo v obupnem položaju, največ izda, in zato bi pri tej priliki apeliral na gospoda deželnega predsednika, da v tem zmislu vpliva na politične oblasti.

Deželni glavar:

K besedi je dalje oglašen gospod poslanec Lavrenčič.

Poslanec Lavrenčič:

Živinorejska Zveza za kamniški okraj si je oskrbela 120 čistokrvnih bikov in tudi lepo število krav in telic te pasme. Zato se je ta pasma krasno razvila, a žal, pred nekaj tedni se je pa pokazalo okuženje krav in bikov, vsled česar grozi živinoreji v našem okraju velika škoda. V obrambo proti temu si dovoljujem staviti nastopno resolucijo:

»Deželna vlada se opozarja na okuženje krav in bikov v kamniškem okraju in se pozivlje, da s poukom in z dejansko pomočjo omeji oziroma prepreči ogromno gospodarsko škodo, ki preti vsled okuženja tako lepo se razcvitajoči živinoreji kamniškega okraja.«

Deželni glavar:

Nihče več ni oglašen k besedi in mi bomo torej glasovali. Stavljena sta dva predloga, in sicer od gospodov poslancev barona Apfaltrerja in Lavrenčiča.

Prosim tisto gospodo, ki je za predlog gospoda poslanca barona Apfaltrerja, da izvoli vstati!

(Zgodi se. — Geschieht.)

Sprejeto.

In sedaj prosim tiste gospode, ki se strinjajo tudi z resolucijo gospoda poslanca Lavrenčiča, da izvolijo vstati!

(Zgodi se — Geschieht.)

Sprejeto, in s tem je rešena tudi ta stvar.

Visoka zbornica!

Dnevni red je izčrpan. Z današnjim dnem se začasno zatvorijo duri te dvorane.

Prav je, da se v tem trenotju ozremo nekoliko nazaj na delovanje deželnega zbora kranjskega v tekoči zakonodajni dobi.

Ta doba obsega dve zasedanji. Prvo je trajalo od 27. marca 1908 do 29. oktobra 1910, a drugo obsega čas od 28. decembra 1911 dalje.

Obe zasedanji sta bili izredno plodoviti, in smelo se trdi, da je naš deželni zbor v tej zakonodajni dobi dosegel pravcati rekord. (Dobro-klici.)

Naj omenim samo suho statistično dejstvo, da je bilo v tekoči volilni dobi storjenih v našem deželnem zboru nad 1000 sklepov in sklenjenih nič manj kot 55 zakonskih načrtov, ki so dobili Najvišje potrjenje in so razglašeni v deželnem zakoniku.

Predaleč bi vodilo, če bi hotel podrobno naštevati vse, kar je sklenil sedanji deželni zbor.

Naj omenjam le nekaj del na legislativnem polju, ki so, bi rekel, epohalnega pomena, ker so ustvarila nove temelje za razvoj naše dežele, ki se morejo imenovati m e j n i k i v skromnem obsegu domače zgodovine. (Živahno ploskanje — Lebhaftes Händeklatschen.)

Prav veliko delo je bila temeljita preosnova deželnega reda in deželnega volilnega reda v smeri politične in socialne pravičnosti. Isti značaj nosi velika preosnova občinskega volilnega reda za vse občine naše dežele.

Na polju d e ž e l n e k u l t u r e naj omenjam zlasti zakona o ustanovitvi zaklada za deželno kulturo in cestne namene, ki je naši deželi omogočil, da so se vkljub denarni krizi, ki pritiska na državo in dežele, nadaljevala in se nadaljujejo v velikem obsegu važna melijoračna in cestna dela v celi deželi. (Dobro-klici in ploskanje — Zustimmungsrufe und Händeklatschen.)

Omenjam l o v s k i z a k o n, ki ga je visoka zbornica včeraj odslovila v obliki, da je s sigurnostjo pričakovati Najvišjega potrjenja. (Dobro-klici — Zustimmungsrufe.)

Nov v o d o p r a v n i z a k o n, ki je že sankcioniran, bo — kakor sem te dni izvedel na merodajnem mestu — v prav doglednem času razglašen. (Ploskanje — Händeklatschen.)

Nov c e s t n i z a k o n, ki pomenja temeljito izpremembo našega deželnega cestnega prava, je že v veljavi.

Na š o l s k e m p o l j u je zlasti omeniti nov šolsko-nadzorstveni zakon, ki pomenja bistveno razširjenje deželne in občinske avtonomije na tem velevažnem polju. (Glasno pritrjevanje — Laute Zustimmung.)

Drugih manjših zakonov niti ne omenjam.

Poleg zakonodaje je storil sedanji deželni zbor še druge nič manj važne sklepe, ki so že obrodili obilo sadu.

Dalekosežni sklepi na polju našega zadružništva; velikopotezna akcija za ustanovitev deželnih hidroelektričnih central; ustanovitev deželne banke, Slovenske trgovske šole, deželnega obrtno-pospeševalnega zavoda; potrebam

primerne preuredbe kmetijske šole na Grmu; uprizoritev gospodinjskih šol in tečajev po celi deželi, — to so dejanja, ki jih v življenju naše kranjske domovine nihče ne more prezreti. (Klici — Rufe: »Tako je!«)

Gospoda moja, že to, kar sem navedel le mimogredoč, po površnem pregledu, kaže znamenitost tekoče volilne dobe našega deželnega zbora. Dodal bi lahko še mnogo, mnogo več, toda — velecenjena gospoda — predaleč bi to vodilo v tej pozni uri.

Visoka zbornica!

Strogo objektivno se mora pripoznati, da je delo te zakonodajne dobe uprav ogromno. Deželni zbor lahko gleda z zadoščenjem na storjeno delo, pri kojem so sodelovale vse stranke — bodisi pozitivno stvarjajoče, bodisi negativno po svoji kritiki.

Naj se sodi iz subjektivnega strankarskega stališča kakor se hoče, eno je gotovo, pred sodnim stolom deželne zgodovine nespodbojno: Ta deželni zbor je delal, veliko delal, veliko naredil. To je njegova nespodbojna zasluga. (Navdušeno pritrjevanje — Lebhafte Zustimmung.)

Visoka zbornica!

Zdi se mi, da je sedaj prišel čas, konaj pridejo do besede volilci, da izreko svoje mnenje dovršenemu delu. (Burno pritrjevanje pri poslancih S. L. S. — Stürmische Zustimmung bei den Abgeordneten der S. L. S.)

Novemu deželnemu zboru bodi pridržano, da započeto delo nadaljuje v blagor naše domovine! (Živio-klici in ploskanje. (Živio-Rufe und Händeklatschen.)

Temu svojemu mnenju sem dal izraz na merodajnem mestu in mislim, da je bila današnja seja v tej pomenljivi zakonodajni dobi zadnja.

Hohes Haus! Dem im Jahre 1908 gewählten Landtage kann gerechterweise die Anerkennung nicht versagt werden, daß er eine große Arbeit geleistet hat, teilweise an tief einschneidender, geradezu epochaler Bedeutung.

Es entspricht der Natur der Sache, daß das vollbrachte Werk je nach dem politischen, nationalen, wirtschaftlichen oder sozialen Standpunkte verschieden beurteilt und gewertet wird.

Eines wird aber gewiß allseits gerne anerkannt werden. Die große Arbeitsfreudigkeit, welche der krainische Landtag in dieser Legislaturperiode auf allen Gebieten seines Wirkungskreises bewährt hat.

Sie, meine hochverehrten Herren auf der Rechten des hohen Hauses, haben auf der ganzen Linie ernst mitgewirkt und manches geschaffene Werk trägt die deutlichen Spuren Ihrer wertvollen Mitarbeit. So können Sie dann, meine hochverehrten Herren, im Bewußtsein treu erfüllter Pflicht mit Befriedigung auf diese hochbedeutsame Legislaturperiode des Landtages unseres lieben Heimatlandes zurückblicken.

Visoka zbornica! Zamudil bi svojo posebno dolžnost, če bi se v tem trenotju ne spominjal uspešnega, dragocenega sodelovanja visoke c. kr. deželne vlade pod vodstvom njenega visokočislanega šefa Njegove ekscelence gospoda barona Schwarza. (Dolgotrajne ovacije deželnemu predsedniku ekscelenci baronu Schwarzu — Langdauernde Ovationen dem Landespräsidenten Exzellenz Freiherrn von Schwarz.) C. kr. deželna vlada je v polni meri deležna storjenega dela. Deželni zbor je imel v njej zvestega in vplivnega prijatelja, sotrudnika in pospeševalca. Bodi jej s tega mesta izrečena najiskrenejša zahvala, zlasti njenemu častitemu šefu ekscelenci baronu Schwarzu, pa tudi vsem drugim vladnim zastopnikom. Sodelovanje vseh teh gospodov nam ostane v najprijetnejšem spominu. (Dobro-klici. Ponovljene ovacije — Zustimmungsrufe. Wiederholte Ovationen.)

Visoka zbornica!

Na dobo veleuspešnega dela gledamo nazaj! Ta doba je bila mogoča, ker smo stali na trdnem temelju deželne ustave. (Dobro-klici — Zustimmungsrufe.) Zborovali smo, cenjena gospoda, pod mogočno zaščito Najvišjega čuvarja ustave in dobrega očeta dežele: našega presvetlega vladarja. Hvaležnim srcem, z otroško ljubeznijo, neomajeno zvestobo in vdanostjo gledamo sinovi kranjske dežele gori do Njega, kojega naj Vsemogočni ohrani še mnoga leta širni in ožji naši domovini. Ta vzvišena čuvstva tvorijo nerazrušljivo vez, ki veže vse Kranjce brez razlike!

In kakor smo začeli to zakonodajno dobo v prvi seji dne 27. marca leta 1908., tako nehajmo danes, ko Vas pozivljam, velecenjena gospoda, da se združite z menoj v oduševljenem klicu:

Njega c. in kr. Apostolsko Veličanstvo naš premilostni cesar Franc Josip I. — Seine kaiserliche und königliche Apostolische Majestät unser allergnädigster Kaiser und Herr Franz Josef I. Živio! Hoch! Slava! (Poslanci se navdušeno pridružijo klicem. — Die Abgeordneten stimmen begeistert mit.)

Po Najvišjem naročilu naznanjam, da je zasedanje deželnega zbora vojvodine Kranjske odgodeno.

Konec seje ob 9. uri 40 minut zvečer. — Schluß der Sitzung um 9 Uhr 40 Minuten abends.

Dodatek A — Anhang A

(k XIX. seji str. 775.: interpelacije, vložene početkom seje, na katere takoj odgovori deželni odbornik dr. Lampe — zur XIX. Sitzung, S. 775: die zu Beginn der Sitzung überreichten, vom Landesausschußreferenten Dr. Lampe sogleich beantworteten Interpellationen):

I. Interpelacija

poslancev Pibra, Pogačnika in tovarišev na gospoda deželnega glavarja dr. Šusteršiča.

Podpisana vprašata gospoda deželnega glavarja:

1. v kakem štadiju je naprava nove ceste Kovor—Leše—Radovljica;
2. Radovljica—Ribno—Bled in
3. vodovod Kovor—Križe—Podbrezje?

Piber l. r., Pogačnik l. r., Hladnik l. r., dr. Pegan l. r., Vehovec l. r., Dermastia l. r., Košak l. r., Dimnik l. r., dr. Gregorič l. r., Jaklič l. r., Povše l. r.

II. Interpelacija

poslanca Bartola, dr. Pegana in Jakliča na gospoda deželnega glavarja.

Zgradba ceste Laze—Stari kot—Novi kot je nujno potrebna. Vprašamo, koliko priprav za zgradbo te ceste je že izvršenih?

Ljubljana, dne 10. oktobra 1913.

Bartol l. r., dr. Pegan l. r., Dermastia l. r., Demšar l. r., Piber l. r., dr. Ivan Zajec l. r., Hladnik l. r., Zabret l. r.

III. Interpelacija

poslanca Jakliča in tovarišev na gospoda deželnega glavarja zaradi zgradbe ceste Rob v Lužarje.

Kdaj bode oddana zgradba ceste Rob—Lužarje?

Ljubljana, dne 10. oktobra 1913.

Jaklič l. r., Dermastia l. r., dr. Pegan l. r., Kobi l. r., Bartol l. r., Piber l. r., dr. Ivan Zajec l. r., Demšar l. r., Povše l. r.

IV. Interpelacija

poslanca Vehovca in tovarišev.

Pred dvema letoma se je zgradila cesta Zvirče—Hinje. Prepotrebna in velikanskega pomena je ta cesta za Suho Krajino. Da bode pa ta cesta dosegla višek svojega cilja ter da bode vsestranskim željam ustreženo, predlagamo:

„Visoki deželni zbor skleni, oziroma naroči deželnemu odboru, da se cesta iz Hinj naprej v Žužemberk čimprej zgradi, ker je že trasirana. Dalje naj se na občinski poti Lazina—Smuka preložita dva klanca ter naj se po tej izvršitvi ta občinska pot uvrsti v deželno cesto II. vrste.“

Ljubljana, dne 10. oktobra 1913.

Vehovec l. r., I. Piber l. r., Dular l. r., Bartol l. r., Dermastia l. r., Drobnič l. r., Dimnik l. r., Matjašič l. r.

Dodatek B — Anhang B

(k XIX. seji stran 799.: Priloga k zapisniku tajne seje) — zur XIX. Sitzung S. 799: Beilage zum Protokolle der geheimen Sitzung):

Poročilo personalnega odseka

k poročilu deželnega odbora o potrebi sistemiziranja nekaterih službenih mest (k prilogi 136.).

Personalni odsek predlaga:

Visoki deželni zbor skleni:

1. Za pregledovanje in nadzorovanje občin ter za neposredno poučevanje županov se ustanovi poseben revizorski urad, ki naj obsega eno konceptno moč, tri pisarniške uradnike in po potrebi eno ali dve pomožni moči. Imenovanje teh moči je prepuščeno deželnemu odboru, ki se tudi pooblašča, da dotičnemu osobju določi službene prejemke v okviru pravilnika, ki ga je deželni zbor določil v seji dne 16. januarja 1909.

2. Imenovanje enega uradnika VI. in dveh uradnikov VIII. plačilnega razreda v konkretalnem statusu deželnega knjigovodstva, deželne blagajne in upraviteljstva deželnih dobrodelnih zavodov nad v deželnozborski seji z dne 16. januarja 1909 ustanovljeno število službenih mest se odobruje.

3. Pri deželnem pomožnem uradu se ustanove v svrho pridelitve pisarniških uradnikov knjigovodstvu in upraviteljstvu deželnih dobrodelnih zavodov štiri nova mesta, ki naj se vpoštevajoč vsakokratne razmere in potrebe uvrste v VIII., VII. ali VI. plačilni razred.

Dalje se ustanovita v enako svrho dve novi mesti praktikantov pri deželnem pomožnem uradu.

4. V deželnem muzeju se ustanovita:

a) eno mesto v VII. plačilnem razredu; naslov in delokrog določi deželni odbor;
b) pisarniško službeno mesto.

Deželni odbor se pooblašča, da sme ti zaupni mesti popolniti po svoji previdnosti tudi brez razpisa in zadnje omenjeno mesto uvrstiti v primerni plačilni razred.

5. Pragmatično se določi, da vpokojena deželna uradnica v slučaju možitve izgubi pravico do pokojnine.

V Ljubljani, dne 9. oktobra 1913.

Piber,
načelnik-poročevalec.

Državna biblioteka v Ljubljani